

Torsdag den 11. april 2013 (D)

1

79. møde

Torsdag den 11. april 2013 kl. 10.00

Dagsorden

1) Fortsættelse af forespørgsel nr. F 32 [afstemning]:

Forespørgsel til økonomi- og indenrigsministeren om Valgretskommissionens anbefalinger.

Af Jan Johansen (S), Jacob Jensen (V), Morten Marinus (DF), Marlene Borst Hansen (RV), Lisbeth Bech Poulsen (SF), Lars Dohn (EL), Leif Mikkelsen (LA) og Mike Legarth (KF).

(Anmeldelse 08.02.2013. Fremme 19.02.2013. Forhandling 09.04.2013. Forslag til vedtagelse nr. V 50 af Simon Kollerup (S), Jan E. Jørgensen (V), Mikkel Dencker (DF), Marlene Borst Hansen (RV), Lisbeth Bech Poulsen (SF), Rosa Lund (EL), Leif Mikkelsen (LA) og Mike Legarth (KF)).

2) 3. behandling af lovforslag nr. L 101:

Forslag til lov om ændring af markedsføringsloven, retsplejeloven, lov om finansiel virksomhed og lov om betalingstjenester og elektroniske penge. (Styrkelse af Forbrugerombudsmandens processuelle beføjelser og håndhævelsesbeføjelser i forhold til finansielle virksomheder m.v. samt styrkelse af beskyttelsen af børn og unge i forbindelse med markedsføring af alkohol).

Af erhvervs- og vækstministeren (Annette Vilhelmsen).
(Fremsættelse 12.12.2012. 1. behandling 15.01.2013. Betænkning 19.03.2013. 2. behandling 04.04.2013).

3) 2. (sidste) behandling af beslutningsforslag nr. B 75:

Forslag til folketingsbeslutning vedrørende Folketingets Ombudsmands beretning for året 2011.

Af Retsudvalget.
(Fremsat i betænkning fra Retsudvalget 21.02.2013. 1. behandling 05.04.2013).

4) 2. behandling af lovforslag nr. L 127:

Forslag til lov om ændring af retsplejeloven, lov om international fuldbyrdelse af straf m.v. og lov om udlevering af lovovertrædere. (Gennemførelse af Europarådets konvention om hvidvask, efterforskning, beslaglæggelse og konfiskation af udbytte fra strafbare handlinger samt finansiering af terrorisme samt gennemførelse af den tredje og fjerde tillægsprotokol til den europæiske konvention om udlevering m.v.).

Af justitsministeren (Morten Bødskov).
(Fremsættelse 30.01.2013. 1. behandling 07.02.2013. Betænkning 04.04.2013).

5) 2. behandling af lovforslag nr. L 131:

Forslag til lov om ændring af konkursloven, retsplejeloven og retsafgiftsloven. (Konkurskarantæne).

Af justitsministeren (Morten Bødskov).

(Fremsættelse 30.01.2013. 1. behandling 08.02.2013. Betænkning 04.04.2013).

6) 2. behandling af lovforslag nr. L 140:

Forslag til lov om ændring af lov om våben og eksplosivstoffer og straffeloven. (Udførsel af skydevåben m.v. til civil brug til lande uden for EU, lempelse af kontrolordningen for visse hardball- og paintballvåben m.v.).

Af justitsministeren (Morten Bødskov).
(Fremsættelse 06.02.2013. 1. behandling 19.02.2013. Betænkning 04.04.2013).

7) 1. behandling af lovforslag nr. L 193:

Forslag til lov om ændring af miljømålsloven. (Forenkling af planprocessen for Natura 2000-planer og styrkelse af interessentinddragelse m.v.).

Af miljøministeren (Ida Auken).
(Fremsættelse 20.03.2013).

8) 1. behandling af beslutningsforslag nr. B 56:

Forslag til folketingsbeslutning om etablering af en bæredygtighedskommission.

Af Per Clausen (EL) m.fl.
(Fremsættelse 31.01.2013).

9) 1. behandling af lovforslag nr. L 202:

Forslag til lov om ændring af lov om Bruxelles I-forordningen m.v. (Gennemførelse af omarbejdet forordning om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område m.v.).

Af justitsministeren (Morten Bødskov).
(Fremsættelse 03.04.2013).

10) Forespørgsel nr. F 24:

Forespørgsel til justitsministeren og forsvarsministeren om brug af droner.

Af Marie Krarup (DF) m.fl.
(Anmeldelse 30.01.2013. Fremme 05.02.2013).

Kl. 10:00

Meddelelser fra formanden

Formanden:

Mødet er åbnet.

I dag er der følgende anmeldelse:

Ole Birk Olesen (LA) m.fl.:

Beslutningsforslag nr. 119 (Forslag til folketingsbeslutning om ændring af opkrævning af grundskyld).

Kl. 10:01

Titlen på den anmeldte sag fremgår også af www.folketingstidende.dk (jf. ovenfor).

Det første punkt på dagsordenen er:

**1) Fortsættelse af forespørgsel nr. F 32 [afstemning]:
Forespørgsel til økonomi- og indenrigsministeren om Valgrets-kommissionens anbefalinger.**

Af Jan Johansen (S), Jacob Jensen (V), Morten Marinus (DF), Marlene Borst Hansen (RV), Lisbeth Bech Poulsen (SF), Lars Dohn (EL), Leif Mikkelsen (LA) og Mike Legarth (KF).
(Anmeldelse 08.02.2013. Fremme 19.02.2013. Forhandling 09.04.2013. Forslag til vedtagelse nr. V 50 af Simon Kollerup (S), Jan E. Jørgensen (V), Mikkel Dencker (DF), Marlene Borst Hansen (RV), Lisbeth Bech Poulsen (SF), Rosa Lund (EL), Leif Mikkelsen (LA) og Mike Legarth (KF)).

Kl. 10:00

Afstemning

Formanden:

Forhandlingen er sluttet, og vi går til afstemning om det fremsatte forslag til vedtagelse, nr. V 50, af samtlige partier. Vi starter afstemningen.

Afstemningen slutter.

Forslag til vedtagelse nr. V 50 er enstemmigt vedtaget med 104 stemmer.

[For stemte 104 (V, S, DF, RV, SF, EL, LA og KF), imod stemte 0, hverken for eller imod stemte 0].

Det næste punkt på dagsordenen er:

2) 3. behandling af lovforslag nr. L 101:

Forslag til lov om ændring af markedsføringsloven, retsplejeloven, lov om finansiell virksomhed og lov om betalingstjenester og elektroniske penge. (Styrkelse af Forbrugerombudsmandens processuelle beføjelser og håndhævelsesbeføjelser i forhold til finansielle virksomheder m.v. samt styrkelse af beskyttelsen af børn og unge i forbindelse med markedsføring af alkohol).

Af erhvervs- og vækstministeren (Annette Vilhelmsen).
(Fremsættelse 12.12.2012. 1. behandling 15.01.2013. Betænkning 19.03.2013. 2. behandling 04.04.2013).

Kl. 10:01

Forhandling

Formanden:

Der er ikke stillet ændringsforslag.

Ønsker nogen at udtale sig?

Det er ikke tilfældet, og vi går til afstemning.

Afstemning

Formanden:

Vi stemmer om lovforslagets endelige vedtagelse nu.
Jeg slutter afstemningen.

For stemte 100 (V, S, DF, RV, SF, EL og KF), imod stemte 5 (LA), hverken for eller imod stemte 0.

Lovforslaget er vedtaget og vil nu blive sendt til statsministeren.

Det næste punkt på dagsordenen er:

**3) 2. (sidste) behandling af beslutningsforslag nr. B 75:
Forslag til folketingsbeslutning vedrørende Folketingets Ombudsmands beretning for året 2011.**

Af Retsudvalget.

(Fremsat i betænkning fra Retsudvalget 21.02.2013. 1. behandling 05.04.2013).

Kl. 10:02

Forhandling

Formanden:

Der er ikke stillet ændringsforslag.

Ønsker nogen at udtale sig?

Det er ikke tilfældet, og så går vi til afstemning.

Kl. 10:02

Afstemning

Formanden:

Så stemmer vi om forslagens endelige vedtagelse, og der stemmes nu.

Vi slutter afstemningen.

Forslaget er enstemmigt vedtaget med 105 stemmer.

[For stemte 105 (V, S, DF, RV, SF, EL, LA og KF), imod stemte 0, hverken for eller imod stemte 0].

Så har vi vistnok nogle tekniske problemer med hr. Lars Dohns knap i dag igen, men nu går vi lidt videre, mens der arbejdes med sagen, for det næste forslag er der ikke afstemning om.

Det næste punkt på dagsordenen er:

4) 2. behandling af lovforslag nr. L 127:

Forslag til lov om ændring af retsplejeloven, lov om international fuldbyrdelse af straf m.v. og lov om udlevering af lovovertrædere. (Gennemførelse af Europarådets konvention om hvidvask, efterforskning, beslaglæggelse og konfiskation af udbytte fra strafbare handlinger samt finansiering af terrorisme samt

gennemførelse af den tredje og fjerde tillægsprotokol til den europæiske konvention om udlevering m.v.).

Af justitsministeren (Morten Bødskov).

(Fremsættelse 30.01.2013. 1. behandling 07.02.2013. Betænkning 04.04.2013).

Kl. 10:03

Forhandling**Formanden:**

Der er ikke stillet ændringsforslag.

Ønsker nogen at udtale sig?

Det er ikke tilfældet.

Så foreslår jeg, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget.

Det er vedtaget.

Det næste punkt på dagsordenen er:

5) 2. behandling af lovforslag nr. L 131:**Forslag til lov om ændring af konkursloven, retsplejeloven og retsafgiftsloven. (Konkurskarantæne).**

Af justitsministeren (Morten Bødskov).

(Fremsættelse 30.01.2013. 1. behandling 08.02.2013. Betænkning 04.04.2013).

Kl. 10:04

Forhandling**Formanden:**

Vi forsøger at se, om vi har fundet en ny knap til hr. Lars Dohn.

Ønsker nogen at udtale sig?

Det er ikke tilfældet, så er forhandlingen sluttet, og vi går til afstemning.

Kl. 10:04

Afstemning**Formanden:**

Ønskes afstemning om ændringsforslag nr. 1, tiltrådt af udvalget?

Det er vedtaget.

Der stemmes om ændringsforslag nr. 2 af et mindretal (V og DF), og der kan stemmes nu.

Jeg slutter afstemningen.

For stemte 38 (V og DF), imod stemte 64 (S, RV, SF, EL og KF), hverken for eller imod stemte 5 (LA).

Ændringsforslaget er forkastet.

Hermed er ændringsforslag nr. 3, stillet af samme mindretal, bortfaldet.

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget.

Det er vedtaget.

Det næste punkt på dagsordenen er:

6) 2. behandling af lovforslag nr. L 140:**Forslag til lov om ændring af lov om våben og eksplosivstoffer og straffeloven. (Udførsel af skydevåben m.v. til civil brug til lande uden for EU, lempelse af kontrolordningen for visse hardball- og paintballvåben m.v.).**

Af justitsministeren (Morten Bødskov).

(Fremsættelse 06.02.2013. 1. behandling 19.02.2013. Betænkning 04.04.2013).

Kl. 10:05

Forhandling**Formanden:**

Der er ikke stillet ændringsforslag.

Ønsker nogen at udtale sig?

Det er ikke tilfældet, så er forhandlingen sluttet.

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget.

Det er vedtaget.

Det næste punkt på dagsordenen er:

7) 1. behandling af lovforslag nr. L 193:**Forslag til lov om ændring af miljømålsloven. (Forenkling af planprocessen for Natura 2000-planer og styrkelse af interesse-ntinddragelse m.v.).**

Af miljøministeren (Ida Auken).

(Fremsættelse 20.03.2013).

Kl. 10:06

Forhandling**Formanden:**

Forhandlingen er åbnet. Hr. Henrik Høegh som Venstres ordfører.

Kl. 10:06

(Ordfører)

Henrik Høegh (V):

Tak for det. Lovforslaget indeholder en række forenklinger og effektiviseringer i håndteringen af Natura 2000-områdernes beskyttelsesforanstaltninger. Der bliver også fokus på at fremme og støtte en bedre dialog nationalt, regionalt og på lokalt niveau. Der ligger nogle effektiviseringer og forenklinger i det, som indebærer, at de planprocesser, der normalt har været gennemført med de her planer, bliver forkortet, idéfases afskaffes helt, og høringsperioden på de statslige planer forkortes.

Det foreslås også, at det er Naturstyrelsen, der står for basisanalysen, som vil være grundlaget for fastsættelsen af målene og indsatsen i den beskyttelse, der skal foregå af de enkelte arter. Det er fortsat kommunerne, der skal lave de konkrete handleplaner. Der bliver med andre ord ikke ændret på opgavefordelingen mellem stat og kommune i selve udførelsen af disse opgaver.

Ministeren skal have ros for at fremstille en forenklet planprocedure. Det er også glædeligt, at ministeren med lovforslaget har anerkendt, at der er forskellige behov på forskellige stadier, og at man har lyttet til nødvendigheden af at inddrage lodsejerne tidligt i forløbet. Det er dem, der med de rigtige ord har gummistøvlerne på, der ved, hvordan man bedst kan varetage de her ting derude, og hvordan det kan forenes med den nødvendige beskyttelse.

I Venstre er vi for så vidt enige og helt på linje med regeringen, hvad angår fastsættelsen af den overordnede plan, og vi må også medgive, at det jo er statens ansvar at udforme en basisanalyse, som sikrer de relationer, det her beskyttelsesarbejde har i forhold til EU. Så overordnet er Venstre positiv over for forslagene, men så var det nok også ros nok.

Så vil jeg sige, at ved gennemgangen har jeg et par bekymringer, som vi vil arbejde med under udvalgsarbejdet. For det første må jeg sige, at vi kan være nervøse for, om de økonomiske rammer, der ligger for det her lovforslag, om den økonomi, som forslagene og ambitionerne her skal læne sig op ad, også står mål med størrelsen på ambitionerne. Altså, hænger økonomi og ambitioner sammen? Vi vil i hvert fald opfordre til, at man sørger for at balancere de to ting.

For det andet kræver det her jo som sædvanlig et samarbejde mellem Fødevareministeriet og Miljøministeriet. Det er også nødvendigt her, at der helt er koordinering.

For det tredje har vi et spørgsmål til koordineringen over for lodsejerne, således at dem, der i praksis skal gennemføre plejeaftalerne derude, i skovene statsskovforvaltningerne og på de åbne arealer kommunerne, kan optræde samlet over for de enkelte lodsejere, så lodsejerne ikke skal løbe spidsrod imellem to instanser i det praktiske arbejde med beskyttelsen. Det tager vi op under udvalgsarbejdet.

Overordnet er Venstre positiv over for forslaget.

Kl. 10:10

Formanden:

Tak til ordføreren. Hr. Torben Hansen som socialdemokratisk ordfører.

Kl. 10:10

(Ordfører)

Torben Hansen (S):

Tak, formand. Det har i årtier været en ambition for skiftende danske regeringer og Folketing at forenkle og afbureaukratisere. Og man røber jo nok heller ikke nogen hemmelighed ved at sige, at det nok ikke altid er lykkedes lige godt. Men med det her lovforslag er vi rent faktisk på den rigtige vej. Der kommer en tiltrængt forenkling af processen for udarbejdelse af Natura 2000-planerne, og lovforslaget reducerer de administrative processer og opprioriterer inddragelse og dialog i både planlægningen og gennemførelsen af de kommende planer i næste planperiode.

Natura 2000-planlægningen er afgørende vigtig, da det er planlægning for en stor del af de danske naturperler og de mest sårbare naturområder. Socialdemokratiet er meget tilfredse med, at den tunge forhøring og idéfase erstattes af krav om inddragelse af interessenterne, og det er også et fremskridt, at de statslige planer fremover bliver mindre detaljerede og vil give mere plads til kommunerne og lokal indflydelse og viden, herunder at det også bliver muligt at ændre i planerne undervejs. Og understregningen af, at de kommunale Natura 2000-planer skal koordineres indbyrdes kommunerne imellem og også med de statslige skovhandleplaner, ser Socialdemokraterne også som et vigtigt skridt i forhold til en helhedstænkning på det her område.

Der vil selvfølgelig altid være forskellige interesser, der skal nå sammen: erhvervenes, de grønnes, de overordnede målsætninger og kommunernes. Om det lykkes i allersidste ende, vil selvfølgelig kun tiden vise, men jeg har jo noteret mig, at rigtig mange af de høringsberettigede organisationer er meget tilfredse med det her lovforslag,

og en helt afgørende forudsætning for Natura 2000-planernes succes er en bred accept af både proces, inddragelse og vidensgrundlag. Det skaber vi forudsætningen for med det her lovforslag, og derfor støtter Socialdemokratiet selvfølgelig varmt dette forslag.

Kl. 10:12

Formanden:

Tak til ordføreren. Hr. Jørn Dohrmann som Dansk Folkepartis ordfører.

Kl. 10:12

(Ordfører)

Jørn Dohrmann (DF):

Tak for det. Jamen Dansk Folkeparti kan sige, at vi også er med på vognen og siger ja til det her. Der er allerede sagt mange ting om det her, men det, vi synes er utrolig godt, er jo, at ministeren lægger vægt på, at der skal være en øget dialog og en inddragelse omkring de her Natura 2000-områder, herunder at også de private lodsejere skal tages med i den dialog, altså privat inddragelse. Der må vi jo sige, at når vi kan være med til at lave forenkling her i Folketinget, så hilser vi det velkommen, for det er jo mange gange sådan, at med de love, der kommer, kommer der normalt også flere administrative byrder. Men her er der altså noget, det giver en lettelse ude i kommunerne, og vi synes, det er rigtig godt, at der kan komme noget mere smidighed og mere smidige regler for den kommunale planlægning, som der også er lagt op til her.

Set fra Dansk Folkepartis side er det også utrolig vigtigt, at der her står, at regionsrådene ikke længere skal have den der mæglende rolle, i tilfælde af at der er uenighed blandt kommunalbestyrelserne om handleplanerne for Natura 2000-området. Regionsrådet er så nogle, der er landet mellem to stole. Det er jo kommunerne, der sådan set ved, hvad der egentlig foregår ude i deres lokale områder, og staten har jo også en interesse i at sige: Hvordan er det, vi ønsker, at hele Natura 2000-planlægningen og -forvaltningen skal være. Så der kan man se, at her er der, hvad jeg ville sige er en god forståelse for, at der skal være en så kort kommunikationsvej som overhovedet muligt, og det skal selvfølgelig være en forenkling, som både kommunerne, borgerne og staten har forståelse for.

Så vi siger, at vi vil se positivt på det i de her forhandlinger, der skal være i udvalget, om, hvordan det endelige lovforslag skal forstås og skrives og alle de her ting. Vi er i hvert fald positive over for, at man foretager de her forenklinger, som vi jo i mange år har efterspurgte fra Dansk Folkepartis side, og som så endelig er kommet et lille skridt nærmere. Men vi er sikre på, at på resten af miljøområdet er der også plads til både forbedringer og forenklinger, og vi håber også, at ministeren – når man kommer i arbejdstøjet igen, måske efter sommerferien – vil fremsætte flere lovforslag, som vil gøre tingene enklere rundt omkring, eller i hvert fald igangsætte et arbejde med det, så man har noget at arbejde med fremadrettet. Tak.

Kl. 10:15

Formanden:

Fru Lone Loklindt som radikal ordfører.

Kl. 10:15

(Ordfører)

Lone Loklindt (RV):

I dag behandler vi en ændring af miljømålsloven, som har til formål at forenkle klageprocessen for Natura 2000-planer og styrke inddragelsen af interessenterne. Ligesom vi har vandplaner, har vi også naturplaner, og her er Natura 2000-planlægningen en meget vigtig del. Det er staten, der har det overordnede ansvar for, at Danmark lever op til EU's direktiver, herunder habitat- og fuglebeskyttelsesdirektivet, men det er kommunerne, der har myndighedsansvaret for det åb-

ne land og for at føre indsatsen ud i livet. Den ansvarsfordeling røres der ikke ved med lovforslaget.

Kl. 10:20

De første planer har imidlertid været kritiseret for at være for detaljerede, og derfor er der i dette lovforslag gjort meget for at forenkle processen og levne mere råderum til kommunerne. Især er der kommet større fokus på forpligtelsen til at inddrage de berørte lodsejere og øvrige interessenter så tidligt i processen som muligt. Der bliver med en kortere statslig proces bedre tid til at gennemføre den lokale dialog. Det vil stadig være Naturstyrelsen, der har ansvaret for basisanalysen, men den bliver mindre detaljeret, og det bliver muligt at tilpasse den til de lokale forhold.

De marine Natura 2000-områder hører under staten og handler især om vandkvaliteten, og for de marine områder vil der blive lavet statslige planer, som f.eks. Danmarks Jægerforbund har ønsket at blive inddraget i. Der står i bemærkningerne, at der vil blive inviteret til møde på nationalt niveau, så de interesserede organisationer kan blive inddraget også i den proces.

Der er i det hele taget i hørings svarene bred opbakning til forenkling, og Det Radikale Venstre hilser da også både forenkling og basis for en bredere lokal dialog og inddragelse af interessenter på et tidligt tidspunkt meget velkommen. Vi kan derfor støtte forslaget og ser frem til arbejdet med det i udvalget.

Kl. 10:17

Formanden:

Tak til ordføreren. Hr. Steen Gade som SF's ordfører.

Kl. 10:18

(Ordfører)

Steen Gade (SF):

SF støtter også forslaget. Jeg har lyst til at sige, at hele Natura 2000 som en måde at beskytte naturen på i dag nok er, når det kommer til stykket, det vigtigste og mest virksomme redskab, vi overhovedet har. Det var vel nok ikke sådan, at alle, dengang det kom som et EU-direktiv, tænkte, at det skulle ende med, at det var EU-regulering, der tager mest hånd om vores natur i Danmark, men det er faktisk realiteten.

Nu kigger vi så på, om vi kunne lave det på en mere smidig og bedre måde end indtil nu, og der vil jeg sige, at der lægges op til en forenkling. Det støtter vi. Jeg er ret sikker på, at forenklingen også har rigtig gode muligheder for at blive til forbedringer, og så slår vi jo sådan set to fluer med et smæk. Og det vil sige, at det er forbedringer af det, der faktisk sker ude i virkeligheden. For vi forenkler noget papirarbejde, gør det mere præcist, hvem der skal gøre hvad og hvorfor, og vi inddrager måske ikke nødvendigvis flere, men vi inddrager på en meget bedre måde dem, der har brug for at blive inddraget, for at få de fysiske forbedringer af naturen ude i virkeligheden.

Jeg vil lige til sidst sige, at jeg synes, at det er vigtigt at fastholde, at det er staten, der har det overordnede ansvar, og det er der mange gode grunde til. En af de vigtige er jo, at staten, altså Danmark, har ansvaret over for EU og dermed over for de andre EU-lande for, at vi faktisk gennemfører de regler, som vi er forpligtet til på EU-plan. Men det er jo også et overordnet statsligt ansvar at tage hånd om naturen. Til gengæld er det vigtigt, at den decentrale måde at gøre det på er så effektiv som mulig, så omkostningseffektiv som mulig, og at den også tager hensyn til de lokale indvendinger, der måtte være.

Kl. 10:20

Formanden:

Tak. Der var en kort bemærkning fra hr. Jørn Dohrmann.

Jørn Dohrmann (DF):

Jeg vil bare spørge hr. Steen Gade, om det lige pludselig er blevet alt, der kommer fra EU, som bare er, hvad skal man sige, godt. Vi ved jo, at nogle af de regler, som EU kommer med, har SF i hvert fald før været imod. Derfor lyder det, som om alt, EU kommer med, nu er godt. Er det ikke sådan, at der stadig væk er folk, der er bekymrede, når EU blander sig for meget i det lokale? Jeg kan i hvert fald sige, at Dansk Folkeparti meget gerne vil have, at Danmark kan sige fra over for nogle af de regler, der er i modstrid med danske interesser.

Nu kan man bare se det seneste med ulven, der er indvandret i Danmark, og hvor det er, at man fra EU's side siger, at den må man ikke gøre noget, den er totalfredet. Man må ikke engang flytte rundt med den. Man kan så se, at det er der andre der gør i andre lande, f.eks. i Tyskland. Er det ikke sådan, at Danmark skal være et suverænt land, hvor man kan sige, at vi altså har nogle særlige interesser, som vi skal tage højde for, og at det også gælder på naturområdet? Og hvordan vil hr. Steen Gade sørge for, at Danmark har den her selvbestemmelse, og at den ikke bare forsvinder til EU?

Kl. 10:21

Formanden:

Ordføreren.

Kl. 10:21

Steen Gade (SF):

Tak for spørgsmålet. Jeg tænkte, at bare det at nævne EU måske kunne føre til et spørgsmål, og det lykkedes så også. Jeg syntes bare, det var vigtigt at understrege, at af de reguleringssystemer, vi har fået til at bevare vores naturværdier i Danmark, og blandt de forskellige ting, vi anvender, er det efter min opfattelse Natura 2000, der er det vigtigste. Og Natura 2000-udpegningssystemet er jo en EU-beslutning. Det gør den jo endnu bedre, for det betyder jo, at den også er med til at beskytte naturen i vores nabolande. Så derfor det store forsvar for det.

Til hr. Dohrmanns spørgsmål om, hvorvidt alt, der kommer fra EU, er godt, vil jeg sige: Nej. Og det er heller ikke alt, der bliver nævnt i den her sal, der er godt. Det er jo politik. Men til gengæld er det vigtigt på masser af områder – og jeg vil ikke gå i detaljer her – at vi arbejder sammen i Europa.

Kl. 10:22

Formanden:

Hr. Jørn Dohrmann.

Kl. 10:22

Jørn Dohrmann (DF):

Nu kan det godt være, at det var tiden, det kneb lidt med, så hr. Steen Gade ikke kunne nå at nævne nogle af de gode eksempler, men jeg synes jo, at man i hvert fald skulle tænke sig lidt om, med hensyn til om det ikke er en af de her ting, hvor det er grænseoverskridende, at vi gerne vil være med til selvfølgelig at forhindre et udslip af, det kan være CO₂, det kan være mange andre gasser, som vi ikke vil have, ammoniak og den slags ting.

Men det, der egentlig er fundamentalt for Danmark, er, at vi lige som også kan sige, at der er nogle ting, som vi EU-mæssigt godt kunne være med til at hjælpe på vej, når vi nu f.eks. taler om dyr. Nu talte jeg for lidt siden om ulven. Det kan godt være, at der er nogle særlige forhold i Danmark, der gør, at der ikke er plads til den her i Danmark, men der kan være plads til den i Sverige. Og der spørger jeg bare hr. Steen Gade, om det ikke er rigtigt, at man kan arbejde på den måde? Er det ikke den måde, hvorpå selv SF gerne vil have det, at man selv kan bestemme lidt i sit eget land?

Formanden:

Tak. Ordføreren.

Kl. 10:23

Steen Gade (SF):

Jamen vi bestemmer jo selv i vores eget land. Vi udpeger vores Natura 2000-områder efter bestemte retningslinjer, som er vedtaget i alle Europas lande. Det er jo en kæmpe fordel for naturen og for os alle sammen som danskere, at der også beskyttes natur i andre lande, ikke bare fordi vi er turister, men fordi vi faktisk gør det her for at beskytte naturen.

Derfor er der jo ikke den modsætning, som hr. Dohrmann siger. Og selvfølgelig handler det om en balance mellem, hvad vi beslutter i fællesskab, og hvad vi beslutter i Danmark. Hr. Dohrmann har måske bemærket, at jeg siger, at det, vi beslutter i EU, faktisk er noget, vi beslutter i fællesskab. Det er jo rent faktisk ikke noget, som nogen kommer og påtvinger os.

Kl. 10:23

Kl. 10:24

Formanden:

Tak til ordføreren. Hr. Per Clausen som Enhedslistens ordfører.

Kl. 10:24

(Ordfører)

Per Clausen (EL):

Det, hr. Steen Gade sagde lige før, er jo en sørgelig kendsgerning, nemlig at vi i Danmark beskytter miljø og natur præcis så meget, som EU-reglerne kræver af os at vi skal gøre. Det ville jo være dejligt, hvis vi brugte den frihed, vi har, til at skabe større biodiversitet, skabe større sammenhængende naturområder og til at beskytte naturen langt mere, end EU's minimumskrav bestemmer. Det ville jo være rigtig godt, hvis vi bruger de muligheder, vi har, til at gøre det.

Det ville også have været rigtig godt, hvis hr. Jørn Dohrmann havde brugt de sidste 10 år, hvor han havde stor indflydelse på dansk politik, til at kræve, at den danske regering skulle gå i spidsen med hensyn til at beskytte natur og miljø langt ud over, hvad EU krævede af os. I virkeligheden er det vel hr. Jørn Dohrmanns og den daværende VK-regerings ansvar, at hr. Steen Gade i dag med en vis sandhed kan sige, at den beskyttelse af naturen og miljøet, som vi har, er den, EU kræver at vi skal have. Det er ikke godt. Det er skidt. Det burde have været meget bedre.

Skulle jeg komme med en enkelt kritisk bemærkning også i forhold til regeringen, ville den være, at jeg da også ville ønske, at regeringen på det område hurtigt tog nogle initiativer, som ville gøre, at vi kunne sige, at det der med at diskutere, hvordan vi overholder EU's minimumsdirektiver på det her område, er forholdsvis ligegyldigt, fordi vi er langt på den anden side af det.

Nu handler lovforslaget her faktisk om de her Natura 2000-områder, så lad mig vende tilbage til lovforslaget. Efter Enhedslistens opfattelse indeholder det her lovforslag en række grundlæggende gode elementer. For det første forenkler man processen. Det er faktisk i sig selv rigtig godt, at man laver nogle processer, som er mere gennemskuelige for mennesker.

For det andet gør man det, at man, samtidig med at man forenkler, faktisk giver bedre mulighed for folkelig inddragelse og deltagelse. Det gør man faktisk ofte, når man gør ting enklere, for når ting bliver enklere, er det også nemmere for mennesker at finde ud af, hvornår de skal agere og reagere. Altså, man sikrer i hvert fald en større mulighed for en større folkelig deltagelse og en større inddragelse af dem, der i det juridiske sprogbrug hedder interessenter. Men man åbner også op for, at dem, der er interesserede, har en mulighed for at komme på banen. Det synes jeg er rigtig godt.

Så er lovgivningsprocessen her jo også en lille smule eksemplarisk, fordi man faktisk starter processen med at spørge folk, som har en særlig interesse i det her område, om, hvordan de kunne tænke sig at lovgivningen skulle indrettes. Så laver man på den baggrund et lovforslag. Så er der en høringsproces, og ud af høringsnotatet kan man se, at det er helt usædvanligt, vil jeg bare sige, i hvor stor udstrækning der er taget hensyn til de høringssvar, der er kommet. Det er helt usædvanligt i forhold til tidligere regeringer, men såmænd også helt usædvanligt i forhold til den nuværende regering. Indimellem lytter man måske også til nogle, hvorom jeg har tænkt: Behøver man også at lytte til dem, for de plejer sjældent at have noget godt sige? Men man lytter til dem og inddrager det på en fornuftig og konstruktiv måde. Det synes jeg faktisk er rigtig eksemplarisk.

Så jeg synes, at det her er et rigtig godt lovforslag, og det er et lovforslag, der er blevet til på en måde, som jeg synes meget gerne må danne skole for, hvordan man i øvrigt griber den slags ting an.

Det er måske også derfor, at lovforslaget, når det ligger her i salen, ikke rigtig kalder på den store modstand, fordi man har forsøgt at inddrage rigtig mange mennesker og rigtig mange organisationer i processen. Det har man så gjort ud fra den præmis og på den betingelse, at det faktisk handlede om at skabe mere og bedre naturbeskyttelse, for det er selvfølgelig afgørende, at slutresultatet af den her lovgivning ikke bare er, at tingene er blevet enklere, og at flere mennesker deltager i rundkredssamtaler, men at vi faktisk sikrer, at der bliver gjort en indsats for at beskytte natur og miljø i Danmark. Det er der god brug for.

Så der skal altså ikke være nogen tvivl om, at Enhedslisten er positiv over for det lovforslag, der ligger her.

Kl. 10:28

Formanden:

Tak til ordføreren. Hr. Villum Christensen som Liberal Alliances ordfører.

Kl. 10:29

(Ordfører)

Villum Christensen (LA):

Tak for det. De elementer, der indgår i dette lovforslag, er for os at se et skoleeksempel på, hvorledes man på en fornuftig måde kan afbureaukratisere i det offentlige og samtidig få bedre resultater og bedre effekter. Når vi tror på det, er det især, fordi man her lægger op til at kunne individualisere indsatserne ved inddragelse af de aktører, der dels ved noget om indsatserne, dels er berørt af dem, som Enhedslisten også var inde på.

Det er faktisk en nyskabelse, at man gør det så konsekvent, sådan som jeg læser lovforslaget. Alt for tit ser vi i miljølovgivningen – måske især i det åbne land – at man opererer med standarder, som skal virke overalt, men som kommer til at være ligefrem dysfunktionelle i et varieret landskab. Jeg skal nok lade være med at manuducere over randzoner og andre tiltag, som er lanceret i denne og forrige folketingssamling.

Jeg synes, at den tankning, der lægges op til her, er forbilledlig. At man får et fælles videngrundlag på baggrund af basisanalyser, som kan valideres og således erstatte en teoretisk idéfase med dialog og analyse, er et lille plus; at man har en eksplicit pligt til at inddrage alle med væsentlig interesse også før høringsfaserne, således at man nu meget vanskeligt kan starte med at ramme helt ved siden af, som vi jo desværre også har set i en række tilfælde, noget som ofte koster rigtig meget tid og mange frustrationer, er også et plus på det felt; og ansvaret for implementeringen forankres i kommunerne uden den tidligere detaljeringsgrad fra centralt hold. Ja, vi ser faktisk en klar afbureaukratisering i kommunerne i forbindelse med hele gennemførelsesprocessen.

Der er ingen tvivl om, at vi med dette lovforslag får slagtet en af de helt store papirtigre i miljøpolitikken, således at vi kan få nogle

resultater ud af det, som kan give mening for alle de interessenter, som bliver påvirket af det.

I lovforslagets skema over økonomiske effekter, som man jo altid har i bemærkningerne, er de administrative lettelser naturligvis fremhævet. Men ligesom man normalt skal fortælle om merforbrug i millioner eller milliarder og måske ekstra ansatte, kunne man jo også her gå ud og fortælle, hvor mange miljømedarbejdere man kunne spare, så disse kunne hives ud af budgetterne ved næste finanslov. Det skal bare være et fromt ønske fra Liberal Alliance, dels fordi man på den måde får et klart indtryk af omfanget af afbureaukratiseringen, dels det, at man sikrer sig reelle besparelser, således at medarbejderne ikke bare bliver sat til andet arbejde. Det skal dog kun være en sidebemærkning. Det vigtigste er, at vi klart bakker op om lovforslaget.

Kl. 10:31

Formanden:

Tak til ordføreren. Fru Vivi Kier som konservativ ordfører.

Kl. 10:32

(Ordfører)

Vivi Kier (KF):

Tak, hr. formand. Også fra Konservatives side skal der lyde positive ord om det her lovforslag. Når jeg sidder med et helt nyt lovforslag og læser det, spørger jeg tit mig selv: Vil det her lovforslag gøre nogle borgere glade, tilfredse, eller vil dem, lovforslaget rammer, blive glade for det, eller er det bare endnu et lovforslag med en hel masse nye regler og bureaukrati, man skal følge?

Der er jo faktisk nogle, som bliver rigtig glade for det her lovforslag, så også jeg vil gerne kvittere for ministerens lydhørhed over for de mange høringssvar, der er givet, også over for, at vi som udvalg faktisk har fået en teknisk gennemgang forud for, at vi står og behandler lovforslaget i dag. For som konservativ synes jeg altid det er positivt, når vi kan forenkle nuværende regler, og det er rigtig positivt, når vi kommer til at inddrage de interessenter, der er, meget mere end de bliver i dag.

Ministeren har lyttet til ønsket om, at det med lodsejernes inddragelse nu bliver ført ind i lovgivningen, og at der er også i bemærkningerne til loven sker uddybende kommentarer til hvem, hvad og hvor der skal ske interessentinddragelse, så man som borger ikke sidder derude og synes, at man alligevel er blevet overhørt.

Fra Konservatives side vil vi meget gerne have mere natur, og vi vil vel og mærke gerne have meget mere natur, som det enkelte menneske også vil bruge, og derfor må vi sige: Alt i alt ser vi positivt på det her forslag.

Kl. 10:33

Formanden:

Tak til ordføreren. Miljøministeren.

Kl. 10:33

Miljøministeren (Ida Auken):

Mange tak, og også en stor tak til alle ordførerne for den meget positive opbakning til det her forslag. Jeg synes egentlig, det er rart at se, at det virker med dialog, og at det virker at lytte til folk, fordi det faktisk betyder, at vi kan få et Folketing fra den ene side af salen til den anden på et område, der tidligere også har været meget konfliktfyldt, nemlig naturområdet, til at bakke så entydigt op om en plan.

Det er klart, som flere har peget på, at det er en ny tilgang til det her område, som vi forsøger i Miljøministeriet, og hvor vi netop prøver at inddrage interessenter og befolkning og dem, der bliver berørt, på en helt anden måde.

Lovforslagets hovedformål er netop ud over selvfølgelig at lægge grunden til, at vi får en stærk og spændende natur i Danmark, at sikre en enkel og god proces op til de statslige Natura 2000-planer og

for kommunernes efterfølgende indsats. Og det skal sikre, at alle relevante interessenter bliver inddraget undervejs.

Som flere af ordførerne har peget på, har vi netop ikke grebet de her forslag ud af den blå luft. De bygger på de erfaringer, vi har haft med de første statslige og kommunale planer, og så bygger de på de drøftelser, vi har haft med en lang række interessenter i forskellige sammenhænge. F.eks. har vi nedsat Grønt Fremdriftsforum, som skal følge Natura 2000-planlægningen, og de drøftelser, der har været der, har haft stor betydning for udformningen af lovforslaget. Det samme gælder et stort interessentmøde i oktober sidste år om erfaringerne fra Natura 2000-planlægningen, som jeg også deltog i, og hvor jeg havde en god snak med interessenterne.

Når vi sætter dialog og lokal inddragelse højt, understøtter vi også gennemførelsen af selve den fysiske indsats i Natura 2000-områderne, for jeg er ikke i tvivl om, at en øget dialog med interessenterne undervejs i processen vil betyde en større forståelse for den indsats, som i sidste ende bliver besluttet. Og det bliver også af samme grund lettere at udføre Natura 2000-planerne og de kommunale planer i virkeligheden.

Lovforslaget ændrer ikke ved den overordnede opgavefordeling mellem stat og kommune. Jeg er klar over, at Kommunernes Landsforening gerne så, at de statslige planers indsatsprogram helt blev overdraget til kommunerne, men jeg mener faktisk, at vi med forslaget her har lagt det rigtige snit mellem statens opgaver og kommunernes, og det var der faktisk også rigtig mange af ordførerne der i et bredt spektrum var inde på, nemlig hvorfor snittet ligger rigtigt der, hvor det ligger nu.

Tre argumenter fra min side: For det første kan man sige, at dem, der har forpligtelsen, som flere sagde, jo altså er staten. Det er en national forpligtelse, den er ikke defineret på områdeniveau. Og derfor er der også behov for en national afvejning og prioritering af den samlede indsats, bl.a. for at sikre alle de arter, som naturdirektiverne forpligter os til at beskytte.

For det andet er 40 pct. af Natura 2000-arealerne faktisk statslige, og hele reguleringen på havet ligger under staten. Så derfor giver det os et andet argument for, at der er god grund til, at det stadig ligger hos os.

For det tredje har Miljøministeriet brug for at have så meget hånd i hanke med indsatsen, at vi kan fastlægge den økonomiske ramme for indsatsen i de enkelte 6-årige planperioder og netop sikre sammenhængen mellem mål og midler.

Når det så er sagt, lægger jeg stor vægt på, at de statslige planer tager udgangspunkt i en mål- og rammestyring af kommunernes arbejde på dette område, dvs. ikke en detailstyring, men netop en mål- og rammestyring, der giver kommunerne et større råderum til at fastlægge den konkrete indsats inden for de mål og den indsats, som er fastlagt i de statslige planer. Derfor er det også min holdning, at de statslige Natura 2000-planer fremover skal være mindre detaljerede og give mere alburom for kommunerne til at udfylde planerne og bruge den lokale viden.

Forenklingen af Natura 2000 betyder, at kommunerne får tid til at planlægge og tilpasse deres indsats i Natura 2000-områder, og det skal sikre, at der kommer en synergi med den øvrige naturforvaltning og eventuelt andre lokale strategier.

Jeg lægger samtidig stor vægt på, at det ændrede sigte med de kommunale handleplaner giver kommunerne fine muligheder for at gennemføre den gode lokale dialog om, hvordan indsatsen i Natura 2000-områderne kan gennemføres.

Med forslaget ændres formålet, så de kommunale handleplaner fremover skal lægge vægten på at angive 1) prioriteringen, dvs. rækkefølgen af indsatsen, 2) de forventede initiativer, bl.a. en plan for interessentinddragelse, og 3) opgavefordelingen mellem myndigheder og offentlige lodsejere.

Så er jeg tilbage ved det, som jeg lægger allerstørst vægt på i det her lovforslag, nemlig at Natura 2000-planlægningen fremover baserer sig på en øget dialog og inddragelse på nationalt, regionalt og lokalt niveau. Den skal bygge på en dialog med en bred kreds af interessenter, ikke mindst de private lodsejere. Derfor foreslår jeg, at idéfasen forud for udarbejdelsen af de statslige Natura 2000-planer bliver erstattet af en tidlig og målrettet dialog mellem statslige og kommunale myndigheder og organisationer og statslige og private lodsejere, som har en væsentlig interesse i Natura 2000-planerne, hvad enten interessen knytter sig til erhvervsudøvelse, beskyttelse af natur og miljø eller rekreative interesser.

Kl. 10:39

På den måde er der også en afbureaukratisering i det her. Man kunne jo godt have fastholdt idéfasen og så have bragt os selv og andre ud i den her øvelse. Det er altid svært at afskaffe noget, men nu gør vi det faktisk, fordi vi mener, at det, vi sætter i stedet, er bedre i forhold til inddragelsen.

Flere af høringssvarene har peget på, at det ikke fremgik klart af udkastet til lovforslaget, hvem der skulle inddrages hvornår og om hvad, og derfor har vi præciseret det nu i det lovforslag, vi behandler. Jeg kvitterer også for, at mange ordførere har set, at vi har lyttet til høringssvarene. Og helt i tråd med det giver forslaget også kommunerne længere tid til dialog med organisationer og lodsejere, så dialogen nu kan strække sig over hele planperioden.

Jeg vil også gerne fremhæve, at lovforslaget indebærer en række forenklinger af den nuværende Natura 2000-planlægning. Ud over idéfasen betyder det også en kortere planproces, noget, som er ønsket fra mange sider. Ved at afskaffe idéfasen og forkorte høringsperioden for den statslige plan når vi lige præcis det, uden at vi dermed begrænser interessenternes legitime mulighed for at få indflydelse. Sagen er jo, at en tidlig dialog i planprocessen sikrer, at interessenterne bliver inddraget på et tidligere tidspunkt og dermed kan få større indflydelse på den statslige plan og dens opfølgning.

Lovforslaget indebærer samtidig en effektivisering af de penge, vi bruger i stat og kommuner, og administrative lettelser for interesseorganisationerne. Målet er, at den nye regulering kan træde i kraft fra den 1. juni i år, så reglerne kommer til at gælde for Natura 2000-planlægningens anden planperiode.

Med de ord vil jeg gerne ønske forslaget en god viderebehandling i udvalget.

Kl. 10:40

Formanden:

Tak til ministeren.

Der er ikke flere, der har bedt om ordet, så forhandlingen er slut.

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Miljøudvalget. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget.

Det er vedtaget.

Det næste punkt på dagsordenen er:

8) 1. behandling af beslutningsforslag nr. B 56:

Forslag til folketingsbeslutning om etablering af en bæredygtighedskommission.

Af Per Clausen (EL) m.fl.

(Fremsættelse 31.01.2013).

Kl. 10:41

Forhandling

Formanden:

Forhandlingen er åbnet. Miljøministeren.

Kl. 10:41

Miljøministeren (Ida Auken):

Så er det med lige at nå ned på sin plads og finde den næste tale.

Først og fremmest tak til Enhedslisten for at fremsætte beslutningsforslaget om at etablere en bæredygtighedskommission. Jeg opfatter egentlig forslaget som en opbakning til arbejdet med at sikre et solidt fagligt fundament for den grønne omstilling, som jeg ved at Enhedslisten deler ønsket om sammen med regeringen, og som vi jo langt hen ad vejen laver sammen med Enhedslisten.

Grøn omstilling og bæredygtighed står centralt i regeringsgrundlaget, og i aftalen om finansloven for 2013, som regeringen indgik med Enhedslisten, afsatte vi jo også i størrelsesordenen 1,5 mia. kr. til grønne, bæredygtige initiativer.

Grøn omstilling og bæredygtighed handler om at blive mere ressourceeffektive både i forbrug og i produktion og om at tænke politiske initiativer sammen. Det er en forudsætning for at kunne reducere det såkaldte økologiske fodaftryk, som forslaget drejer sig meget om. Ligesom det ikke er bæredygtigt at drive rovdrift på miljø og ressourcer, er det heller ikke bæredygtigt at underminere grundlaget for vækst og velfærd gennem utilidsvarende rammevilkår for virksomheder eller ved at undlade at holde hånden under de svageste i samfundet.

Grøn omstilling og bæredygtighed handler nemlig også om at fremtids sikre en robust økonomi, styrke forskningen i og udviklingen af nye løsninger, have et højt uddannelsesniveau og gøre en indsats for særlig udsatte grupper.

Derfor er jeg enig i det, der også fremgår af beslutningsforslaget, nemlig at vi både i forhold til miljø og konkurrenceevne skal bruge vores ressourcer intelligent. Det bliver også udgangspunktet for den ressourcestrategi for affaldssortering, som vi er på vej med, og som skal sikre, at man bliver bedre til at udnytte de værdier, der ligger i ressourcerne, gennem mere og bedre genanvendelse. Og det er udgangspunktet for den strategi for affaldsforebyggelse, som vil komme bagefter. Tilsammen vil de to ressourcestrategier være vigtige elementer i arbejdet med omstillingen til en grøn økonomi.

Den bæredygtige dagsorden er derudover afspejlet i en lang række af de større udspil og initiativer, som regeringen har taget. Det gælder for Vækstplan DK, som skal være med til at skabe grundlaget for, at vi fortsat kan investere i den offentlige velfærd og i et grønt og bæredygtigt samfund, og det gælder for vores energiaftale, som vi har fået på plads. Og så har vi afsat 2,5 mia. kr. til en forstærket indsats for klimatilpasning. Så fremlægger vi også vækstplaner på en række områder, f.eks. en plan for vand-, bio- og miljøløsninger, og sætter fokus på ressourceeffektivitet og sammenhængen til udviklingen af dansk erhvervsliv. Det er sådan set meget klare eksempler på, at vi også i praksis tænker miljø ind i erhvervspolitikken og økonomi ind i miljøpolitikken.

Jeg går ud fra, at bevæggrunden for forslaget om at nedsætte en kommission er et ønske om, at initiativer til og scenarier for en cirkulær økonomi skal hvile på et solidt fagligt og analytisk vidensgrundlag. Det kan jeg jo kun være enig i. De bæredygtighedsinitiativi-

ver, vi har taget, bygger derfor på solide analyser og bred inddragelse af viden og eksperter.

Det er netop derfor, når vi taler bæredygtighed, at vi taler om en langt bredere tilgang end det økologiske fodaftryk, at vi taler om en cirkulær økonomi. Derfor er den bedste ramme om arbejdet med bæredygtighed og grøn økonomi ikke en kommission for alt, hvad der handler om bæredygtighed, for ingen kommission sammensættes på en måde, så den videnskabsmæssigt kan dække alle hjørner af bæredygtigheden. Med de rigtig mange tiltag, som regeringen har gjort, har vi til gengæld et godt fundament.

Derudover er der jo masser af skridt at tage fremadrettet, og som det også fremgår af regeringsgrundlaget, vil regeringen fremlægge en ny bæredygtighedsstrategi, som skal være en strategi, der både indeholder mål og indikatorer. I den sammenhæng bliver der jo også helt sikkert brug for den nyeste viden. Den kan vi supplere med det, vi ved fra andre lande, fra OECD, fra FN og ikke mindst fra det arbejde om ressourceeffektivitet, som også er et helt centralt punkt i EU.

På miljøområdet er vi nu gået i gang med en opdatering af vores viden om miljøtilstanden i Danmark, og bæredygtighed handler altså om omstilling af hele vores samfund. Vi er i fuld gang, og det er en meget kompleks øvelse, som ikke kan løses af eller puttes ned i en enkelt kommission. Det er på den baggrund, på trods af at vi forstår intentionerne og deler målsætningen langt hen ad vejen, at vi ikke kan støtte beslutningsforslaget om en bæredygtighedskommission.

Kl. 10:45

Formanden:

Der er en kort bemærkning fra hr. Per Clausen.

Kl. 10:46

Per Clausen (EL):

Tak for ministerens indlæg; ud over bemærkningen om, at Vækst 13 skulle være udtryk for et forsøg på grøn omstilling, som jeg ikke begriber noget som helst af, så var det jo positivt. Men jeg forstår ikke, at miljøministeren mener, at netop denne meget store og omfattende omstilling til en cirkulær økonomi, til en bæredygtig økonomi miljømæssigt, ikke kræver samlet viden, men at den tager man sådan områder for områder. Der synes jeg måske netop, at det her er et eksempel på et område, hvor det er rigtig vigtigt at få afdækket områdets problemer i al deres kompleksitet og ud fra det beskrive, hvordan man kan tage nogle konkrete initiativer, som også indgår i en samlet strategi.

Jeg synes faktisk, det er lidt svært at forestille sig, at man kan lave en samlet strategi med konkrete elementer uden at have lavet en forudgående undersøgelse af arbejdet sådan i sin helhed.

Kl. 10:47

Formanden:

Ministeren.

Kl. 10:47

Miljøministeren (Ida Auken):

Jamen det er jo en tilgang til, hvordan man gør tingene. Vi mener umiddelbart ikke, at det, vi har brug for lige nu, er sætte os ned og lave en stor kommission og lade det hele vente et års tid – som jo var den tid, man gerne skulle give sådan en kommission til at arbejde – og måske heller ikke, at det, der skal til, er at bruge op mod 20 mio. kr., eller hvad det nu vil koste at lave sådan en kommission på nuværende tidspunkt, fordi vi har så meget viden.

Vi ved, at det er sådan, at ressourcepriserne er steget tre gange hurtigere, end lønningerne er, i de sidste 10 år. Det vil sige, at hvis man som virksomhed, som produktionsvirksomhed, ved, at en vigtig del af ens omkostninger går til råvarer, så kunne det jo være, at man også skulle fokusere sin ressourceeffektivitet, sin LEAN-gennem-

gang af sin virksomhed, på råvarepriserne. For de stiger faktisk tre gange hurtigere end lønningerne. Derfor sætter vi et stort arbejde i gang, også sammen med Erhvervs- og Vækstministeriet, i forhold til at få hjulpet virksomhederne til at blive mere ressourceeffektive.

Vi har viden om, at vi har behov for at få meget mere vedvarende energi ind i vores systemer og bruge den på intelligente måder. Derfor sætter vi gang i en stor elektrificering af jernbanen. Vi ved, at vi med de stigende ressourcepriser, stigninger, som fortsætter, ikke kan blive ved med at brænde lige så meget affald af, som vi gør i dag, men at vi i virkeligheden skal holde op med at tænke på tingene som affald, men som noget, vi skal bruge igen og igen. Og derfor laver vi en ressourcestrategi med det mål.

Så vi er sådan set i gang med de her handlinger, og der er masser af viden at bygge de her ting på derude.

Kl. 10:48

Formanden:

Hr. Per Clausen.

Kl. 10:48

Per Clausen (EL):

Jeg tror, at hvis man skulle tage miljøministeren helt bogstaveligt, ville der ikke blive nedsat en eneste kommission i Danmark, for man ved altid noget, og man ved også altid noget om, hvad man skal gøre. Ikke desto mindre har vi f.eks. en kommission på natur- og landbrugsområdet, som gennemanalyserer området, og som kommer med forslag til konkrete handlinger, hvorefter det bliver besluttet, hvad vi skal gøre. Den fik man ikke, fordi vi ingenting vidste om det område, for det vidste vi sådan set godt.

Så mit spørgsmål til miljøministeren er: Når man tænker på opgavens omfang, og når man også tænker lidt på, hvor lidt regeringen trods alt har formået at gøre indtil nu – jeg ved godt, at der kommer meget i fremtiden, der kommer altid gode løsninger i morgen – og når man ved, hvor stor udfordringen er, og hvor store forandringer der skal til, tror ministeren så ikke, at regeringen trods al sin visdom på nuværende tidspunkt godt kunne et bruge et kommissionsarbejde til at få det gravet ud?

Kl. 10:49

Formanden:

Ministeren.

Kl. 10:49

Miljøministeren (Ida Auken):

Der må jeg jo sige, at jeg synes, at Enhedslisten modsiger sig selv lidt, for forestillingen om, at man på den ene side har travlt, og at man skal handle og gøre tingene nu, strider jo lidt imod tanken om, at man på den anden side skal sætte en kommission til at arbejde i et eller to år. Derfor vil jeg sige til Enhedslisten: En bæredygtighedskommission, der skulle tage fat på så mange områder som det, det ville kræve at skabe et bæredygtigt samfund, skal altså, for at det kan være seriøst, have 1 eller 2 år til at arbejde. Der vil jeg sige, at de her svar jo langt henad vejen ikke er rocket science, men at det jo handler om at komme i gang med tingene.

Det er det, vi har gjort med en stor energiaftale. Det er det, vi har gjort med en finanslov på 1,5 mia. kr., sammen med Enhedslisten, og det er det, vi har gjort med en togfond, så vi kan få elektrificeret jernbanen. Og det er det, vi gør med en ressourcestrategi, og det er det, vi gør med en Natur- og Landbrugskommission.

Så vi handler på alle de her områder. Der har været et sted, hvor vi virkelig har haft brug for et stort paradigmeskift, og det har været på natur- og landbrugsområdet. Derfor har vi nedsat en kommission, der lige præcis er målrettet det spørgsmål. Men den skulle jo heldigvis ikke svare på den samlede verdenshistorie, for så havde den nok ikke klaret det på 1 år, som det ser ud til at de kan gøre det på. Lige

præcis derfor siger vi, at det ikke er det, vi har brug for at bruge 20 mio. kr. eller noget i den stil på lige nu, vi har brug for at handle.

Derfor vil jeg også sige, at der jo ganske snart kommer en ressourcestrategi, som indeholder mange af de her tanker om cirkulær økonomi, og som er et af de første meget vigtige og store skridt i den retning.

Kl. 10:50

Formanden:

Tak til ministeren. Hr. Henrik Høegh som Venstres ordfører.

Kl. 10:50

(Ordfører)

Henrik Høegh (V):

Tak for det. Venstre er selvfølgelig helt enig i, at vi skal være opmærksomme på vores fremtid og på, hvordan vi på bedst mulig måde anvender og sparer på vores ressourcer. Det er i alles interesse, at vi anvender dem efter nogle strategier for en bæredygtig ressourceanvendelse og en ditto økonomi.

Men vi er imod beslutningsforslaget, fordi vi mener, at forslaget på lange strækninger er udtryk for dobbeltarbejde, fordi udfordringen på en lang række områder er på vej til at blive håndteret. Vi tror, at miljøministeren inden længe fremlægger en resourcestrategi. Der er i hvert fald talt meget om den, og den må jo komme på et tidspunkt.

Ligeledes er Natur- og Landbrugskommissionen tilsyneladende tæt på at fremlægge sin rapport om miljø og bæredygtighed på hele natur- og landbrugsområdet. Og vi ved alle, at der er lavet en energiaftale. Der er noget, der tyder på, at den har været for ambitiøs set i forhold til nogle meget billige energipriser på verdensplan, men lad det nu ligge her.

Vi mener derfor, at det ikke er nødvendigt, at man bruger ekstra og nye ressourcer på at nedsætte en ny kommission, som lægger alle de her indsatser mere eller mindre døde i 1 år eller 2. Vi kan sige det sådan, at vi er bange for, at man med dette forslag kommer til at bruge en masse overflødige ressourcer på at spare på ressourcerne. Derfor er Venstre imod.

Kl. 10:52

Formanden:

Hr. Per Clausen har en kort bemærkning.

Kl. 10:52

Per Clausen (EL):

Det lyder jo rigtig overbevisende, når både miljøministeren og Venstre er enige om, at her går det rigtig godt, at vi er i gang. Jeg vil bare spørge hr. Henrik Høegh, om han ikke er enig med mig i, at vi faktisk på en række områder mangler viden om, hvad der konkret skal til, hvis vi i fremtiden skal være i stand til at sikre økonomisk udvikling og beskæftigelse i vores land og samtidig bruge færre ressourcer og forurene mindre. Det kan godt være, at man på enkeltområder har nogle løsninger, men på det generelle plan er det vel rigtigt at sige, at vi faktisk mangler viden, og at viden er en god forudsætning for at handle og handle rigtigt.

Kl. 10:53

Formanden:

Ordføreren.

Kl. 10:53

Henrik Høegh (V):

Jeg tror faktisk, at det forholder sig lige omvendt: at vi faktisk er meget opmærksomme på de steder, hvor det er mest oplagt at være opmærksom på ressourceanvendelsen, at være opmærksom på, hvor kombinationerne ligger for Danmark imellem at skaffe arbejdsplad-

ser inden for vedvarende og bæredygtig energi og samtidig sikre, at vi kan være konkurrencedygtige alle de øvrige steder.

Så jeg tror, at de på områder, hvor det er allermest nødvendigt at have fat, har vi rigtig godt fat i det, og de områder bliver debatteret rigtig meget i det politiske arbejde, der løbende bliver lavet. Så jeg tror faktisk, at det forholder sig lige omvendt.

Kl. 10:53

Formanden:

Hr. Per Clausen.

Kl. 10:53

Per Clausen (EL):

For ikke så lang tid siden kom der sådan en konkurrenceevneanalyse. Vi har sikkert også en kommission om det, vi har jo kommissioner om mange ting. En af de ting, der slet ikke blev snakket om, var, at den jo meget tydeligt viste, at prisen på råstoffer var afgørende for fremtidens konkurrenceevne. Ingen har efterfølgende arbejdet videre med, hvordan vi løser den problemstilling, hvorimod man nedsætter den ene kommission efter den anden for at beskæftige sig med lønninger, og hvad de betyder for konkurrenceevnen.

Er hr. Henrik Høegh ikke enig med mig i, at meget tyder på, at et af de vigtigste parametre for fremtidens evne til at klare sig i konkurrencen på det internationale marked bliver, at man er i stand til at anvende ressourcerne effektivt, og at vi faktisk i dag generelt set ikke ved, hvad vi præcis skal gøre?

Kl. 10:54

Formanden:

Ordføreren.

Kl. 10:54

Henrik Høegh (V):

Jeg må gøre hr. Per Clausen opmærksom på, at dem, der i dag anvender ressourcer i en benhård global konkurrence, har et fantastisk incitament til at have en effektiv ressourceanvendelse. Derudover er der behov for, at vi som politikere arbejder med affaldssektoren, med, hvordan vi generelt lægger rammerne for ressourceanvendelsen, altså anvendelsen af nogle af de ressourcer, der ser ud til at begynde at blive knappe på det globale marked.

Det er jo det, vi sådan lidt har spurgt miljøministeren efter nogle gange, men vi tror, at den er lige ved at være der, og derfor er der altså ingen grund til at vente i 1½ eller 2 år på, at en kommission skal arbejde videre med det. Lige netop det her spørgsmål står jo øverst hos enhver virksomhed derude, og det, vi skal tage os af politisk, har ministeren lovet at vi snart kommer til at debattere.

Kl. 10:55

Formanden:

Tak til Venstres ordfører. Hr. Torben Hansen som socialdemokratisk ordfører.

Kl. 10:55

(Ordfører)

Torben Hansen (S):

Det er uomtvisteligt, at det danske miljømæssige fodaftryk på globalt plan er for stort. Det er en kendsgerning. Det betyder bl.a., at vi skal nedsætte vores CO₂-udledning, reducere vores affaldsmængder, lave smartere vandforsyning, bruge mere vedvarende energi og sikre en bedre forvaltning af naturressourcerne og forøge biodiversiteten. Det lyder som en stor mundfuld, og det er det også.

Men efter 10 år med en regering, hvor hensynet til miljøet mest handlede om kække bemærkninger om fugle, fisk og frøer, og hvis ret skal være ret, måske også en kanotur på Gudenåen, så har vi rent faktisk nu fået en regering, der handler, en regering, som reelt be-

kymrer sig om vores fælles natur og klimaudfordringerne, og som synes, at det er vigtigt, at vi tænker bæredygtigt, så vores børn og børnebørn får de samme muligheder som os for at have en god levestandard og nyde goder som rent drikkevand og rent miljø og får visshed for, at det globale fodaftryk er bæredygtigt. Så vi tager fat med konkret handling.

Eksempelvis blev der sidste år lavet en klimaaftale om verdens mest ambitiøse klimapolitik, der omstiller Danmark til grøn energi og skaber arbejdspladser. I sidste måned blev der præsenteret en togfond for 27 mia. kr., der skal elektrificere jernbanen i Danmark. Det er jo heller ikke nogen hemmelighed, og flere har også sagt det, at der lige nu bliver arbejdet stenhårdt med en dansk ressourcestrategi, der markant skal nedbringe affaldsmængderne og se på affald som en ressource, der skal genanvendes. Vi har også nedsat Natur- og Landbrugskommissionen, der afrapporterer her i foråret, og her er der netop fokus på renere vand, mere natur og på at få det kombineret med bedre økonomi i landbruget og eksport. Tidligere på året blev der indgået en bred og vigtig aftale om nedbringelse af brugen af sprøjtemidler i Danmark.

Det sker efter 10 års slaphed og slendrian på området, hvor det stort set uden undtagelse er gået den forkerte vej. Jeg vil også gerne her kvittere over for Enhedslisten, der var med i aftalen om en ny sprøjtemiddelstrategi.

For nuværende overvejes det også, hvorledes arbejdet med bæredygtighedsstrategien, som også er nævnt i regeringsgrundlaget, skal skubbes i gang, og det er selvfølgelig også både med hensyn til indikatorer og overvågning. Så vi er i fuld gang heldigvis som regel i et frugtbart samarbejde med Enhedslisten, et samarbejde, som jeg håber og tror vi vil få endnu flere grønne resultater ud af i de kommende år.

Vi er i fuld gang med at skabe de her konkrete resultater, og vi kan ikke støtte forslaget. For både gennem finanslovene og med de initiativer, der er sat i gang, og dem, der sættes i gang, er vi simpelt hen i gang med arbejdet for at leve op til de her bæredygtighedsmål. Det er det rigtige af hensyn til fremtidige generationer, nuværende generationer, naturen og beskæftigelsen, men også fordi alternativet, hvis vi ingenting gør, er så frygtelig skræmmende.

Kl. 10:58

Formanden:

Der er en kort bemærkning fra hr. Per Clausen.

Kl. 10:58

Per Clausen (EL):

Det, der jo er pointen her, er, at vi snakker om en omfattende omlægning af forbrug og produktion i Danmark. Og der er Socialdemokraternes og hr. Torben Hansens og regeringens svar, at man på enkelte områder tager nogle initiativer. Det meste er, hvad jeg kalder nicheaktiviteter, som alle sammen er gode, men som ikke løser den grundlæggende udfordring.

Er sandheden ikke, at Socialdemokraterne og regeringen har det ubekvemt ved tanken om at få beskrevet, hvor omfattende opgaven er, gennem sådan et kommissionsarbejde, og hvor omfattende forandringer der skal til, fordi man sådan set forsøger at halte sig igennem med små, relativt begrænsede tiltag og så på den måde får påført den i øvrigt fuldstændig traditionelle, vækstorienterede sorte økonomiske politik, man fører, sådan et lille grønt touch?

Kl. 10:59

Formanden:

Ordføreren.

Torben Hansen (S):

Jeg synes rent faktisk, at mange af de initiativer, som er sat i gang, Natur- og Landbrugskommissionen, ressourcestrategien, sprøjtemiddelstrategien, togfonden, en meget stor klimaaftale sidste år, som Enhedslisten også var med i, bestemt ikke er lappeløsninger, tværtimod. Vi har jo også skrevet i regeringsgrundlaget, at vi vil lave en bæredygtighedsstrategi med faste mål, indikatorer og alt muligt andet. Det viser jo netop, at vi ikke stikker hovedet i busken, men at den her udfordring, som er så helt afgørende også at få løst, er vi rent faktisk gået i gang med at løse.

Hr. Per Clausen har jo også været med i de seneste 2 års finanslovaftaler, hvor der også er rigtig mange ting, der er blevet skubbet den anden vej. Så det her er bestemt ikke nogen ubekvem diskussion, det er en meget bekvem diskussion. Det er også derfor, vi har taget den op, og vi er gået i gang med at løse de problemer, som der er.

Kl. 11:00

Formanden:

Hr. Per Clausen.

Kl. 11:00

Per Clausen (EL):

Jeg kan forstå, at en af grundene til, at man ikke synes, at man skal have en bæredygtighedskommission, er, at man ikke vil have arbejdet forsinket, for så går tiden med det. Jeg vil bare spørge hr. Torben Hansen: Når nu regeringen har al den viden, der skal til for at fremlægge en bæredygtighedsstrategi, hvorfor er den så ikke kommet, og hvornår har man tænkt sig at komme med den?

Kl. 11:01

Formanden:

Ordføreren.

Kl. 11:01

Torben Hansen (S):

Nu forholder det sig sådan, at det her er den lovgivende del, og hvad regeringen har gang i, har vi jo ikke altid overblik over. Hvornår den kommer, kan jeg simpelt hen ikke sige noget om i dag, og hvis jeg kunne, så ville jeg nok ikke gøre det. Jeg kan simpelt hen ikke. Men vi har rent faktisk et vidensgrundlag, vi er i gang med at opdatere resten af det, og så skal den bæredygtighedsstrategi nok komme, både med mål og indikatorer. Det har vi skrevet i regeringsgrundlaget, også fordi vi synes, det er vigtigt, at man får taget fat på de her udfordringer. For gør vi ikke det, er det også sådan, som jeg sagde i min tale, at udfordringerne foran os er voldsomt skræmmende, så problemerne skal vi have løst.

Kl. 11:01

Formanden:

Tak til den socialdemokratiske ordfører. Hr. Jørn Dohrmann som Dansk Folkepartis ordfører.

Kl. 11:01

(Ordfører)

Jørn Dohrmann (DF):

Tak for det. Hr. Torben Hansen sagde, at han ikke havde overblik. Det gælder vist mange af de ting, som regeringen gør, dem har hr. Torben Hansen ikke overblik over. Det er én ting. En anden ting er det beslutningsforslag, vi skal diskutere her.

Jeg vil sige til Enhedslisten: Det gælder jo om, at vi udnytter de ressourcer, vi har, på den bedst mulige måde. Det er vi helt enige i. Vi er også enige i, at det er den måde, som man egentlig kan bruge til at se, om der er andre ting, man kan gøre på den lange bane. Og vi

er enige i, at der skal være en grøn og en langtidsholdbar omstilling. Og en langtidsholdbar økonomi vil vi også gerne have.

KI. 11:07

Men vi må jo også sige, at i forslaget her, som er lagt på bordet – og det kan være, fordi Enhedslisten måske har brug for lidt tidsfordriv – er der ikke nævnt noget om økonomi. Men der er nævnt noget med, at det er 10-14 mand, der sådan set kan redde hele verdenssituationen. Det tror jeg ikke på. Jeg tror på, at det er på høje tid, at også politikerne træder i karakter og spørger: Hvad er det, vi vil have? Hvad er det, vi synes? Hvad er det, vi prioriterer?

Derfor er jeg bare nødt til at sige til både hr. Torben Hansen og hr. Per Clausen, at i Dansk Folkeparti er vi jo parate til at arbejde. Det har vi været i de sidste 10 år, hvor vi har påvirket en borgerlig regering, men vi har også været med, når der har været afgørende forhandlinger mellem flere partier.

Lad mig bare nævne sådan noget som energiforliget, som vi jo også en del af. For vi synes jo netop, at det er vigtigt med bæredygtighed, altså det med, at man varetager naturens interesser, ikke kun, som det blev nævnt før, ved at tage en kanotur på en eller anden å, men ved at man indgår nogle forlig, som også er bindende på den lange bane, og ved at man sætter gang i noget forskning, som gør, at man måske også kan lagre noget af den energi, som der produceres for meget af. Her tænker jeg på vindenergien. Hvordan kan man få den lagret bedst, så der kan hives oplagret strøm ud, når man skal bruge den?

Jeg må også bare sige, at i de år, hvor jeg har siddet i Folketinget og har støttet den borgerlige regering, arbejdede Dansk Folkeparti også for, at der skulle være renere vand. Vi arbejdede for, at der skulle sættes ekstra penge af til miljøområdet. Alle kan vel huske de ekstra miljømilliarder, der blev afsat, nemlig både 1 og 2 mia. kr. ekstra ud over det, man rent faktisk havde lagt op til. Det skete jo, fordi vi tog det her problem alvorligt.

Jeg hilser det velkommen, at man gerne vil diskutere det, men det her skal jo ikke bare ende med at blive et tidsfordriv, altså at man nedsætter en kommission, der arbejder i måske 2 til 3 år og brænder mange millioner kroner af. Og hvad er det så, resultatet af den kommissions arbejde bliver? Det bliver måske kun, at den kommer med nogle initiativer, som man i forvejen arbejder med. Derfor må jeg sige, at det jo kan være, at Enhedslisten er ved at løbe tør for ideer selv, og derfor vil de gerne have en kommission til at hjælpe lidt med at komme med nye ting.

Jeg håber ikke, det er sådan. Jeg håber, det er, fordi man virkelig gerne vil det her og fordi man gerne vil prøve at fremme, du kan sige alle de her grønne initiativer, og at man så også vil tage i betragtning, at vi agerer på et globalt marked. Det er ikke sådan, at lille Danmark bare kan beslutte, at vi vil have, at energipriserne skal være dobbelt så høje, som de f.eks. er i Tyskland eller Sverige eller hvad for nogle lande, vi ellers sammenligner os med. For vi opererer på et globalt marked, hvor vi skal ud at afsætte vores produkter. Uanset om det er cement, eller om det er fødevarer, skal det ud og afsættes på verdensmarkedet, hvor vi konkurrerer med alle mulige andre lande. Og derfor gælder det også om, at vi laver nogle smarte, jeg vil kalde det tiltag, når vi yder hjælp til andre lande, og det gælder både, når det er ulandshjælp, og hvad det ellers kan være; altså at vi hjælper med nogle nye teknologier i stedet for bare at stikke dem pengene i hånden. Jeg tror på, at man så vil kunne længere på den globale scene og med hensyn til den globale natur.

Så det er resultatet, der tæller. Og der må vi bare sige, at den her regering har indtil nu ikke leveret nogen som helst resultater, hvorom man kan sige, at de er direkte affødt af nogle initiativer, der er igangsat af den nye regering – ikke ét resultat. Man har oprettet en togfond, som man siger at man vil have til at arbejde. Men det viser sig jo bare, at man snakker om pengene, man snakker om nogle nye afgifter, men resultatet er der langtfra på nuværende tidspunkt.

Så der er lang vej igen, men vi vil gerne diskutere det videre.

Formanden:

Hr. Per Clausen, en kort bemærkning.

KI. 11:07

Per Clausen (EL):

Jeg tror nok, at en af de ting, der går igen i hr. Jørn Dohrmanns indlæg, er, at hr. Jørn Dohrmann ikke har behov for at blive klogere. Vi tager selvfølgelig til efterretning, at der ikke er noget at komme efter der.

Men jeg vil godt spørge hr. Jørn Dohrmann om, hvilke konkrete initiativer Dansk Folkeparti vil stille forslag om, som kan reducere ressourceforbruget i Danmark – bare for at være en smule konkret.

KI. 11:07

Formanden:

Ordføreren.

KI. 11:07

Jørn Dohrmann (DF):

Jamen det er jo netop det, vi tager ind i det arbejde, som vi jo arbejder med, når vi f.eks. laver forlig. Lad mig bare nævne sådan noget som energiforliget, hvor vi jo netop var med til at sige, at der var nogle ting at arbejde med. Det kan være biogas, hvor vi siger, at det er vigtigt, at man får sat det på skinner, får nogle penge afsat til det, men det kan også være det at kunne lagre energi, som jeg også nævnte i min ordførertale, f.eks. når vi har masser af bl.a. solenergi og vindenergi, som jo ikke altid lige er der, når vi skal bruge det. Der skulle vi gerne kunne lagre det. Der mener jeg at vi skal være parate til at sige, at vi afsætter nogle penge til den forskning. Men det behøver jeg altså ikke have 10 eller 12 eller 14 rådgivere til at sidde og forklare mig og komme med nye ideer til og sætte i stå i 2 til 3 år, eller hvor lang tid det nu skal tage. Og det skal også koste nogle penge.

Jeg fik heller ikke svar på spørgsmålet om, hvad den her kommissions arbejde skal koste. Derfor mener jeg, at der er en lang række opgaver, som vi politikere selv kunne være med til at løse, i stedet for at brænde pengene af på noget, der måske alligevel ikke bringer nyt med sig.

KI. 11:08

Formanden:

Hr. Per Clausen.

KI. 11:08

Per Clausen (EL):

Jeg vil bare gerne sige, at de 20 mio. kr., det her vil koste, kan vi i morgen lave en aftale med regeringen om hvordan skal finansieres. Det er ikke noget problem. Der er ikke noget problem med pengene her.

Men jeg vil bare spørge hr. Jørn Dohrmann, om det, der var hans konkrete forslag, det, der er dansk Folkepartis konkrete forslag til, hvordan man kan reducere ressourceforbruget i Danmark, er, at der skal afsættes nogle penge til forskning. Var det det, der var Dansk Folkepartis konkrete forslag?

KI. 11:08

Formanden:

Ordføreren.

KI. 11:09

Jørn Dohrmann (DF):

Det kan godt være, at hr. Per Clausen ikke lytter. Jeg siger jo, som jeg sagde før, at når vi laver forlig, jeg nævnte energiforliget som et eksempel, kan man jo vælge at afsætte penge i de her forlig, sådan at

man kender rammerne, så pengene er fundet på forhånd, i stedet for som hr. Per Clausen bagefter komme og sige, at vi bare lige finder de 20 mio. kr.

Kl. 11:12

Lige nu er man ude at skære i f.eks. SU'en, i andre sociale ydelser, som jo forringer velfærden i Danmark. Der må jeg bare spørge, om det er dér, hr. Per Clausen finder de 20 mio. kr. For så tror jeg, at man kan gå ned og snakke med lærerne hernede, om, om de synes, at det er den rigtige måde, som hr. Per Clausen griber tingene an på. Man vil gerne vide, hvor pengene kommer fra. Det vil Dansk Folkeparti også gerne.

Vi vil gerne tage diskussionen, men vi mener også, at det er vigtigt, at man forholder sig til det, når man f.eks. laver energiforlig, og spørger, hvad det er for gode ting, man gerne vil fokusere på energimæssigt og den slags ting, og at man også tænker forskningsmæssigt i, hvordan man kan lagre nogle af de ting, som man får produceret.

Så jeg mener, at det er sammenhængen i de ting, vi har med i forbindelse med energiforlig og andre forlig, andre slags forhandlinger, vi skal se på.

Kl. 11:10

Formanden:

Hr. Torben Hansen, en kort bemærkning.

Kl. 11:10

Torben Hansen (S):

Hr. Dohrmann kommer meget langt omkring i sin besvarelse af hr. Per Clausens ganske udmærkede spørgsmål. Og jeg kan forstå på hr. Dohrmann, at han mener, at Dansk Folkeparti har været med, hvor der miljømæssigt virkelig altid er blevet trukket den rigtige vej.

Hvordan kan det så være, at man i 10 år var med til at holde hånden under slaphed og slendrian i den tidligere regerings pesticidpolitik, og hvordan kan det være, at man ikke er med i den sprøjtemiddelstrategi, som vi nu har lavet bredt i Folketinget, inklusive med Venstre og Det Konservative Folkeparti? Går det her dybest set ikke bare ud på, at man fra Dansk Folkepartis side alligevel ikke vil være med, når det kommer til diskussionen om miljø og energi, men holder de store taler og tager en hel masse andre vinkler med?

Kl. 11:11

Formanden:

Ordføreren.

Kl. 11:11

Jørn Dohrmann (DF):

Til lige nøjagtig det med sprøjtemiddelstrategien vil jeg sige, at jeg tror, at ordføreren må spørge ministeren om, hvorfor vi ikke var inviteret med. Det er altså ingen skam at blive væk fra en forhandling og et forlig, hvis ikke man har fået invitationen. Det tror jeg hr. Torben Hansen har prøvet så mange gange før. Så derfor må vi bare sige, at det er vi ikke med i, fordi vi ikke har fået invitationen. Men det er da glædeligt at høre, at hr. Torben Hansen vil sørge for, at vi kommer med næste gang. Jeg kan så bare undre mig over, hvorfor hr. Torben Hansen ikke i forhandlingerne dengang spurgte, hvorfor Dansk Folkeparti ikke var med ved bordet, altså hvorfor vi ikke var inddraget i det. Men hr. Torben Hansen har sikkert en forklaring på, hvorfor han ikke har spurgt efter det i det i de forhandlinger, for det kunne jo have været, at vi kunne have fundet hinanden der.

Vi har selvfølgelig gjort, hvad vi kunne, også under den tidligere regering, for at presse regeringen ind på den rette vej. Jeg tror, vi er mange, der må erkende, at det ikke er os, der sidder med pennen. Hr. Torben Hansen sagde jo også til at starte med, at han ikke havde overblikket over, hvad regeringen vil på det her område. Nej, det er jo netop sådan, at man ikke får alting at vide, før det bliver fremsat i Folketingssalen.

Formanden:

Hr. Torben Hansen.

Kl. 11:12

Torben Hansen (S):

Nu kan jeg forstå på hr. Dohrmann, at hr. Dohrmann forsvarer, at han har været med til at holde hånden under 10 års slaphed og slendrian på sprøjtemiddelområdet. Det må vi så acceptere og blive klogere af til en anden god gang.

Men i forhold til nogle af de spørgsmål, som hr. Per Clausen stillede, om, hvad det helt konkret er, Dansk Folkeparti vil, har vi indtil videre kun hørt om den energiaftale, som Dansk Folkeparti er med i. Man må da have noget mere at byde på.

Vi har ligesom lagt frem, at vi har en ressourcestrategi undervejs, vi har en Natur- og Landbrugskommission, vi har en bæredygtighedsstrategi, der kommer nogle faste mål, der kommer nogle indikatorer osv. Hvad er det helt konkret, Dansk Folkeparti vil ud over at sige, at man er med i et forlig omkring energipolitikken? Man må da kunne levere bare lige en anelse mere.

Kl. 11:13

Formanden:

Ordføreren.

Kl. 11:13

Jørn Dohrmann (DF):

Jamen nu er det bare sådan, at når hr. Torben Hansen siger, at der har været slaphed og slendrian de sidste 10 år, må jeg bare afvise det og sige, at der blev givet nogle ekstra milliarder til natur- og miljøområdet, som man ellers ikke ville have givet til naturen. Og der kan man bare sige, at under den forrige socialdemokratisk ledede regering afsatte man en hel masse penge til natur- og miljøområdet, men de blev aldrig udmøntet, det vil sige, at man aldrig brugte dem på natur og miljø. Så man kunne jo sætte dem af i et budget og så sige: Prøv at se, det vil vi gerne på det her område. Men at bruge pengene ville man ikke.

Dansk Folkeparti gjorde det anderledes. De penge, vi afsatte til det, blev også brugt, og så gav vi flere penge undervejs. Derfor må vi også sige, at når vi går ind og laver noget – det er lige meget, om det drejer sig om energiforlig, om veterinærforlig eller om andre landbrugsforlig, som jo betyder noget for arbejdspladserne, betyder noget for miljøet, betyder noget for dyrevelfærd og den slags ting – så er det virkelig noget, der har Dansk Folkepartis interesse, og det er områder, hvor vi afsætter pengene, og hvor der også handles, hvor der sker noget.

I stedet for ser vi nu en rød regering med støtte fra Enhedslisten, som nu himler op i Folketingssalen. De har jo egentlig muligheden i forbindelse med finanslovforhandlinger, men der har de desværre ikke fået noget igennem, siger de nok selv, og så er de nødt til at trække det i Folketingssalen.

Kl. 11:14

Formanden:

Tak til Dansk Folkepartis ordfører. Fru Lone Loklindt som radikal ordfører.

Kl. 11:14

(Ordfører)

Lone Loklindt (RV):

Først vil jeg gerne anerkende Enhedslistens ukuelige vilje til at sætte bæredygtighed på dagsordenen. I Det Radikale Venstre er vi også meget optaget af omstilling til en grøn og langtidsholdbar økonomi, og jeg synes også i den sammenhæng, at der er god grund til at frem-

hæve den perlerække af beslutninger, som den her regering har taget, ofte i samarbejde med Enhedslisten, for at fremme bæredygtige løsninger, understøtte erhvervslivet i den grønne omstilling gennem udviklingsmidler og støtte til vedvarende energi og ressourceeffektivitet. Som min kollega fra Socialdemokraterne lige har remset op, har vi siden regeringsskiftet taget rigtig mange værktøjer i anvendelse for at skubbe til den grønne omstilling. Med den seneste finanslov blev der afsat 1½ mia. kr. til grøn omstilling, og mere er i vente.

Inden længe kommer regeringens ressourcestrategi, som vil gøre op med vores overdrevne brug og brænd af-adfærd og i stedet satser meget mere på genanvendelse af ressourcerne, så vi på nye måder kan få meget mere værdi ud af det, vi i dag betragter som affald. Som der også henvises til i Enhedslistens forslag, hævdes vi ifølge Ellen MacArthur Foundation alene i EU at kunne spare 600 mia. dollars eller mere end 450 mia. euro ved at recirkulere de ressourcer, der allerede er i omløb. En intelligent omgang med ressourcer bliver, hvis det ikke allerede er det, et væsentligt konkurrenceparameter i en tid, hvor ressourcerne er knappe og stiger og stiger i pris. I virksomhederne er den udvikling allerede godt i gang, og da det kan læses på bundlinjen, må vi forvente, at den udvikling fortsætter, altså det med at spare på ressourcerne og bruge dem mere effektivt. Derfor mener vi i Det Radikale Venstre ikke, at der er nogen grund til at forhale den udvikling med et kommissionsarbejde, for meget af den viden, Enhedslisten efterlyser, findes allerede. Derimod er vi enige i, at man skal sætte sig mål for bæredygtighed i Danmark.

I regeringsgrundlaget står der, at regeringen vil udarbejde en bæredygtighedsstrategi med mål og indikatorer, så vi kan følge udviklingen, og ved FN-topmødet i Rio sidste år blev det besluttet, at hele verden skal have globale bæredygtighedsmål, så det går forhåbentlig op i en højere enhed.

En ny dansk bæredygtighedsstrategi har også til formål at skabe engagement hos den enkelte og motivation i de mange fællesskaber, vi hver især deltager i. En bæredygtig omstilling kan ikke komme gennem lovgivning og målsætninger alene, det er afgørende, at folk tager ejerskab og ansvar. I den sammenhæng er det værd at rose den gruppe af unge ingeniører, som for nylig under navnet Omstilling Nu sendte en appel til Folketingets formand om, at politikere må finde mod til at formulere visioner og vise lederskab, så alle kan føle medejerskab til omstillingen. Som de så rigtigt siger, starter omstilling i vore hoveder og hjerter, og i den ånd vil jeg gerne gøre mit til, at arbejdet med bæredygtighedsstrategien også bliver et nationalt oplysningsprojekt, for det er der brug for.

Det Radikale Venstre kan således ikke støtte forslaget om en bæredygtighedskommission, men vi er enige i behovet for at sætte bæredygtighedsmål, og vi er meget optaget af, hvordan vi får hele befolkningen med i omstillingen til et socialt, miljømæssigt og økonomisk bæredygtigt samfund.

Kl. 11:18

Formanden:

Der er en kort bemærkning fra hr. Per Clausen.

Kl. 11:18

Per Clausen (EL):

Tak for talen. Og i øvrigt vil jeg da bare bemærke, at det er mit klare indtryk, at Radikale Venstres synspunkter er i stor overensstemmelse med de synspunkter, Enhedslisten har på det her område. Det Radikale Venstre har jo vedtaget et program for et bæredygtigt samfund, som er rigtig visionært og godt.

Men det spændende er, at i det program, som er vedtaget af Radikale Venstres hovedbestyrelse, står der, at en af udfordringerne er, at mange af de konkrete forslag til virkemidler endnu er på idéniveau og altså ikke er færdigudviklede. I programmet foreslår man selv, at der skal laves en kommission for at udvikle de her ideer og tanker, sådan at de kan blive umiddelbart anvendelige. Det er derfor, jeg ik-

ke helt forstår, hvordan Radikale Venstres ordfører så kan afvise et forslag om at nedsætte en kommission.

Kl. 11:19

Formanden:

Ordføreren.

Kl. 11:19

Lone Loklindt (RV):

Det er rigtigt. Vi har i Radikale Venstre, i vores landsforbund, vedtaget et program for bæredygtighed, og i det program er der en masse forslag om virkemidler. Det program har netop den gode ting ved sig, at man har vowed at stille en række virkemidler op uden at have lavet alle beregningerne på forhånd og uden at have fået dem clearet alle vegne, med hensyn til om det her nu også kan gennemføres, fordi der netop er brug for, at vi også eksperimenterer, diskuterer og prøver ting af i en større sammenhæng.

Noget af det, der er foreslået i oplægget, er, at i det arbejde, der skal foregå videre, kan det i den sammenhæng overvejes at nedsætte et udvalg eller en kommission til at gå nærmere ind i, hvordan ideerne kan føres ud i livet, kan føres ud i praksis. Men jeg vurderer altså ikke, at det nødvendigvis er det bedste med en bæredygtighedskommission, som jo på mange måder vil kræve meget tid og forhale det her. Derimod mener vi, at det strategiarbejde, der skal laves i regeringen med en bæredygtighedsstrategi, er tilfredsstillende i forhold til at få foretaget det her arbejde.

Kl. 11:20

Formanden:

Hr. Per Clausen.

Kl. 11:20

Per Clausen (EL):

Nu er det jo ikke, fordi sådan hobbyvirksomhed og det at udvikle unødvendige forslag er noget, som man hengiver sig til i Det Radikale Venstre, det tror jeg i grunden ikke. Så når man i Det Radikale Venstre har besluttet sig til, at man var nødt til at komme med en række forslag til virkemidler, man ikke præcis ved hvordan skal gennemføres, så er det, fordi det er nødvendigt med flere og bedre virkemidler end dem, der er i værktøjsskassen i dag, hvis man skal nå det, der er målet, nemlig den grønne omstilling. Og det er vel det, der i virkeligheden er problemet, nemlig at uanset hvad regeringspartiernes ordfører siger, har vi brug for mere viden om, hvad vi konkret skal gøre, hvis vi skal gennemføre den grønne omstilling, vi er enige om.

Af den grund er det faktisk lidt svært at forstå, at man nægter at medvirke til at nedsætte en bæredygtighedskommission, der kan gøre os klogere på, hvad der skal til for at gennemføre den omfattende forandringsproces, som vi står over for.

Kl. 11:21

Formanden:

Ordføreren.

Kl. 11:21

Lone Loklindt (RV):

Nu vil jeg sige, at der findes rigtig meget viden på det her område, og udfordringen er jo, at rigtig meget af den er spredt. Men vi har netop, hver gang vi går ind på et konkret område, i regeringen også arbejdet med at udkrystallisere, hvad det så egentlig er for nogle virkemidler, der skal til, og hvordan det helt præcis skal skrues sammen. Jeg synes, det er meget fornuftigt, at et arbejde i et partis bagland ikke går ind og bliver så konkret, at der ligger beregninger, som præcis anviser, hvordan vi skal lovgive her i Tinget.

Men det, der er det interessante, er sådan set, at nogle af de ideer, der er fremført, lige præcis er dem, vi arbejder med. Noget af det, der handler om den cirkulære økonomi, er lige præcis det, der er i det oplæg. Noget af det, der kunne overvejes, i forhold til om vi på nogen måde kan lave nogle bæredygtighedsmål, som tager højde for, hvad det er for et økologisk fodaftryk, eller hvad det er for nogle andre målemetoder, vi skal bruge, er nu på idéplanet, men vi er jo godt i gang i regeringen med at sætte ting i værk. Og derfor mener jeg sådan set ikke, at det er i nogen modstrid med, at vi her vælger ikke at nedsætte en bæredygtighedskommission, men i stedet for vil bruge alle de andre muligheder, vi har, for at få politikken ført ud i livet.

Kl. 11:23

Formanden:

Tak til den radikale ordfører. Hr. Steen Gade som SF's ordfører.

Kl. 11:23

(Ordfører)

Steen Gade (SF):

Det er jo ikke hver dag, Folketinget får en debat om nødvendigheden af grøn omstilling og ombygning af vores samfund til et bæredygtigt samfund, så det skal Enhedslisten have ros for at vi får i dag med beslutningsforslaget. Jeg tror, at vor tids allerstørste udfordring er at få bygget samfundet om til et bæredygtigt samfund efter en model, der kan håndtere klimakrisen, en, der kan håndtere ressourcekrisen, en, der kan genskabe balancen mellem natur og, man kan sige menneskelig aktivitet på et bedre grundlag end det, vi har i dag – altså en slags økologisk model. Det er, synes jeg, de næste 10 års største udfordring. Så på den måde er det jo en god debat, vi har her.

Så vil jeg sige, at det regeringsgrundlag, som ligger, og de initiativer, der er taget det sidste 1 ½ år, jo i realiteten er meget omfattende i forhold til det her. Noget af det første, der skete, var, at man fik lavet en energiaftale. Det er en af de mest grønne omstillingsaftaler, der er lavet i verden. Jeg tror, at vores klima- og energiminister siger, at det er verdens mest ambitiøse – jeg tør ikke sige, om der er et par stykker, der ligger foran – men vi er helt i top med det. Det er grøn omstilling.

Hvorfor skete det? Det skete, fordi de partier, der nu danner regering, satte sig sammen igennem flere år – også i kontakt med Enhedslisten – og lavede grundlaget for, at der kunne laves en reform så hurtigt efter regeringsskiftet. Så der er vi i gang med det store paradigmeskift til vedvarende energi. Det er jo en afgørende byggesten i at lave den grønne omstilling.

Så besluttede regeringen i regeringsgrundlaget, at man ville lave en natur- og landbrugskommission, som skulle sørge for at genskabe balancen mellem biodiversitet og natur, mellem miljøforhold og en forbedret mulighed for at have landbrugsproduktion i det her land. Det var opgaven. Kommissionen er nedsat, og vi regner med, at den snart kommer med sit forslag, så Folketinget fra sommeren af kan gå i gang med det næste store omstillingsprojekt, som jeg opfatter det, med at genskabe balancen.

Så offentliggjorde regeringen i regeringsgrundlaget, at man ville lave en ressourcestrategi, som tog fat på det grundproblem, som også er nævnt af andre fra talerstolen, og som også står i Enhedslistens forslag, nemlig at med den vækst, der er i verdensøkonomien, og dermed med det pres, der er, fordi hundredvis af millioner af mennesker er ved at få en levestandard som vores, bliver der jo et pres på alle ressourcer fra stål til energi og vand osv. Den udfordring gør jo, at vi må omstille, sådan at affald ikke længere er affald, men er en ny ressource. Der kommer det første udspil jo også fra miljøministeren i løbet af kortere tid, og så får vi den diskussion.

Hvad vil jeg sige med al den oprensning? Jeg vil sige, at vi jo allerede er godt i gang med at lave den grønne omstilling. Dertil kommer et vækstteam med 1 ½ mia. kr. på finansloven og en togfond. Og for første gang i danmarkshistorien, tror jeg, står der i rege-

ringens konkurrenceredegørelse, at en del af det at få bedre konkurrenceevne i det her land er at spare på ressourcerne og få lavet en cirkulær tænkning på det her punkt. Jeg tror ikke, citatet er korrekt – jeg tror ikke, ordet cirkulær blev brugt.

Men så vil jeg sige, at man jo nu kunne sige: O.k., det er et af mine argumenter for ikke at sige ja til en kommission. Vi er i fuld gang og ofte i samarbejde med Enhedslisten, men faktisk også i samarbejde med hele Folketinget. Jeg synes faktisk, det er meget interessant, at det kan være så ambitiøst, samtidig med at så mange bakker op.

Så har vi nogle udfordringer, og dem synes jeg bare vi skal arbejde videre med. De er på hele økonomisiden. Rio+20 besluttede, at der nu skulle der være noget, der hed grøn økonomi. Jeg skal til Kina i næste uge, og der har de jo allerede i deres 5-årsplan begrebet cirkulær økonomi med. Det mangler vi, men det kan vi måske lære der. Det er jo en proces, hvor tre udvalg har sagt, at de vil have en stor høring om det, så vi kommer videre ad den vej. Det vil så være en opfordring til Enhedslisten. Jeg vil sige, at det måske også er ved at arbejde videre med de konkrete sager, at vi faktisk får fremdrift i sagen, i stedet for at vi laver en kommission.

Kl. 11:28

Formanden:

Hr. Per Clausen, en kort bemærkning.

Kl. 11:28

Per Clausen (EL):

Det er vel sådan, at de kommissioner, som en regering selv finder på at lave, er kloge og velgennemtænkte og nødvendige, hvorimod de kommissioner, andre foreslår, er spild af tid og omsvøbsdepartementer. Sådan er det nok i politik.

Jeg vil bare spørge hr. Steen Gade, når han nu er så overbevist om, at regeringen har helt styr på det med at reducere ressourceforbruget i fremtiden, om han mener, at Vækstplan DK fra 2013 er udtryk for, at ressourcebevidsthed, det at nedbringe forurening, er en central del af regeringens samlede politik, og at vi allerede har integreret den grønne omstilling i den økonomiske politik i Danmark, så der sådan set ikke er nogen som helst grund til at gøre andet end at tage enkeltstående initiativer, fordi det generelt set går i den rigtige retning. Altså: Reducerer vækstplanen fra 2013 ressourceforbruget i Danmark, reducerer den forureningen, eller er det ikke nærmest det modsatte, vi kommer til at se?

Kl. 11:29

Formanden:

Ordføreren.

Kl. 11:29

Steen Gade (SF):

Jeg tror, at hr. Per Clausen har lidt ret i det. Jeg har siddet herinde en hel del år, så jeg ved jo godt, at når oppositionen kommer med sådan et forslag, er det ikke en god idé, og når regeringen kommer med det, er det ofte en god idé set fra regeringens side. Sådan er det nok. Jeg har ikke sagt, det var en dårlig idé, jeg har sagt, at vi er i gang, og at jeg synes, man skulle bruge kræfterne på en anden måde. Det var faktisk mit budskab.

Hvis man siger grøn omstilling og spørger, om vi i gang med den, eller om vi ikke er i gang med den, vil jeg sige, at man nødt til at se tingene i en sammenhæng, og det var derfor jeg holdt den tale, hvor jeg tog sammenhængen, om, hvad der faktisk sker i det her land, op.

Så kan man godt finde dele af det, som ikke er i fuld overensstemmelse med den omstilling, selvfølgelig kan man det, og det har hr. Per Clausen jo også nævnt at der er nogle eksempler på, og det er

jeg enig i. Jeg har da også her fra talerstolen sagt, at vi da ikke er færdige. Det er jo slet ikke det, der er min pointe.

Min pointe er i virkeligheden den modsatte: at vi faktisk er godt i gang, og at det er en proces, der tager 5, 7, 10, 15 år.

Kl. 11:30

Formanden:

Hr. Per Clausen.

Kl. 11:30

Per Clausen (EL):

Når hr. Steen Gade afviser at nedsætte en kommission med henvisning til, at det, der er Enhedslistens mål med kommissionen, er godt i gang, og når Enhedslistens mål faktisk er at lave den omstilling af vores økonomi, så den bliver bæredygtig, er det vel relevant at referere til, hvordan det i al almindelighed går med den økonomiske politik i Danmark. Og der må man bare konstatere, at vækstplanen fra 2013 er en central del af regeringens økonomiske politik – det går jeg da ud fra.

Når det miljømæssigt bæredygtige er fuldstændig fraværende i regeringens generelle økonomiske udspil, er det vel relevant at sige, at måske har vi brug for et kommissionsarbejde, hvor man ser på sammenhængen i de her ting, sådan at vi ikke bare har en generel økonomisk politik, der på bæredygtighedsområdet går i den forkerte retning, og så har vi en række konkrete initiativer, som vi håber på alligevel vil modificere udviklingen, sådan at vi kommer lidt tættere på det, vi gerne vil.

Det er det, jeg synes der er hovedproblemet her. Det er, at vi jo mangler den viden og de handlingsanvisninger, der gør, at det at skabe en grøn, bæredygtig økonomi i Danmark bliver hovedvejen og ikke sådan en lille sti, vi kan cykle på sammen med regeringspartierne, når de har tid ved siden af den der kørsel på motorvejen, de laver sammen med de borgerlige partier.

Kl. 11:32

Formanden:

Ordføreren.

Kl. 11:32

Steen Gade (SF):

Men herunder er energiaftalen, som hr. Per Clausen jo også er med i, da en central, en helt afgørende del af dansk økonomi i de kommende år. Det er da et meget vigtigt element. Når der ligger en beslutning om, at der skal laves Togfonden DK, er det da en afgørende del af dansk økonomisk politik.

Så tager hr. Per Clausen et specifikt udspil ud her og gennemanalyserer det, og der kan jeg jo ikke sige, at det fører til et stort skridt fremad, på et enkelt punkt med CO₂ fører det faktisk til et lille tilbageskridt. Det er vi så enige om, vil jeg sige til hr. Per Clausen, altså i hvert fald er partierne i regeringen og Enhedslisten enige om, at det løser vi i det, der også er aftalt i regeringen, nemlig at man laver en reduktionsplan med 40 pct. CO₂-reduktion inden 2020, og så er vi jo på plads med hensyn til at gøre økonomien grøn.

Men til sidst: Er vi færdige der, eller mangler der en del hele vejen rundt? Ja, det gør der da. Og min ønskedrøm, som jeg har talt om i 10-15 år, er da, at vi har en finanslov, som i meget tydeligere grad afspejler de mål, som også handler om CO₂-begrænsninger, som handler om ressourcebegrænsninger og sådan noget. Men jeg er ikke sådan en, som tror, at den kommer, bare fordi der kommer en kommission. Jeg tror, at vi ved et fælles pres godt kan få det til at lykkes i løbet af den her regeringsperiode.

Formanden:

Tak til SF's ordfører. Hr. Villum Christensen som ordfører for Liberal Alliance.

Kl. 11:33

(Ordfører)

Villum Christensen (LA):

Tak for det. Liberal Alliance har svært ved at se behovet for endnu en kommission, som skal kloge sig på, om vores ressourceforbrug svarer til forbruget på tre eller fire jordkloder, når man ganger op med indbyggertallet. Vi tror ikke på, at statsregulering eller samfundsdefinerede rationeringsmærker, eller hvad man kunne kalde det, er hovedsvaret på ressourceproblematikken. Mange af de her ting kan markedsmekanismen regulere af sig selv, for når nødvendige ressourcer bliver dyrere, vil man automatisk forsøge at finde alternativer og søge at genbruge mere, ligesom der vil pågå en mere intensiveret teknologiudvikling, fordi det nu kan betale sig. Sådan er markedsmekanismen jo indrettet. Sådan har det altid været, og sådan vil det sikkert også være mange år frem.

Ressourcespørgsmålet bliver analyseret på rigtig mange universiteter, i mange ngo'er og i teknologiceentre, og vi har fra miljøministeren og fra energiministeren hørt om alle de her mange ressourcetiltag. Hertil kommer Det Miljøøkonomiske Råd, som arbejder helt eksplicit med at definere det, de kalder den ægte opsparring, hvor man altså breder den økonomiske tankegang ud og siger, at det ikke er nok at kigge på bruttonationalproduktet og samfundsøkonomien generelt, man må også se på, om vi nu driver rovdrift på ressourcerne. Det så vi i det forrige værk, som – hvad hedder det? – Det Miljøøkonomiske Råd fremsendte til Miljøudvalget.

Jeg tror ikke, at vi kommer til at mangle viden, eller rettere: Med den viden, vi kan få, kan man formentlig ikke forudsige, hvad det er, der er fornuftigt om 10, 20 eller 30 år, fordi teknologiudviklingen altid vil betyde, at der opstår muligheder, som vi ikke kan forestille os.

Det fremgår, at der skal peges på økonomiske virkemidler, som kan fremme en cirkulær økonomi. Det har også været nævnt nogle gange her i debatten. For os lugter det lidt for meget af nye skattefinansierede milliardtilskud til at gøre noget bestemt, som statsmagten finder intelligent. Ordet intelligent fremkommer jo også nogle gange i forslaget. Vi er bange for, at det vil ende i symbolpolitiske tiltag, som vi har set rigtig mange af, når der tales om grøn omstilling. Man sætter et eller andet tal op, som man skal nå om 30 år, 40 år eller 50 år, og så laver man en lineær fremskrivning af, at man kan få adfærd til at gå i den og den retning gennem tilskud til både borgere, virksomheder og institutioner. Det er sådan, styringsmekanismen typisk har været.

Nu introduceres så begrebet cirkulær økonomi. Jeg tror, at man skal passe gevaldigt på med at bruge disse plusord. De kan være farlige og kan få økonomien til at ligne sådan en evighedsmaskine og kan foranledige, at velmenende politikere skriver nye milliardregninger ud for at kunne redde verden og på den måde blive nogle rigtig gode mennesker.

Til forslaget om den her kommission vil jeg her til sidst sige, at jeg tror, at den kunne give langt mere mening, hvis man fik inderne eller kineserne til at nedsætte sådan en kommission, for de ressourcer, der har været nævnt nogle gange, og stigningerne af dem på globalt plan vil jo være langt, langt mere afhængige af, hvad de foretager sig i de lande, end af de promiller, vi kan bidrage med. Det er jo egentlig et af de interessante dilemmaer i den her diskussion. Uanset hvad vi gør, vil det ikke rigtig løse det samlede problem, for det danske omkostningsniveau er jo sådan, at vi altid vil have meget fokus på ressourcepriserne og på det at gøre tingene rigtigt, for ellers kan vi jo ikke få virksomhederne til at løbe rundt. Det giver sig selv, at vi er mere spidse på det. Jeg synes da også, at når vi sammenlig-

ner os med den øvrige verden, bliver der gjort rigtig meget i Danmark.

Jeg synes, at sporene skræmmer med hensyn til den tankegang, som ligger bag, nemlig at nu skal man give tilskud og påvirke det i en bestemt retning. Vi er ikke særlig begejstrede for det. Det har vi også været inde på i energispørgsmålet. Det er jo i virkeligheden langt hen ad vejen en anden form for socialisme, som har fået et eller andet grønt islæt. Det substantielle i det er at styre folk, og at staten skal bestemme, hvordan man skal fungere. Det er jo i virkeligheden det, der ligger bag den her kommission. Og så giver det sig selv, at det ikke er noget, vi kan støtte.

Kl. 11:38

Formanden:

Tak til ordføreren. Fru Vivi Kier som konservativ ordfører.

Kl. 11:39

(Ordfører)

Vivi Kier (KF):

Så står vi her og behandler et beslutningsforslag fra Enhedslisten, som hr. Per Clausen selv siger går ud på at indsamle noget mere viden, og derfor vil man gerne have nedsat en bæredygtighedskommission. Vi kunne jo starte med at spørge, hvad den her kommission skal koste, og hvor Enhedslisten har fundet de penge, men jeg kan forstå, som debatten er gået med alle ordførerne, at pengene til en sådan kommission overhovedet ikke er noget problem, det klarer Enhedslisten i finanslovsforhandlingerne med regeringen. Så langt, så godt.

Jeg er en af dem, der ikke har noget imod at få mere viden. Det er altid godt at få viden, og det er altid godt at have en god baggrund for de beslutninger, man træffer. Når jeg i dag siger nej til det her beslutningsforslag, som ligger fra Enhedslisten, er det faktisk, fordi vi lige nu venter på den meget viden, vi gerne skulle få via Natur- og Landbrugskommissionen, hvis udspil er på vej. Og så har rigtig mange ordførere været oppe og snakke om den her ressourcestrategi, som er på vej. Den er vi mange der venter rigtig spændt på.

Jeg bemærkede, at ministeren i sin tale sagde, at det sker ganske snart, så nu hedder det ikke bare snart, nu hedder det ganske snart. Så fra i dag sætter jeg et lille kryds i min kalender, og så vil jeg følge med i, hvor lang tid ganske snart er, så kan jeg jo bruge det udtryk i andre sammenhænge.

Derfor mener vi ikke, at der lige her og nu er brug for endnu en kommission. Jeg må så sige, at mens jeg har fulgt debatten, har jeg siddet og smilet pænt og venligt, for det er ret morsomt at høre, at Enhedslisten fremsætter et forslag. Enhedslisten er støtteparti til regeringen. Regeringen står her og smiler sødt og venligt til hr. Per Clausen og fortæller, at det er jo godt og fint, og nej, hvor er det dejligt, men alligevel hælder man forslaget ned ad brættet.

Ja, sådan er det åbenbart at være støtteparti til den her regering. Jeg ville da så bare foreslå Enhedslisten, at når nu det er så nemt at få pengene ind via en finanslovsforhandling, så må man så gøre det til næste finanslovsforhandling, men hvis man ikke vil kæmpe for de her penge, vil jeg da foreslå, at Enhedslisten som regeringens støtteparti nu sikrer sig, at regeringen kommer med en dato på, hvornår dens bæredygtighedsstrategi kommer, så kunne Enhedslisten måske faktisk også få indflydelse på, hvad der skal ligge i den strategi. Men det er da tankevækkende, at regeringens støtteparti fremsætter et forslag, som alle gerne vil sige nogle pæne ord om, men dem, der skulle være Enhedslistens venner, hælder forslaget ned af brættet.

Vi støtter det ikke, fordi vi venter på anden viden, der er på vej.

Kl. 11:41

Formanden:

Tak til ordføreren. Så er det ordføreren for forslagsstillerne, hr. Per Clausen, Enhedslisten.

(Ordfører for forslagsstillerne)

Per Clausen (EL):

Jeg har en svag erindring om, lad det bare være min bemærkning til den seneste ordfører, at Dansk Folkeparti i sin tid fremsatte rigtig mange beslutningsforslag. Jeg tror, at den daværende regering talte mere venligt om dem, end de havde lyst til, men alligevel afviste de dem. Jeg håber bestemt ikke, det er sådan her, at regeringspartierne og miljøministeren taler mere venligt om Enhedslistens forslag, end de har lyst til, men at de taler forholdvis venligt om det, fordi de synes, det er et ret fornuftigt forslag.

Når jeg siger, at pengene er der, er det, fordi der stadig væk er 46 mio. kr. fra finanslovsaftalen, som vi endnu mangler at aftale præcis hvordan skal bruges. Det vil sige, at hvis regeringen og regeringspartierne ønskede at igangsætte det her arbejde, kunne de bare i dag sige ja, så kunne vi gå i gang i morgen. Hvis det var sådan, at de ikke ville udsættes for den fornærmelse, det er at få vedtaget et beslutningsforslag fra andre, kunne vi have lavet aftalen inden. Det har regeringen så ikke ønsket.

Der må jeg jo sige, at argumenterne for, at man ikke har ønsket det, måske ikke er helt så fremragende, som jeg kunne ønske mig. Man kan jo stille det spørgsmål, om regeringen har en plan for, hvordan den vil sikre en reduktion af det økologiske fodaftryk til en fjerdedel i år 2030. Er det det, der ligger i den bæredygtighedsstrategi, der bliver fremlagt af regeringen? Vil man i den bæredygtighedsstrategi kompensere for de udviklingstræk i vækstplanen fra 2013, der går i den direkte modsat retning? Jeg ved selvfølgelig ikke, om forhandlingerne med Venstre og Konservative og Dansk Folkeparti fører til, at vækstplanen fra 2013 bliver mere miljømæssigt bæredygtig end det, der lå i regeringens udspil. Det håber jeg da, men hvis man skal være ærlig, vil det nok mest være udtryk for, at der er sket et uheld i processen.

Derfor vil jeg sige, at når regeringen og regeringspartierne siger, at det her har man styr på og man har gang i en lang række initiativer, at jeg er en lille smule skeptisk. Jeg tror ikke, at hverken bæredygtighedsstrategien eller ressourceplanen vil løse den enorme udfordring, vi står over for, når det handler om at omstille den økonomi, vi har i vores land, til at være miljømæssigt bæredygtig. Det vil tiden selvfølgelig vise, og jeg kan forstå, at vi er i den lykkelige situation, at ressourcestrategien kommer om ikke i morgen, så i overmorgen. Og bæredygtighedsstrategien kommer vel også i så god tid, at vi kan nå at få den vedtaget i denne regerings tid. Så ville det måske være en idé at fremrykke det en lille smule for at være sikker på, at man når det. Men det er jo godt, og det må vi tage stilling til, når det kommer.

Når Enhedslisten har fremsat det her forslag om at nedsætte sådan en bæredygtighedskommission, er det, fordi vi faktisk synes, at den måde, det system, vi lever i i dag, fungerer på, er i en grundlæggende krise. Det kommer til udtryk som en økonomisk krise, som en klimakrise, som en miljøkrise, som en fødevarekrise og som en ressourcekrise. Det er jo ikke noget, Enhedslisten finder på. Det er sådan set noget, som man i FN på f.eks. topmødet i Rio de Janeiro var enige om. Det vil sige, at på den måde kan man sige, at Enhedslisten repræsenterer det internationale mainstreamsynspunkt. Det er selvfølgelig lidt utrygt, men alligevel også lidt bemærkelsesværdigt.

På trods af at der altså er stor enighed om, at det, der er løsningen på vores krise, er grøn omstilling, og at det er den eneste vej til et samfund, der er holdbart på sigt, er det jo, når det kommer til stykket, ikke så håndgribeligt, hvad det egentlig drejer sig om. Vi er sikre på, at vi står over for radikale forandringer af den måde, vores samfund er organiseret på, og den måde, vi forbruger og producerer på. Det er også, fordi den økologiske krise, vi står i nu, er et resultat af 200 års produktion og forbrug baseret på en antagelse om, at til-

gængeligheden af jordens ressourcer varer uendeligt, og at økosystemernes evne til at absorbere vores affaldsstoffer er ubegrænset stor.

Man havde altså opfattelsen af, at menneskene altid vil være så kloge, at de finder på noget, ligegyldigt hvor håbløs den situation, vi bringer os selv i, er. Det er præcis den samme filosofi, som de så kaldt miljøøkonomiske vismænd kom med i den rapport, som hr. Villum Christensen refererede til, og hvori de nåede frem til den interessante konklusion, at det er ligegyldigt, om vi smadrer natur og miljø, ressourcegrundlaget, bare vi er blevet klogere, for så finder vi nok på noget. Jeg tror, man skal være økonom for at drage den konklusion. Jeg synes i hvert fald ikke, at den er særlig betryggende.

Man kan vel sige, at den situation, vi står i nu, viser os, at det ikke er rigtigt, at jordens ressourcer er uendelige, og at det ikke er rigtigt, at økosystemernes evne til at absorbere vores affaldsstoffer er ubegrænset stor. Vi er faktisk kommet dertil, at også konkrete økonomiske ting indikerer, at der er grænser for mængden af ressourcer. Som det tidligere er blevet sagt i debatten, og som vi også har påpeget i vores beslutningsforslag, er det sådan, at prisen på naturressourcer efter i 100 år at være faldet, faktisk de sidste 10 år er steget. Faktisk er den steget næsten lige så meget de sidste 10 år, som den faldt de foregående 100 år. Det er derfor, at vi synes, at tiden er inde til at indse, at vi må indrette vores økonomiske aktiviteter inden for planetens grænser og økosystemernes bæreevne. Det er jo det, grøn omstilling grundlæggende handler om.

Kl. 11:47

Det, som bæredygtighedskommissionens arbejde skulle være, var at gøre den grønne omstilling konkret, at opstille scenarier for, hvordan Danmark kan nedbringe sit ressourceforbrug og sin miljøbelastning, så de kommer inden for det økologiske råderum. Det er jo ikke holdbart at have en livsform og en måde at producere på, der betyder, at hvis alle andre mennesker i verden skulle have samme mulighed, havde man brug for fire jordkloder. Det er jo åbenlyst ikke bæredygtigt.

Det er selvfølgelig også rigtigt, som hr. Villum Christensen sagde, at det ikke er et dansk anliggende at løse jordklodens problemer, men jeg synes nu alligevel, at det godt kunne være en vision, det kunne godt være et mål, at Danmark skal blive førende inden for den grønne omstilling. Hvis man skal være det, er der behov for innovation, nytænkning og en radikal omstilling af alle samfundets sfærer. Det handler om de produkter, vi forbruger, om vores fødevarer og den måde, de er produceret på, om den måde, vi transporter os på, om den måde, vi bygger og indretter vores boliger på. Målet er jo et samfund, i hvilket vi får stillet de samme behov som i dag, men på en langtidsholdbar måde, og i hvilket den menneskelige udvikling og livskvalitet kommer i centrum, frem for at man har ensidig fokus på økonomisk vækst.

Jeg vil godt sige, at hvis det er sådan, at regeringen har al den vilje, der skal til for at fremlægge en plan for det, venter jeg spændt på planen. Jeg venter spændt på den dag, hvor det gennemsyrrer den politik, som regeringen fører. Dertil er vi i hvert fald ikke kommet endnu.

Når jeg synes, det er så vigtigt, er det, fordi omstillingen er fuldstændig afgørende for bevarelsen af vores velfærdssamfund og for fortsat social og økonomisk udvikling. Men den indeholder også muligheder og potentialer for at udvikle nye job. Vi har i Danmark i mange år haft en førerposition, når det kommer til vedvarende energi og forureningsbekæmpende teknologier. Næste generation af miljøteknologi handler om at kunne producere det samme med markant mindre brug af ressourcer og at producere produkter, der kun består af genanvendelige dele, og om at udvikle teknologi, der kan udvinde ressourcerne af udtjente produkter, der endnu ikke er designet optimalt. De lande og virksomheder, som formår at satse på fremtidens cirkulære økonomi med genanvendelse af alt og med minimering af affaldet, er også morgendagens vindere.

Hvis omstillingen skal lykkes, er det nødvendigt at forankre indsatsen centralt i det politiske system. Miljøpolitik handler ikke længere alene om at bekæmpe forurening. Miljøpolitik i en verden, der står midt i en global økonomisk krise, handler om, at alle politikområder skal indstille sig på opgaven: erhvervspolitikken, skattepolitikken, uddannelsespolitikken. De skal alle stille mod den grønne omstilling.

Vi kan komme langt med ressourceeffektivitet og kloge design, men vi kommer ikke uden om, at vi skal finde værdier i vores tilværelse, der ikke medfører et fortsat stigende materielt forbrug. Det er jo ikke, fordi vi i fremtiden skal lide materielle afsavn, og det er ikke, fordi der ikke findes mennesker, der har brug for et højere forbrug, men vi må indstille os på, at forbrug af ressourcerne og vores forurening i den vestlige verden ikke skal være større end i dag.

Det er derfor, at der er brug for innovation og nytænkning og radikal omstilling i alle samfundets sfærer. Hvis det er det, man vil, og hvis man forstår udfordringens omfang og kravet til, hvor radikale forandringer, der skal til, er netop nedsættelse af en kommission efter vores opfattelse et lille, men vigtigt skridt. Man har ved rigtig mange andre mindre udfordringer, som kunne løses ved en betydeligt mindre omstilling, ment, at det var nødvendigt at nedsætte en kommission for at træffe beslutninger på et kvalificeret grundlag. På det her område mener man det ikke, kan jeg jo konstatere.

Enhedslisten vil jo ikke af den grund holde op med at arbejde for grøn omstilling i vores samfund. Vi vil arbejde for, at man stadig væk udvikler viden, visioner og konkrete forslag til, hvad der skal til i fremtiden, og konkret arbejde på at få dem igennem og selvfølgelig også i et konkret samarbejde med regeringen og regeringspartierne.

Skal man sige noget positivt om den nuværende situation, er det, at debatten i dag endnu en gang har afsløret, at når det handler om en miljømæssig bæredygtig udvikling, er der rigtig, rigtig stor afstand fra de ting, der er den grundlæggende holdning hos den nuværende regering, og det, der var den grundlæggende holdning hos den gamle regering. Så på den måde bekræfter det jo, at Enhedslisten har valgt rigtigt, når vi stadig væk er med til at sikre, at vi har den nuværende regering.

Kl. 11:52

Formanden:

Tak til ordføreren for forslagsstillerne.

Der er ikke flere, der har bedt om ordet, så forhandlingen er afsluttet.

Jeg foreslår, at forslaget henvises til Miljøudvalget. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget.

Det er vedtaget.

Jeg skal her udsætte mødet. Mødet genoptages i dag kl. 13.00.

Mødet er udsat. (Kl. 11:52).

Det næste punkt på dagsordenen er:

9) 1. behandling af lovforslag nr. L 202:

Forslag til lov om ændring af lov om Bruxelles I-forordningen m.v. (Gennemførelse af omarbejdet forordning om retternes

kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område m.v.).

Af justitsministeren (Morten Bødskov).
(Fremsættelse 03.04.2013).

Kl. 13:00

Forhandling

Den fg. formand (Bent Bøgsted):

Mødet er genoptaget.

Forhandlingen er åbnet, og den første ordfører er hr. Jan E. Jørgensen fra Venstre.

Kl. 13:00

(Ordfører)

Jan E. Jørgensen (V):

Tak. Jeg skal blankt erkende, at eksekvaturproceduren ikke var et tema, der var oppe at vende på de mange vælgermøder, jeg deltog i i valgkampen, og selv om jeg har gennemtrawlet internet og YouTube og andre steder for at finde udtalelser fra justitsministeren eller hr. Ole Hækkerup eller andre om, at de for enhver pris ville bevare eksekvaturproceduren, så dagens lovforslag kunne komme ind i en fortælling om løftebrud, så er det desværre ikke lykkedes mig. Jeg tror også, at jeg godt kan erkende, at jeg nok ikke er det eneste folketingsmedlem, der ikke havde hørt så frygtelig meget om eksekvaturproceduren, før vi fik det her lovforslag, altså L 202, til behandling. Men sådan er det: Kom i Folketinget, og lær nye ord.

Eksekvaturproceduren er så den procedure, som man skal gå igennem ved danske domstole, før en dom, som er blevet afsagt ved en domstol i et andet EU-land, kan fuldbyrdes i Danmark. Det vil typisk ske ved fogedretten. Det opleves som et led, som besværliggør det, at man kan bruge en dom afsagt i et andet EU-land umiddelbart i Danmark. Så princippet om at afskaffe eksekvaturproceduren er umiddelbart fornuftigt og vil medvirke til en fri bevægelighed af retsafgørelser. Så det er sådan set fornuftigt nok.

Der kunne være nogle retssikkerhedsmæssige bekymringer, for når der er den her eksekvaturprocedure, er det jo, fordi der er et formål med den, nemlig at man så også skal sikre sig, at den dom, der er afsagt i et andet land, nu også er blevet tilstrækkeligt forkyndt osv. Der lægges dog op til i lovforslaget, at de indsigelser, som man kan gøre i dag mod fuldbyrdelse af en udenlandsk retsafgørelse, vil man også kunne komme med efter den proces, som foreslås.

Lovforslaget har været i høring. Bl.a. har Advokatrådet skrevet, at man tilslutter sig en afskaffelse af eksekvaturproceduren, og at man mener, at det vil indebære en lettelse af arbejdsgangen i forbindelse med fuldbyrdelse af en retsafgørelse truffet i en medlemsstat. Men de skriver også, at det fortsat skal være muligt at fremkomme med indsigelser. Hertil har Justitsministeriet svaret:

»Sigtet er således, at en retsafgørelse, som er afsagt i én medlemsstat, og som er eksigibel – altså som kan fuldbyrdes – i den pågældende medlemsstat, fremover skal kunne fuldbyrdes i de øvrige medlemsstater, uden at der kræves nogen særlig procedure.«

Så fortsætter man:

»Samtidig med at eksekvaturproceduren afskaffes, opretholdes og indføres imidlertid en række processuelle garantier, der skal sikre, at den sagsøgte ret til en retfærdig rettergang og sagsøgte ret til forsvar beskyttes i tilstrækkeligt omfang. Bl.a. har den person, mod hvem der anmodes om fuldbyrdelse, mulighed for også i første instans at rejse indsigelse mod fuldbyrdelse af retsafgørelsen.«

Umiddelbart ser det ud til at være et fornuftigt lovforslag, som jo altså – og det tror jeg ikke jeg fik nævnt – baserer sig på en EU-forordning, nemlig Bruxelles I-forordningen. Når jeg ikke i dag kan sige, at Venstre vil støtte lovforslaget, skyldes det, at der er tale om et lovforslag med bemærkninger, som har et omfang af næsten 200 si-

der. Lovforslaget blev fremsat den 3. april, og i dag, hvor vi førstebehandler lovforslaget, skriver vi den 11. april. Fra Venstres side mener vi ikke, at det er rimeligt, at Folketinget skal behandle så omfattende et lovforslag med så kort varsel. Derfor vil vi vente med at tage stilling, til udvalgsbehandlingen har afklaret de spørgsmål, der måtte være. Vi vil således tage endelig stilling på et senere tidspunkt.

Kl. 13:04

Den fg. formand (Bent Bøgsted):

Tak til ordføreren. Den næste som ordfører er hr. Ole Hækkerup, Socialdemokratiet.

Kl. 13:04

(Ordfører)

Ole Hækkerup (S):

Tak. Jeg kan jo med det samme sige, at Socialdemokraterne selv sagt støtter det her lovforslag. Jeg håber da, at Venstre, når de har haft tid til at arbejde sig igennem det i udvalgsbehandlingen, også vil kunne støtte lovforslaget. Jeg håber også, at de kan få afklaring på de spørgsmål, de måtte have, undervejs i udvalgsbehandlingen. I hvert fald kan jeg levende forestille mig ud fra hr. Jan E. Jørgensens indledende bemærkninger, at den eneste til stede, der kunne have fundet på undervejs i sin valgkamp at nævne eksekvaturproceduren, måske netop var hr. Jan E. Jørgensen. Men lad det nu ligge.

Det, som det her lovforslag handler om, hvad hr. Jan E. Jørgensen jo også allerede har været inde på, er, at hvis man har en afgørelse, der er truffet ved én domstol i ét EU-land, hvad betyder den så i et andet EU-land? Skal den omkring en dansk domstol, der så skal sige, at ja, nu må den her person gerne blive arresteret, eller at ja, nu må man gerne inddrage den her virksomheds værdier? Skal det omkring en dansk domstol, eller skal det bare umiddelbart virke i Danmark?

Med det her lovforslag og den aftale, man nu har truffet i EU, siger man, at på nogle områder, nemlig det, der handler om handel, skal det umiddelbart virke i de andre EU-lande. Der vil så være en lang række andre områder – det er også nævnt i lovforslaget – der handler om æreskrænkelser, der handler om alt mulig andet, som lige skal omkring landets egen domstol, inden de virker. Det vil sige, at vi altså opnår en, hvad man kunne kalde fri bevægelighed for retsafgørelser, altså at en retsafgørelse mod en virksomhed truffet ved én domstol i ét EU-land, umiddelbart vil virke i et andet EU-land. Det er jo i virkeligheden smart, når man har besluttet sig for at have det som ét indre marked.

Når man gør det, betyder det selvfølgelig også, at man skal kunne være helt sikker på, hvis der er truffet en afgørelse ved en tysk domstol, at alle de proceskrav, der er til en domsforhandling, altså at den tiltalte skal have en række rettigheder osv., skal være overholdt ved den domstol.

Så kunne man spørge: Er det ikke bekymrende? Det tror jeg i virkeligheden ikke det er, for hvis man ser på, hvad det er, der sikrer borgerne i Danmark mange af deres grundlæggende rettigheder, så er det i virkeligheden den europæiske menneskerettighedskonvention. Sådan er det også ved danske domstole. Meget af den retssikkerhed, vi har som borgere, er også garanteret i den europæiske menneskerettighedskonvention. Og det er jo fuldstændig parallelt i de andre EU-lande. Så det er de krav, der handler om, at så skal man jo sørge for, at retssagen er ordentlig, hvis det umiddelbart også skal kunne virke i et andet land. Alle procedurerne og de formelle regler skal være overholdt. Men da de er sikret i den europæiske menneskerettighedskonvention, har jeg ikke den der bekymring, der handler om: Gud, holder det her så?

Så er der en anden vigtig detalje i den her forbindelse. Det er, at det her jo selvfølgelig er omfattet af Danmarks retsforbehold. Vi har jo de fire forbehold over for EU, reelt kun tre, men det er en anden

diskussion. Det betyder, at vi ikke automatisk er bundet af den her aftale. Men så har Danmark lavet en aftale med resten af EU-landene om, at vi, når man har indgået en aftale i EU, skal tage stilling til, om vi så vil gennemføre det i dansk ret eller ej. Og hvis vi ikke vil, så synes de andre EU-lande selvfølgelig, at der er et problem, og det er alvorligt, så det må man snakke med os om.

Med det her lovforslag følger vi, når EU reviderer sine regler, og så siger vi, at vi følger med helt i overensstemmelse med parallelaftalen. Man kan sige, at vi befinder os i den situation, at de andre EU-lande har sagt, at det her vil de gerne lave noget mere af, men vi har sagt, at vi ikke er sikre på, at vi altid vil være med i det. Men igen står vi i den situation, at når de andre laver noget om, siger vi: O.k., jamen så er vi da også med.

Vi er med, fordi det grundlæggende er utrolig fornuftigt at spørge: Hvis man har et fælles indre marked, ville det så ikke være hensigtsmæssigt, når der er uenighed om handel, og når der er uenighed om investeringer, at man så sagde, at én afgørelse truffet ved én domstol ét sted i EU-landene, inden for det indre marked, umiddelbart virker på den virksomhed, der er anklaget, og som man har fældet dom mod, i et andet EU-land? Jo, det ville det.

På den baggrund kan Socialdemokraterne støtte forslaget.

Kl. 13:08

Den fg. formand (Bent Bøgsted):

Tak til ordføreren. Næste ordfører er fru Pia Adelsteen, Dansk Folkeparti.

Kl. 13:08

(Ordfører)

Pia Adelsteen (DF):

Tak for det. Det var jo sådan, at da Bruxelles I-forordningen blev vedtaget og Danmark skulle indgå en parallelaftale, sagde Dansk Folkeparti nej. Det gjorde vi ud fra den her holdning om, at noget gik fra en mellemstatslig aftale til det, vi kalder en overstatslig. Det er så, hvad det er.

Nu har vi jo ligesom Bruxelles I-forordningen, vi har en parallel-aftale, og det kører. Hvis jeg så skal forholde mig til det indhold, der er, så vil jeg godt starte med noget, som jeg principielt synes er forkert. Det blev faktisk vedtaget sidste gang, nemlig at man giver justitsministeren eller en minister en beføjelse til at ændre nogle ting administrativt. Det kunne man have valgt at gøre i den her sag. Det har justitsministeren ikke valgt, han har valgt at tage den ned i Folketingssalen, og det vil jeg godt rose justitsministeren for at gøre, for jeg synes faktisk, det er vigtigt, at vi diskuterer sagerne. Men jeg synes, der ligger noget principielt forkert i, at man i et demokrati kan vedtage ændringer administrativt, hvilket man har vurderet i Justitsministeriet rent faktisk kunne have ladet sig gøre med den her sag.

Når vi så ser på, hvad det er for nogle ændringer, man gerne vil have indført, så er der bl.a. noget omkring eksekvaturproceduren, som jeg i hvert fald har nogle forbehold over for. Der ligger et hørings-svar tilbage fra for noget tid siden fra Institut for Menneskerettigheder, som mener, at det er et vidtgående skridt, at den her procedure bliver fjernet, og som decideret stiller spørgsmål til, om spørgsmålene om det, vi kalder injurieturisme, er afklaret. Jeg ved, vi har haft nogle sager, hvor der, fordi vores lovgivninger i EU er forskellige, har kørt nogle injurieturismesager i andre lande, fordi det er nemmere at få en dom der, og de skulle så umiddelbart være gældende i Danmark. Jeg synes, det er problematisk, at man går ind og ændrer den procedure.

Jeg vil også godt sige, at vi sad til et europaudvalgsmøde for noget tid siden netop med Bruxelles I-forordningen, hvor jeg spurgte ind til, om det ikke længere var muligt for Danmark at give afslag på indrejse, selv om det stred mod dansk ret, hvis der var faldet en dom i et andet land. Der kan jeg huske, at justitsministerens svar var, at mulighederne stadig var der, men at de var indskrænkede. Det synes

jeg også er bekymrende, for hvis vi mener, at det er forkert, at folk kan rejse ind i landet, så må det jo alt andet lige set med vores øjne i Dansk Folkeparti være Danmark, der ligesom siger ja eller nej.

Når det så er sagt, vil jeg lige skynde mig at sige, at jeg sikkert stiller en masse spørgsmål, for jeg synes faktisk, at det her lovteknisk er svært. Det er en kort frist, man har haft til at læse det i, og forslaget er, som det også tidligere er blevet nævnt, på mange sider, så der vil blive stillet spørgsmål, også om netop det her med hørings-svarene, som trods alt er kommet for noget tid siden, kontra at lovforslaget er fremsat, for man kan jo godt have ændret noget i forhold til de givne hørings-svar. Så de vil blive stillet.

Jeg vil også godt sige, at Dansk Folkeparti ikke umiddelbart kan støtte forslaget, dels ud fra de indholdsmæssige ting, dels også fordi vi fra starten har været uenige i, at den her mellemstatslige aftale skal føres over til at være en overstatslig aftale.

Kl. 13:12

Den fg. formand (Bent Bøgsted):

Tak til ordføreren. Næste ordfører er hr. Jeppe Mikkelsen, Det Radikale Venstre.

Kl. 13:12

(Ordfører)

Jeppe Mikkelsen (RV):

Tusind tak. Jeg vil forsøge at gøre det kort, for jeg synes faktisk, at det er blevet pænt forklaret af de tidligere ordførere, hvad der er op og ned i dette lovforslag. Det må jo nok høre under kategorien rugbrødsarbejde langt hen ad vejen. Det er ikke det, som hr. Jan E. Jørgensen var inde på, man sådan krænger de store ideologiske visioner ud over. Men jeg vil på Det Radikale Venstres vegne meddele, at vi synes, at det er ganske fornuftigt med den her forordning. Vi kan bakke op om, at man afskaffer den her eksekvaturprocedure, og vi håber sådan set på, at det kan give nogle positive økonomiske konsekvenser for især det danske erhvervsliv, og derfor kan vi samlet set bakke op om lovforslaget.

Kl. 13:12

Den fg. formand (Bent Bøgsted):

Tak til ordføreren. Så er det fru Karina Lorentzen Dehnhardt, Socialistisk Folkeparti, som ordfører.

Kl. 13:13

(Ordfører)

Karina Lorentzen Dehnhardt (SF):

Det er jo her, hvor jeg plejer at komme med det indlæg, at som nr. 5 i rækken, er der som regel andre, der har redegjort for lovforslaget, så det behøver jeg ikke at dvæle så meget ved. Jeg håber da, at Venstre kan tilslutte sig lovforslaget, ellers ved vi jo, hvilket valgkampstema vi skal ud i næste gang måske. Det er en ganske fornuftig revision af reglerne, og det er af stor betydning for vores borgere og for vores erhvervsliv, at en retsafgørelse truffet i et EU-land kan fuldbyrdes i et andet land. Vi noterer os også, at der følger visse procesuelle rettigheder med i forhold til den, som er sagsøgt, nemlig retten til et forsvar, en retfærdig rettergang. Så vi synes sådan set, at der er taget højde for de bekymringer, der måtte være i forbindelse med det her lovforslag. Vi kan naturligvis fra SF's side støtte det.

Kl. 13:13

Den fg. formand (Bent Bøgsted):

Tak til ordføreren. Så er det fru Pernille Skipper, Enhedslisten, som ordfører.

Kl. 13:14

(Ordfører)

Pernille Skipper (EL):

Det går stærkt med sådan et lovforslag, når det er meget teknisk. Det her lovforslag implementerer, som flere ordførere har været inde på, ændringer af den såkaldte Bruxelles I-forordning. Det betyder først og fremmest afskaffelse af den eksekuturprocedure, som der også er flere der har redegjort for. Det betyder, altså når man afskaffer den procedure, at en retsafgørelse i et andet land for fremtiden uden videre kan gennemføres i en anden medlemsstat, f.eks. Danmark, hvorimod man i dag først skal tage stilling til, om det nu engang kan lade sig gøre. Så det er en lempelse af procedurereglerne.

Derudover er der nogle ændringer, som betyder en udvidelse for forbrugere og lønmodtagere til at kunne sagsøge erhvervsdrivende eller deres arbejdsgivere, som har bopæl uden for EU, men altså sagsøge dem i en medlemsstat. Og domstolene forpligtes også i den forbindelse til at rådgive lønmodtagere om mulighederne for at bestrebe rettens kompetence i et andet land. Det lyder teknisk, men det er altså noget, som sikrer nogle bedre forhold for lønmodtagere og forbrugere, der kommer i klemme, og det kan Enhedslisten kun bifalde.

Derudover er der en konvention og forordning, som også handler om gensidig anerkendelse af retsafgørelser, som implementeres i Danmark, i dansk ret, i stedet for at være administrativt bestemt i Danmark. Det ændrer ikke noget på forholdene for borgere i Danmark, men er en teknisk ændring, som dog efter vores mening gør det nemmere at overskue reglerne.

Som udgangspunkt støtter Enhedslisten derfor forslaget, men jeg vil også gerne bemærke her fra talerstolen, at det er ærgerligt, at Kommissionens gennemgang af forordningen ikke har imødeset de bekymringer, som Dansk Folkepartis ordfører var inde på, og som danske medier også påpeger i deres høringsvar. Der er altså stadig væk en risiko for, at f.eks. danske netmedier vil blive sagsøgt i et andet EU-land for overtrædelse af eksempelvis injurielovgivningen, altså i et land, som har andre regler på området, end Danmark har, og det kan være meget bekymrende.

Det er et problem, som vi mener burde have været løst i forvejen, når man nu skulle kigge på den her forordning, og vi vil også i løbet af udvalgsbehandlingen tage spørgsmålet op om, hvordan vi i Danmark eventuelt selvstændigt kan løse den problematik. For det er klart, at der ikke skal være lovgivning i andre lande, som går og skræmmer danske medier fra at skrive og trykke det, de vil og synes er godt, så længe det selvfølgelig overholder dansk ret.

Kl. 13:17

Den fg. formand (Bent Bøgsted):

Tak til ordføreren. Den næste ordfører er hr. Simon Emil Ammitzbøll, Liberal Alliance.

Kl. 13:17

(Ordfører)

Simon Emil Ammitzbøll (LA):

Overordnet set ville Liberal Alliance ønske, at EU fandt tilbage til rødderne, at man ligesom primært beskæftigede sig med at skabe fred og frihandel og demokrati og sikre et ordentligt indre marked. Det er nok ikke i den her debat, vi får EU rullet tilbage til det, men vi vil gøre et forsøg på den længere bane.

Når man så ser på det her forslag, må man jo sige, at det her faktisk er noget, der handler om at få det indre marked til at fungere bedre. Det er noget, der handler om at afbureaukratisere, det er noget, der handler om at gøre det nemmere for virksomhederne, når der er sager, der går på tværs af landegrænser. Derfor er vi sådan set positive over for det forslag, som der ligger fra regeringen.

Når det er sagt, kan jeg ikke lade være med lige at nævne som en lille krølle, at jeg også synes, det her er et godt eksempel på, at det faktisk ikke er så slemt, at Danmark har retsforbeholdet. I Liberal Alliance vil vi gerne bevare retsforbeholdet, og vi synes jo, det her er et glimrende eksempel på, at når der så er noget godt, kan Danmark jo bare tilslutte sig, sådan som man også har gjort i den pågældende situation. Liberal Alliance er positiv over for det pågældende lovforslag.

Kl. 13:18

Den fg. formand (Bent Bøgsted):

Tak til ordføreren. Den sidste ordfører er hr. Tom Behnke, De Konservative.

Kl. 13:18

(Ordfører)

Tom Behnke (KF):

Jeg skal ikke gentage, hvad forslaget her handler om, men springe direkte til konklusionen: Det Konservative Folkeparti kan støtte lovforslaget.

Kl. 13:18

Den fg. formand (Bent Bøgsted):

Tak til ordføreren. Så er det justitsministeren.

Kl. 13:18

Justitsministeren (Morten Bødskov):

Tak til alle de partier, som i dag har været positive over for regeringens forslag her. Formålet med lovforslaget er jo først og fremmest at gennemføre den omarbejdede Bruxelles I-forordning i dansk ret, således at de nødvendige regler for at kunne anvende forordningens bestemmelser i Danmark fortsat fremgår udtrykkeligt af selve loven.

Den omarbejdede forordning kunne sådan set have været gennemført administrativt, som det også har været fremme, i medfør af den gældende lov om Bruxelles I-forordningen, men forordningen er en af de EU-retsakter, der jo i stort omfang anvendes i praksis, og derfor har jeg ikke mindst af hensyn til både domstole, advokater og andre brugere samt også af lovtekniske grunde fundet det rigtigst at gennemføre ændringerne ved som sagt at foreslå dem skrevet ind i selve loven frem for via en bekendtgørelse.

Jeg skal bestemt ikke være andet end klart opmærksom på, at det er et lovforslag, der er af meget teknisk karakter, og derfor vil jeg forsøge at kaste lidt mere lys over forslaget og forklare så at sige den store betydning, som EU-samarbejdet har også for Danmark på det her område.

Jeg vil dog for en god ordens skyld gerne starte med at nævne, at lovforslaget ud over at gennemføre den omarbejdede Bruxelles I-forordning også omfatter indskrivningen af Luganokonventionen og underholdspligtforordningen i lov om Bruxelles I-forordningen, men det er ren lovteknik. Luganokonventionen svarer til den gældende Bruxelles I-forordning og anvendes i forhold til Norge, Island og Schweiz. Bruxelles I-forordningen fandt oprindelig anvendelse på sager om underholdsbidrag, men ved vedtagelse af underholdspligtforordningen tilbage i 2008 blev dette område undtaget fra Bruxelles I-forordningen og har nu sit eget retsgrundlag.

Danmark er allerede omfattet af disse regelsæt, og der er som nævnt tale om en lovteknisk ændring med det formål at gøre det nemmere for domstole og advokater og andre brugere i øvrigt også at anvende disse regler. Lovforslaget er netop blevet så omfattende, fordi både så at sige den omarbejdede Bruxelles I-forordning, Luganokonventionen og underholdspligtforordningen skal knyttes som bilag til lovforslaget. Så sagt i al stilfærdighed til hr. Jan E. Jørgensen: Man kan selvfølgelig godt læse alle bilagene i forslaget, men her har man årsagen til de mange sider, der er kommet med.

Så er der det at sige til forslaget, at det som sagt er et forslag, som flere gange har været på dagsordenen i Folketingets Europaudvalg, og for så vidt angår både proces, indhold og Danmarks tilslutning til det her spørgsmål, har Venstre hver eneste gang bakket op, og tak for det. Så hr. Jan E. Jørgensen kunne måske for lethedens skyld – jeg ved, han er en meget travl mand – henvende sig til sit partis medlem af Folketingets Europaudvalg og få afklaret eventuelle spørgsmål, ellers hjælper vi selvfølgelig gerne.

For at vende tilbage til forslaget er hovedændringen i dette lovforslag som sagt en gennemførelse af den omarbejdede Bruxelles I-forordning. Forordningen fastlægger bl.a., hvilken retsinstans der er mest egnet til at løse en tvist på tværs af landegrænserne. Er det eksempelvis domstolen i Tyskland eller i Danmark, som skal behandle en konkret civil retssag mellem en tysker og en dansker? Det er sådanne kompetencespørgsmål, som reglerne tager sigte på at løse. Herudover sikrer forordningen, at retsafgørelser, som er afsagt i én medlemsstat, let kan anerkendes og fuldbyrdes i en anden medlemsstat.

Forordningen har afgørende praktisk betydning for danske borgere og især for virksomheder, som ønsker at agere på tværs af grænserne i EU. Lad mig prøve at komme med et par eksempler, der illustrerer forordningens betydning for EU-medlemsstaterne, herunder også Danmark:

En dansk domstol har afsagt en dom om, at en tysk leverandør skal betale erstatning til en dansk virksomhed for levering af varer, der har været behæftet med fejl. I den situation vil den danske virksomhed på grundlag af Bruxelles I-forordningen kunne anmode de tyske domstole om at fuldbyrde den danske dom. En fuldbyrdelse af dommen betyder, at domstolen skal gennemtvinge kravet om betaling af erstatning over for den tyske leverandør. Man skal altså ikke igennem en ny retssag i Tyskland om, hvorvidt man har krav på erstatning. Den danske dom gælder nemlig på tværs af grænserne. På samme måde vil en tysk dom vedrørende et pengekrav mod en dansk virksomhed kunne tvangsfuldbyrdes af en fogedret i Danmark.

Forordningens regler er dermed i høj grad med til at fremme den fri bevægelighed for retsafgørelser i EU og som en afledet konsekvens den frie bevægelighed for arbejdstagere, varer og tjenesteydelser.

Kl. 13:23

Forordningen viderefører EU-samarbejdet om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område, som har eksisteret siden EF-konventionen af 1968. Dengang var der, som det også har været fremme her under debatten – og hvis jeg hørte rigtigt, var det især Dansk Folkepartis ordfører, der var inde på det – tale om et mellemstatsligt samarbejde. Men med vedtagelsen af Bruxelles I-forordningen i 2002 blev samarbejdet overført til det såkaldt overstatslige samarbejde. Danmark var derfor som følge af retsforbeholdet ikke omfattet af forordningen.

Reglerne i forordningen er som nævnt af væsentlig betydning for, at man kan gennemføre retssager på tværs af grænserne inden for EU, og forordningen har derfor på trods af forbeholdet stor praktisk betydning – som sagt også for danske borgere og virksomheder. Det er derfor også glædeligt, at vi fra dansk side fik mulighed for at blive tilknyttet reglerne i forordningen på et mellemstatsligt grundlag. Det skete på baggrund af en såkaldt parallelaftale, og den parallelaftale, der blev indgået i 2005, indebærer ikke, at Danmark uden videre er bundet af at skulle anvende eventuelle ændringer til forordningen, men Danmark har mulighed for at tilslutte sig ændringer, hvis vi vil. Men der gælder i givet fald nogle meget korte frister for at få de danske regler på plads. Og hvis vi ikke overholder disse frister, ryger vi faktisk helt ud af samarbejdet. Det er inden for den ramme, at man skal se det her lovforslag om gennemførelse af ændringer i forordningen.

Hvad er det nye så? Den omarbejdede forordning forbedrer efter regeringens opfattelse de eksisterende regler i forordningen og fremmer den frie bevægelighed for retsafgørelser endnu mere. Med den omarbejdede forordning afskaffes nemlig, som vi også har været inde på, den såkaldte eksekuturprocedure, så en retsafgørelse truffet af en domstol i en anden medlemsstat som udgangspunkt uden videre vil kunne fuldbyrdes i en anden medlemsstat. Efter afskaffelsen af eksekuturproceduren kan fogedretten fremover uden videre fuldbyrde en sådan dom ved eksempelvis at foretage udlæg for pengekrav af de omhandlede størrelser.

Der er selvfølgelig nogle formaliteter, som skal være opfyldt, men med afskaffelsen af eksekuturproceduren kan fogedretten fremover springe det formelle led om eksekutur over. Under forhandlingerne af den omarbejdede forordning lagde medlemsstaterne faktisk stor vægt på, at afskaffelsen af eksekutur skulle ledsages af garantier, der kunne sikre skyldnernes rettigheder. Og som noget nyt kan skyldnerne fremover anmode om, at fuldbyrdelsen af en retsafgørelse afslås allerede i første instans. I den forbindelse kan den pågældende bl.a. henvise til, at fuldbyrdelsen åbenbart vil stride med grundlæggende retsprincipper. Jeg tror i øvrigt, det er vigtigt at fremhæve, at det jo stadig vil være sådan, at de danske domstole skal indover, hvis eksempelvis en tysk dom skal fuldbyrdes i Danmark.

Det var en længere gennemgang af et – indrømmet – længere lovforslag, men længden skyldes primært de rigtig mange bilag. Og som sagt er det selvfølgelig et godt lovforslag ikke alene for borgerne, men i særlig grad også for de danske virksomheder. Jeg vil endnu en gang takke for drøftelserne, og jeg ser frem til den videre behandling af lovforslaget her i Folketinget. Og som sagt står vi naturligvis til rådighed for at besvare spørgsmål, hvis forslaget giver anledning til det.

Kl. 13:27

Den fg. formand (Bent Bøgsted):

Tak til ministeren.

Da der ikke er flere, som har bedt om ordet, er forhandlingen sluttet.

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg dette som vedtaget.

Det er vedtaget.

Det sidste punkt på dagsordenen er:

10) Forespørgsel nr. F 24:

Forespørgsel til justitsministeren og forsvarsministeren om brug af droner:

Hvad kan regeringen oplyse om Danmarks brug af droner og om Danmarks bidrag til alliancepartneres brug af droner imod terrorister, samt om Danmark kan og skal deltage ved eliminering af terrorister, der er en trussel mod Danmarks og vestens sikkerhed?

Af Marie Krarup (DF), Pia Adelsteen (DF), Søren Espersen (DF), Martin Henriksen (DF), Hans Kristian Skibby (DF) og Peter Skaarup (DF).

(Anmeldelse 30.01.2013. Fremme 05.02.2013).

Kl. 13:27

Den fg. formand (Bent Bøgsted):

Jeg gør opmærksom på, at afstemning om eventuelle forslag til vedtagelse udsættes til tirsdag den 16. april 2013.

For begrundelse er det fru Marie Krarup, ordfører for forespørgerne.

Begrundelse

(Ordfører for forespørgerne)

Marie Krarup (DF):

Tak. Forespørgslens formulering er: Hvad kan regeringen oplyse om Danmarks brug af droner og om Danmarks bidrag til alliancepartners brug af droner imod terrorister, samt om Danmark kan og skal deltage ved eliminering af terrorister, der er en trussel mod Danmarks og Vestens sikkerhed?

Grunden til, at jeg har ønsket at få denne forespørgsel på dagsordenen, er sagen om PET-agenten Morten Storm, som vistnok har medvirket med videregivelse af informationer om en terrorleder, hvilket førte til drab på denne terrorist med kampdroner.

Denne sag har rejst tvivl om, hvordan regeringen stiller sig til brugen af kampdroner. Vil regeringen medvirke til at forsvare Danmark imod de moderne trusler i form af terror, eller vil regeringen hellere overlade ansvaret til andre lande og tjenester at udføre dette svære arbejde? Det ønsker jeg at få et svar på i dagens debat.

Mit forslag til vedtagelse lyder derfor ...

Kl. 13:28

andre landes myndigheder kan det nogle gange virke, som om det nærmest er blevet glemt. Men truslen er altså både aktuel og alvorlig. På lige netop dette punkt tror jeg i øvrigt, at stillerne af dagens forespørgsel og jeg er enige. Siden den 11. september 2001 har trusselsniveauet generelt været forhøjet i den vestlige verden, og terrorhandlingerne i Madrid i 2004 og i London i 2005 har vist os, at også de europæiske lande er sårbare over for den internationale terrorisme.

Terrortruslen mod Danmark er altså alvorlig, særlig genoptrykningen af Muhammedtegningerne i 2008 har betydet, at militante islamister anser Danmark som et prioriteret mål for terror. Danmark er altså blandt de potentielle mål, og vi har allerede, som alle ved, haft terroren helt inde på livet. I de seneste år er flere personer blevet straffet for at have forsøgt at udføre terror her i landet.

Trusselsbilledet er i dag komplekst. Fra at PET i vidt omfang havde fokus rettet mod de politiske modsætninger mellem Øst og Vest, som dominerede under den kolde krig, så har truslerne mod Danmark i dag skiftet karakter. Truslerne udspringer i højere grad fra militante islamistiske miljøer, men truslen kommer også fra andre kanter. Det viser massakren på Utøya og i Oslo, som sendte chokbølger gennem Norge og resten af verden.

Så er truslen jo også grænseoverskridende. Den seneste tids mediedebat har nærmest kunnet efterlade det indtryk, at det for nogle er kommet som en overraskelse, at PET har fokus på personer ikke blot i Danmark, men også i udlandet. Det er i givet fald udtryk for en fejlagtig og også meget naiv opfattelse af terrorbekæmpelse. Udenlandske terrorister kommer til Danmark, og potentielle danske terrorister har tæt kontakt til udenlandske terrornetværk.

Der opstår hele tiden nye problemstillinger og trusler. Eksempelvis ser vi i de såkaldte foreign fighters bl.a. unge danskere og herboende udlændinge, der rejser til Syrien og kæmper side om side med lokale oprørsgrupper i den væbnede konflikt. Det øger risikoen for, at de pågældende får kontakt til militante islamistiske netværk og derigennem bliver radikaliserede og motiverede til at begå terror, når de vender hjem igen. Det er bekymrende, og PET har af samme grund meget opmærksomhed på situationen.

Udviklingen understreger betydningen af, at PET er en dynamisk organisation, der hele tiden har mulighed for at tilpasse sine arbejdsmetoder i lyset af det aktuelle trusselsbillede. Vi må ikke stikke en kæp i hjulet på PET. Derimod skal vi sikre, at PET har de nødvendige redskaber til rådighed for effektivt både at kunne identificere og selvfølgelig også imødegå truslen fra terror.

Kl. 13:29

Den fg. formand (Bent Bøgsted):

Det er ikke endnu, ikke under begrundelsen.

Kl. 13:29

(Ordfører for forespørgerne)

Marie Krarup (DF):

Skal det ikke være sådan? Javel, så venter jeg med det og ser frem til debaten.

Kl. 13:29

Den fg. formand (Bent Bøgsted):

Tak. Forslaget til vedtagelse vil blive fremsat under forhandlingen.

Så går vi til besvarelsen, og den første er forsvarsministeren, eller er det justitsministeren? Det er justitsministeren. Godt.

Kl. 13:29

Besvarelse

Justitsministeren (Morten Bødskov):

Tak for det, formand. Dagens forespørgsel handler om brug af droner og drab på terrorister. Forespørgslen er som sagt både stillet til forsvarsministeren og mig selv. Jeg går ud fra, at baggrunden for, at forespørgslen ikke blot er stillet til forsvarsministeren, men også til mig, er de seneste måneders mediehistorier om droneangreb mod ledende medlemmer af al-Qaeda.

Lad mig derfor så vidt angår mit eget ressortområde, dvs. Politiets Efterretningstjeneste, fra begyndelsen gøre det fuldstændig klart. PET har ikke til opgave at medvirke til drab. PET er således en civil efterretningstjeneste. Det kommer forhåbentlig ikke bag på nogen af de tilstedeværende. Jeg har nemlig allerede besvaret en hel række spørgsmål om emnet, og vi har som bekendt også i Folketingets Retsudvalg haft lejlighed til at drøfte emnet på hele to samråd. Det første blev afholdt den 22. november sidste år og lige efter, den 19. december sidste år, blev samråd nr. 2 afholdt.

Det følgende bliver selvfølgelig derfor i høj grad en gentagelse af, hvad jeg allerede har oplyst på samrådene. Mine talepapirer fra samrådene er jo tillige sendt til Folketingets Retsudvalg og interesse-rede kan finde dem på Folketingets hjemmeside.

Men lad mig indlede med at slå fast, at der ikke er nogen tvivl om, at Danmark står over for en alvorlig terrortrussel. I den efterhånden langvarige debat om PET's brug af agenter og samarbejde med

Det er i den forbindelse jo helt afgørende, at PET kan bevare sit gode samarbejde med andre lande. Terrortruslen er, som jeg tidligere var inde på, grænseoverskridende, og det er i bogstaveligste forstand livsnødvendigt, at vi samarbejder med fremmede efterretningstjenester, hvis vi skal komme terroren til livs.

Samtidig er det væsentligt at understrege, at samarbejdet i alle tilfælde skal ske i overensstemmelse med dansk og international ret. Jeg kan i den forbindelse henvise til, at chefen for PET jo har oplyst, at efterretningstjenesten i forbindelse med konkret samarbejde med udenlandske samarbejdspartnere kræver og får garanti for, at dansk lovgivning overholdes. Efterretningstjenesten træffer foranstaltninger for at sikre, at samarbejdet med udenlandske samarbejdspartnere ikke bliver brugt til formål, som tjenesten ikke kan eller vil medvirke til.

Jeg kan også nævne, at lovforslaget om PET, som regeringen netop har fremsat, bl.a. indeholder regler om PET's videregivelse af oplysninger. De nye regler indebærer bl.a., at PET kun må videregive oplysninger, hvis videregivelsen efter en konkret vurdering må anses for forsvarlig. I forsvarlighedsvurderingen vil det selvsagt indgå, hvilken skadevirkning videregivelsen vurderes at kunne få for den,

Kl. 13:34

som oplysningens vedrører, og det vil f.eks. også indgå i vurderingen, hvordan forholdene er i modtagerlandet.

For så vidt angår emnet for dagens forespørgsel, må jeg i forlængelse heraf endnu en gang slå fast: Det hører ikke til PET's opgaver at indsamle og videregive oplysninger eller i øvrigt foretage skridt, hvor formålet er at dræbe nogen. Det er ikke en opgave for en civil efterretningstjeneste. Chefen for PET har da også udtalt, at det er ufravigeligt for PET, at tjenesten hverken kan, må eller vil medvirke i operationer, der tager sigte på at slå nogen ihjel, uanset om der er tale om civile eller militære personer.

Det gælder også i relation til eksempelvis den nu dræbte al-Qaeda-leder Anwar al-Awlaki, som har givet anledning til en del medieomtale de seneste måneder og må formodes at være baggrunden også for dagens forespørgsel. Anwar al-Awlaki er en person, som PET har haft fokus på. Det har chefen for PET, jo i øvrigt helt usædvanligt, i lyset af mediehistorien valgt at orientere offentligheden om. Jeg håber ikke, at det kom som en stor overraskelse for nogen, at PET interesserer sig for, hvad der sker i al-Qaeda. Chefen for PET har samtidig tilkendegivet, at PET ikke har bidraget hverken i eller til den operation, der førte til drabet på al-Awlaki. Så mener jeg sådan set ikke, at det kan siges mere klart.

Lad mig i øvrigt tilføje, at det påhviler chefen for PET at holde mig direkte underrettet om alle forhold af væsentlig betydning inden for efterretningstjenestens virksomhed. Det gælder bl.a. alle vigtige enkeltsager. Lad mig i den forbindelse slå fast, at jeg selvfølgelig har fuld tillid til Politiets Efterretningstjeneste.

Inden jeg giver ordet videre til min kollega, forsvarsministeren, vil jeg gerne afslutningsvis igen slå fast, at PET *ikke* skal medvirke til drab. PET har derimod til opgave at identificere og imødegå trusler mod Danmarks sikkerhed og mod danske interesser i udlandet, og i den forbindelse skal PET overholde dansk lovgivning og øvrige regler for efterretningstjenesten, og PET skal også overholde internationale regler og konventioner. Det gælder, både når PET handler alene, og når PET samarbejder med udenlandske efterretningstjenester. Tak for ordet.

Kl. 13:38

Den fg. formand (Bent Bøgsted):

Tak til justitsministeren. Og så går vi over til forsvarsministeren.

Kl. 13:38

Forsvarsministeren (Nick Hækkerup):

Først vil jeg sige noget generelt om droner og om Danmarks brug af droner. Droner kan have mange forskellige størrelser, egenskaber og opgaver. Størrelsesmæssigt spænder droner fra meget store droner, der er på størrelse med civile passagerfly, til små minidroner, der startes ved at blive kastet op i luften ved håndkraft. Der kan skelnes mellem bevæbnede og ikkebevæbnede droner.

Droner er et nyttigt og effektivt redskab, der allerede i dag anvendes af det danske forsvar til overvågning og til informationsindhentning. I Afghanistan f.eks. har danske soldater i flere år anvendt små, håndholdte ikkebevæbnede droner til overvågning og informationsindhentning.

Internationalt ses mange eksempler på, at større droner anvendes til at løse en række opgaver ikke alene i relation til overvågning eller informationsindhentning, men også til at gennemføre visse typer af angreb.

Jeg kan godt forestille mig, at forsvaret i de kommende år vil øge antallet og anvendelsen af droner, eksempelvis til overvågning i det arktiske område eller på anden måde til støtte for forsvarets øvrige kapaciteter. Overvågningsdroner vil også kunne anvendes til støtte for civile myndigheder, f.eks. i forbindelse med eftersøgningsoperationer, større uheld, katastrofer og lignende. Efterretninger fra droner kan hjælpe med til at minimere civile tab og til at passe på vores egne soldater.

Jeg lægger stor vægt på vores soldaters sikkerhed, og hvis det kan være med til at minimere risikoen for vores soldater, har jeg bestemt ikke noget problem med at anvende våben fra droner imod fjender, som f.eks. hvis man forestiller sig, at der i Afghanistan er en, der er ved at placere en vejsidebombe for at få ram på vores soldater.

Jeg vil ikke kommentere vores samarbejdspartneres specifikke brug af forskellige droner, men blot understrege, at alle operationer skal gennemføres i overensstemmelse med både krigens love og menneskerettighederne. Lovligheden af magtanvendelsen vil selvfølgelig altid bero på en konkret vurdering.

I områder, hvor danske styrker er indsat i væbnet konflikt sammen med allierede og koalitions partnere, udveksles oplysninger og informationer fra forsvaret og Forsvarets Efterretningstjeneste. Det forudsættes, at vores partnere bruger informationerne på lovlig vis. I den forbindelse er det væsentligt at have for øje, at en relativt lille nation som Danmark er fuldstændig afhængig af efterretningsmæssigt samarbejde med udenlandske partnere.

Når der, som jeg sagde før, foreligger en væbnet konflikt, er det reguleret af bestemmelserne i den humanitære folkeret. Det betyder, at en stats væbnede styrker lovligt kan anvende dødbringende magt til at nedkæmpe modparten i konflikten. Civile nyder juridisk beskyttelse mod kamphandlingerne og må ikke gøres til mål i konflikten. Det er jo imidlertid en beskyttelse, der er betinget af, at de civile ikke tager direkte del i fjendtlighederne. Hvis de gør det, mister de deres beskyttede status og kan jo dermed blive et lovligt mål. Når der er tale om en væbnet konflikt, vil oplysninger eventuelt også kunne bruges til at identificere civile, der tager direkte del i fjendtlighederne.

Jeg synes, det for mig er afgørende, når vi har den forespørgsel, som vi har her, at understrege, at efterretningsvirksomhed er helt nødvendigt for at kunne gennemføre militære operationer i det hele taget. Efterretninger bidrager ikke alene til at identificere lovlige mål, men også til at danne sig et billede af det omkringliggende civile samfund. Det er nødvendige informationer, hvis vi skal leve op til den humanitære folkerets regler om distinktion og om proportionalitet.

I forbindelse med bekæmpelse af terrorisme spiller den politimæssige og ikke mindst den efterretningsmæssige indsats en væsentlig rolle.

Lad mig så nævne, at Forsvarets Efterretningstjeneste, hvis vi kigger på området uden for den væbnede konflikt, jo har et samarbejde med andre lande om udveksling af oplysninger og informationer. Det er helt nødvendigt med sådan et samarbejde, fordi det giver adgang til andre landes efterretningskapaciteter og analyser. Samarbejdet er baseret på mange års oparbejdet tillid og fortrolighed og forudsætter, at Forsvarets Efterretningstjeneste til enhver tid fremstår som en troværdig og tillidsvækkende partner.

Kl. 13:43

I forbindelse med FE's opgave som udenrigsefterretningstjeneste spiller FE's udveksling af oplysninger med udenlandske samarbejdspartnere altså en afgørende rolle for at løse opgaverne ved lægningen af det, man kalder det efterretningsmæssige puslespil, i særdeleshed i relation til analyser og vurderinger af terrorbevægelser, terrornetværk og andre kræfter i udlandet, som på en eller anden måde kan udgøre en trussel mod Danmark eller mod danske interesser.

Forsvarets Efterretningstjenestes udveksling af oplysninger med udenlandske myndigheder vedrører først og fremmest oplysninger om diverse udenlandske grupperinger samt udenlandske netværk og medlemmer, herunder deres kapacitet, hensigt og vilje. Forsvarets Efterretningstjenestes videregivelse af oplysninger til udenlandske partnere er altså nødvendig, for at Forsvarets Efterretningstjeneste kan varetage sine opgaver. Forsvarets Efterretningstjenestes udveksling af oplysninger med udenlandske myndigheder søges altid gen-

nemført inden for rammerne af et etableret gensidigt samarbejde, således at den modtagende myndighed i udlandet som led i dette samarbejde på tilsvarende måde vil stille oplysninger til rådighed for Forsvarets Efterretningstjeneste, når sådanne oplysninger kan have særlig betydning for f.eks. vurderingen af trusler mod Danmark og danske interesser.

Dette tætte og gensidige samarbejde betyder, at FE videregiver oplysninger til samarbejdspartnere, hvis en sådan videregivelse kan være af betydning for FE's eller samarbejdspartnerne opgavevaretagelse. På samme måde forventer vi, at samarbejdspartnerne også stiller oplysninger til rådighed for Forsvarets Efterretningstjeneste, når det er nødvendigt.

Lad mig afslutningsvis sige, at hvis der er grundlag for at antage, at følsomme personoplysninger vil blive anvendt i en sammenhæng, der efter dansk opfattelse ikke vil være i overensstemmelse med international ret, vil Forsvarets Efterretningstjeneste ikke videregive oplysningerne til en udenlandsk samarbejdspartner. Det gælder, uanset om Danmark er i væbnet konflikt eller ej.

Kl. 13:46

Den fg. formand (Bent Bøgsted):

Tak til forsvarsministeren. Så går vi over til forhandlingen, og det er først ordføreren for forespørgerne, fru Marie Krarup, Dansk Folkeparti.

Kl. 13:46

Forhandling

(Ordfører for forespørgerne)

Marie Krarup (DF):

Tak for ordet, som jeg troede jeg fik efter partiets størrelse. Men det er jo godt at få lov at være den første, og så må man håbe, at man ikke bagefter bliver den sidste.

Lad mig begynde med en tænkt situation. Den 10. september 2001 får danske efterretningsagenter viden om, at Osama bin Laden planlægger et angreb på New York. De danske efterretningsagenter meddeler vore alliancepartnere, hvad der er under opsejling, og disse eliminerer Osama og hans håndlangere med kampdroner. Tusinder af civile amerikaneres liv er sparet. Mange tusinde soldaters liv er sparet, herunder 43 danske. Men er dette en mulighed i dag? Det er det, jeg ønsker at høre fra regeringen i dag.

Kampdroner er ikke et specielt ondt våbensystem, der bør for dømmes af moralske grunde. Kampdroner er et teknologisk fremskridt, der gør det muligt at bekæmpe sine fjender på lang afstand, hvorved vi kan spare vore egne soldaters liv. Vi skal derfor være beredte på aktivt at bruge kampdroner og på at hjælpe med til at videregive informationer, der er nødvendige for, at vores alliancepartnere kan bruge dem.

Vi kan ikke få kampdroner til at gå væk, så i stedet skal vi finde ud af, hvordan vi vil bruge dem. Vi bør ikke på vanlig dansk vis stikke hovedet i busken og lade andre forsvare os og gøre det svære arbejde. Dansk Folkeparti mener, at vi i stedet bør udvise mod og vise overblik og finde frem til en ansvarlig holdning angående kampdroner. Efterretningstjenester virker, ved at de bytter oplysninger med hinanden. Hvis danske efterretningstjenester ikke giver noget til de andre tjenester, får vi ikke noget tilbage. Så når vi har en vigtig information, skal den naturligvis gives videre til vores alliancepartnere. Alt andet er dumt.

Der er nogle, der mener, at den humanitære folkeret forbyder brugen af kampdroner imod terrorister. Til den slags folkeretsfundamentalister må man sige, at den humanitære folkeret ikke er hugget i sten. Definitionen på krig og fred, på civile og kombattanter ændrer sig, ligesom verden ændrer sig.

Engang var krig noget, der foregik mellem to stater efter en officiel krigserklæring. Krigen førtes af uniformerede soldater, og de civile var ikke inddraget. I dag har tingene ændret sig grundlæggende. Der er i højere grad tale om en bevægelig, asymmetrisk krig, der ikke har nogen geografisk begrænsning. Den har i stedet en organisatorisk og ideologisk begrænsning. I dag er vi i krig med islamiske terroristorganisationer, og derfor er terroristerne ikke civile og kan ikke dækkes ind under den beskyttelse, som civile naturligvis skal ydes, når der er krig.

I dag er Osama bin Laden heldigvis død, så mit indledende tanke-spind er slet ikke relevant og bliver det heller ikke. Men han har efterfølgere, er de civile eller militære? Må vi medvirke til, at de bliver elimineret, eller må vi ikke? Dansk Folkepartis holdning er, at vi naturligvis skal kunne medvirke til at eliminere sådanne terrorister. Hvis vi fastholder en fundamentalistisk tolkning af folkeretten, og hvis vi ikke erkender, at den teknologiske udvikling ikke kan rulles tilbage, så risikerer vi at spille vore soldaters liv i en kamp, der i virkeligheden kunne føres på en anden måde. Det ville være uansvarligt. Derfor er mit forslag til vedtagelse vedrørende F 24:

Forslag til vedtagelse

»Folketinget konstaterer, at der er udviklet nye våbensystemer, herunder især de såkaldte kampdroner, der gør det muligt at bekæmpe terrorister på meget lang afstand, uden at danske soldaters liv bringes i fare. Folketinget konstaterer, at brugen af kampdroner forudsætter et solidt efterretningsgrundlag.

Folketinget pålægger regeringen at tilse, at danske efterretnings-tjenester har mulighed for at bidrage med skabelsen af et sådant efterretningsgrundlag ved at samarbejde med vore alliancepartnere i forsøget på at bekæmpe terrorister, der truer Danmark og vore alliancepartnere.«

(Forslag til vedtagelse nr. V 51).

Kl. 13:51

Den fg. formand (Bent Bøgsted):

Der er nu fremsat et forslag til vedtagelse, og det vil indgå i den videre forhandling.

Så går vi over til ordførerrækken. Undskyld, jeg havde lige overset det. Hr. Nikolaj Villumsen for en kort bemærkning. Så let gik det heller ikke.

Kl. 13:51

Nikolaj Villumsen (EL):

Tak for det. Det er jo en spændende debat at få i dag, og det er jo interessant at høre, hvad Folketingets partier mener. Jeg kunne forstå på ordføreren for Dansk Folkeparti, at der i den kritik, der er af, at brugen af droner kan være i strid med folkeretten, er tale om folkeretsfundamentalisme. Derfor vil jeg gerne høre Dansk Folkepartis ordfører, om Dansk Folkeparti mener, at Danmark bør overholde menneskerettighederne og folkeretten.

Kl. 13:52

Den fg. formand (Bent Bøgsted):

Ordføreren.

Kl. 13:52

Marie Krarup (DF):

Jeg synes, at folkeretten er et meget, meget fornuftigt udgangspunkt, men hvis man betragter folkeretten som en hellig lov, har man et meget stort problem. Den skal selvfølgelig udvikles ligesom al anden lovgivning.

Derudover er der jo også den meget store forskel på folkeretten og en national lov, at der jo ikke er nogen sanktionsmulighed.

Folkeretten er jo ikke vedtaget på demokratisk vis. Det er nogle retningslinjer.

Kl. 13:55

Men folkeretten udvikler sig. Definitionen af, hvad en kombattant er, har udviklet sig, og det skal man være opmærksom på. Så folkeretten er ikke fuldstændig klippefast. Den er ikke hugget i sten, som jeg sagde i min ordførertale. Den kan udvikles, og den kan fortolkes. Det bliver den også, og det skal den også.

Kl. 13:53

Den fg. formand (Bent Bøgsted):

Hr. Nikolaj Villumsen.

Kl. 13:53

Nikolaj Villumsen (EL):

Danmark skal med andre ord ikke følge folkeretten og heller ikke følge menneskerettighederne, fordi de ikke står hugget i sten et eller andet sted. Derfor er det ligegyldigt, når man anslår, at over 3.000 uskyldige civile er døde i Pakistan som følge af brug af dræberdroner, eller hvordan skal jeg forstå Dansk Folkeparti?

Man kan godt mene, at folkeretten er utidssvarende, men folkeretten står ved magt. Det er jo ikke bare enhver, der selv kan definere, hvad folkeretten er. Men der er tydeligvis her en diskussion, som Dansk Folkeparti mener er udtryk for folkeretsfundamentalisme, som ordføreren sagde i sin tale. Så kunne vi ikke bare klart få at vide: Står Dansk Folkeparti ved, at Danmark bør følge menneskerettighederne og bør følge folkeretten? Og mener Dansk Folkeparti, at det er forkert, når man anslår, at over 3.000 uskyldige civile er døde i Pakistan som følge af droneangreb?

Kl. 13:54

Den fg. formand (Bent Bøgsted):

Ordføreren.

Kl. 13:54

Marie Krarup (DF):

Ordføreren for Enhedslisten har åbenbart ikke forstået, hvad jeg sagde lige før: Folkeretten er ikke hugget i sten; den kan fortolkes, og den ændrer sig, sådan er det. Der er utrolig mange forskellige fortolkninger af, hvad civile er, og hvad kombattanter er. Så der er faktisk et bredt råderum, undtagen hvis man udnævner sig selv til folkeretsfundamentalist og netop ikke vil se den fleksibilitet, der faktisk er tale om.

Jeg vil tro, at hr. Nikolaj Villumsen tilhører den fløj, som gerne vil tolke det strammest muligt, så det er sværest at bekæmpe terrorister i andre lande med kampdroner. Hvis man ser det som en umulighed at bekæmpe terrorister, der har været aktive terrorister mod den vestlige verden, og ser dem som beskyttet af folkeretten, så mener jeg, at man tolker den fundamentalistisk og på en måde, så den ikke kan bruges i dag. Det er den tolkning, jeg er imod.

Kl. 13:55

Den fg. formand (Bent Bøgsted):

Fru Zenia Stampe.

Kl. 13:55

Zenia Stampe (RV):

Dansk Folkepartis ordfører startede med at stille et tænkt spørgsmål. Jeg vil gerne fortsætte i samme spor. Jeg vil også godt tillade mig at skruer tiden 10 år tilbage og spørge: Hvad nu hvis Saddam Hussein havde haft efterretninger, der fortalte ham, at han ville blive invaderet af USA, og hvis han havde droner og han havde mulighed for at sende dem ind over Det Hvide Hus og bombe og dræbe præsidenten? Ville det så være i orden?

Den fg. formand (Bent Bøgsted):

Ordføreren.

Kl. 13:55

Marie Krarup (DF):

Jeg ville synes, det var en meget, meget dum ting, og jeg ville ikke støtte Saddam Hussein.

Kl. 13:55

Den fg. formand (Bent Bøgsted):

Fru Zenia Stampe.

Kl. 13:55

Zenia Stampe (RV):

Ville ordføreren ikke det, fordi det ville være et brud med international ret, eller ville det være forkert, fordi vores ideologi er den rigtige? Mit næste spørgsmål er derfor: Hvad skal regulere, hvad der er ret og rimeligt, og hvad der er rigtigt og forkert? Er det regler, eller er det den ideologi, man støtter, altså om man er på det rigtige hold eller det forkerte hold? For det var sådan set sådan, jeg forstod indledningen, nemlig sådan, at det er ideologierne, der er det, det hele drejer sig om, og derfor er der egentlig ikke noget, der hedder regler for, hvad man må, og hvad man ikke må. For vi er i en krig, og så er spørgsmålet egentlig bare, om man er med, eller om man er imod.

Kl. 13:56

Den fg. formand (Bent Bøgsted):

Ordføreren.

Kl. 13:56

Marie Krarup (DF):

USA er vores allierede. Derfor ville jeg blive temmelig vred på Saddam Hussein, hvis han havde angrebet USA. Det havde så også udløst en krig i henhold til artikel 5 i NATO-pagten.

Når ordføreren for Radikale Venstre ønsker at få nogle objektive regler for, hvad der er ret og rimeligt, så må jeg henvise til f.eks. islam eller ideologier som kommunisme og nazisme. Der kan man få det fuldstændig klippefast, hvad der er rigtigt og forkert. Inden for den tankeverden, hvor jeg befinder mig, findes det ikke. Der findes kun én sandhed, og den er hos Vorherre. Der findes ikke hellige regler for, hvad der er rigtigt og forkert. Det må vi selv finde ud af her nede på jord. Folkeretten er ikke mere hellig end alle mulige andre regler, som vi følger i vores jordiske liv. Det er selvfølgelig nogle ganske glimrende færdselsregler, og det er godt at følge dem så vidt muligt, men de kan selvfølgelig fortolkes. Hvad der er den objektive sandhed, er i sidste ende et religiøst spørgsmål, og der er ikke mulighed for at finde frem til det her på jorden. Så gå i kirke.

Kl. 13:57

Den fg. formand (Bent Bøgsted):

Tak til ordføreren. Nu er Saddam Hussein jo død, så mon ikke USA's præsident får lov at være i fred.

Vi går videre i ordførerrækken, og det er først hr. Troels Lund Poulsen, Venstre.

Kl. 13:58

(Ordfører)

Troels Lund Poulsen (V):

Tak for debatten om brug af droner, som Dansk Folkeparti har rejst her i Folketingssalen. Det er både en svær og også en vigtig politisk debat at have. Siden 11. september 2001 har indsatsen mod den globale terror været en vigtig politisk prioriteret opgave bredt her i Folketinget. Fra dansk side har vi taget aktivt del i kampen mod terror bl.a. gennem vores stærke internationale engagement gennem mange

år i Afghanistan og nu også senest med vores bidrag til aktionen i Mali.

Vores soldater har gjort en særdeles fornem indsats, når det gælder om at bekæmpe terror og dermed også sikre, at bl.a. befolkningen i Afghanistan nu har fået mulighed for at få demokrati og også bliver gjort i stand til at tage vare på egen sikkerhed, selv om vi jo ved, at bl.a. Taleban fortsat ønsker at omstyrte det afghanske samfund.

Hvad så med brugen af droner i forhold til fremtidens konflikter? Det er vigtigt at slå fast i dag, at droner kan dræbe helt som ethvert andet våben. Det er der sådan set ikke nogen forskel på. Men tit har ordet droner fået en helt speciel politisk betydning, og der er også nogle, der har svært ved at forholde sig til ordet. Derfor vil jeg også gerne benytte denne debat til at slå fast, at Venstre støtter både anvendelsen og udviklingen af dronekapacitet. Denne kapacitet kan jo både bruges til overvågning samt også som et decideret våben.

Af samme grund var vi også meget tilfredse med, at vi sidste år i forsvarsforligskredsen blev enige om at genindtræde i NATO's AGS-projekt, som jo er et droneudviklingsprojekt. Men er der så ikke en grund til at drøfte anvendelsen af dronekapaciteten? Jo, det er der. Folketinget skal naturligvis forholde sig til, hvordan vi fremadrettet kan bruge en dronekapacitet. Af samme grund har forsvarsforligskredsen jo også besluttet i den seneste forsvarsaftale, at vi skal give mulighed for at udvikle et dansk dronecenter. Det er jo så et center, der vil have kommercielt tilsnit og ikke et decideret militært tilsnit.

Derudover er der jo så også løbende en diskussion om dronernes anvendelse. Det er der både i Danmark og også internationalt, ikke mindst i USA. Som bekendt er folkeretten jo på ingen måde krystalklar, og debatten om droner egner sig heller ikke til at give håndfaste konklusioner. Derfor er Venstre også tilfreds med de to ministres besvarelser her i dag, som på hver sin måde relativt tydeligt forklarer, hvordan regeringen ser på anvendelsen af droner, og det vil vi gerne kvittere for i Venstre.

Vi vil også gerne vil benytte lejligheden til at slå fast, at Venstre jo både er med i PET-forliget og i FE-forliget. I disse lovforslag kan man jo også konstatere, at den kommende lovgivning for efterretningstjenesterne vil indeholde nærmere regler for tjenesternes videregivelse af oplysninger. Derudover bliver der også etableret et nyt kontrolorgan, der skal føre kontrol med iagttagelsen af disse regler.

Lad mig også i dag slå fast, at vi er trygge ved det arbejde, som både PET og FE udfører, og noterer os jo også samtidig, at både justitsministeren og forsvarsministeren har besvaret en lang række spørgsmål til Folketinget om bl.a. de to tjenester og også hele spørgsmålet omkring anvendelse af droner.

Lad mig så også på vegne af Venstre, Socialdemokratiet, SF, Det Radikale Venstre, Liberal Alliance og Det Konservative Folkeparti læse følgende forslag til vedtagelse op:

Forslag til vedtagelse

»Folketinget finder, at indsatsen mod terrorisme skal prioriteres højt, at efterretningstjenesterne skal have de nødvendige redskaber til rådighed for effektivt at kunne imødegå terrortrusler mod det danske samfund, og at indsatsen skal ske i overensstemmelse med dansk og international ret.

Folketinget noterer sig, at droner kan være nyttige og effektive kapaciteter i et moderne forsvar, herunder til brug for indsamling af oplysninger.

Folketinget noterer sig desuden, at Politiets Efterretningstjeneste og Forsvarets Efterretningstjeneste inden for deres kompetenceområder har et godt og nødvendigt samarbejde med udenlandske partnere, samtidig med at tjenesterne er opmærksomme på, at videregivelse af

oplysninger i den forbindelse foregår i overensstemmelse med dansk og international ret.

Folketinget noterer sig i tilknytning hertil, at den kommende lovgivning for efterretningstjenesterne vil indeholde nærmere regler for tjenesternes videregivelse af oplysninger, herunder et krav om for-svarlighed, ligesom der vil blive etableret et nyt tilsynsorgan til at føre kontrol med iagttagelsen af disse regler.«

(Forslag til vedtagelse nr. V 52).

Kl. 14:02

Den fg. formand (Bent Bøgsted):

Der er nu fremsat et forslag til vedtagelse, og det vil indgå i den videre forhandling. Der er ingen spørgsmål, så tak til ordføreren.

Næste ordfører er hr. Ole Hækkerup, Socialdemokraterne.

Kl. 14:02

(Ordfører)

Ole Hækkerup (S):

Tak, formand. Med den her forespørgsel får vi lejlighed til at diskutere den danske politik i forhold til terrorisme, herunder særlig brugen af droner. Jeg skal starte med at sige, at jeg ikke alene har fornøjelsen af at tale på mit eget partis vegne, men også på Socialistisk Folkepartis vegne.

Desværre må man jo sige, at truslerne om terror også imod Danmark og mod dansk område er meget reelle. Vi har set domme til folk, der har været langt fremme i planlægningen, og vi ved, at der også samarbejdes på tværs af grænser mellem forskellige terrorgrupper. Det er derfor først og fremmest afgørende, at danske myndigheder gør, hvad de kan for både at forebygge og opklare terrorplaner og terror mod Danmark. Dernæst er det selvfølgelig vigtigt, at den danske regering og de danske efterretningstjenester også samarbejder uden for landets grænser. Jeg siger blot det her til indledning, fordi droner jo i virkeligheden kun er en del af det at sikre landet mod terror, og fordi terror desværre er meget andet og griber meget mere om sig og kræver mange flere svar end blot droner.

Terror er jo i virkeligheden noget, der kommer med rabiate politiske eller religiøse holdninger, der dog i hvert fald som minimum har det tilfælles, at de alle sammen har givet sig selv retten til at slå ihjel, at slå dem ihjel, der ikke følger deres politiske eller religiøse lovregler. Uanset terrorens oprindelse skal vi selvfølgelig beskytte os imod den. Det er så fremgået af de to ministerredegyrelser til Folketinget, at samarbejdet med andre landes efterretningstjenester i alle tilfælde skal ske i overensstemmelse med dansk ret og international ret. Ansvarlig herfor er selvfølgelig først og fremmest regeringen, og det sker så under kontrol til dels af Folketingets Kontroludvalg, og der er det, som det allerede også er blevet nævnt i debatten, jo sådan, at vi netop har lovgivning på vej gennem Folketinget i øjeblikket om at styrke kontrollen med efterretningstjenesterne.

For Socialdemokraterne er det vigtigt, at vi fortsat har en effektiv efterretningstjeneste, der samarbejder tæt med vores allierede og på grundlag af dansk og international ret. Det bringer mig hen til det, der vel i virkeligheden, sådan som jeg lyttede mig til det, er Dansk Folkepartis pointe med den her forespørgselsdebat, nemlig spørgsmålet: Kan man både være effektiv og retfærdig? Det er altså det, som jeg tror fru Marie Krarup i sin indledende begrundelse for forespørgslen formulerede således: Ellers overlader vi det bare til andre at bekæmpe terror.

Det synes jeg i sig selv indeholder noget, som er tæt på i virkeligheden at være en undervurdering af det store arbejde, som Politiets Efterretningstjeneste og Forsvarets Efterretningstjeneste gør i dag. I givet fald har det sikkert været uilsigtet fra fru Marie Krarups side. Men hvad angår den grundlæggende problemstilling – kan det lade sig gøre både at få tryghed og samtidig at få frihed? – altså at man overholder reglerne, overholder dansk ret, international ret osv. og samtidig sikrer sig tryghed i forhold til terror, vil vores udgangs-

punkt være det stik modsatte af det udgangspunkt, fru Marie Krarup havde. For det er netop overholdelse af loven, som jo i virkeligheden styrker tilliden til myndighederne og herunder styrker tilliden til efterretningstjenesterne.

Jeg tror, det er den grundlæggende opfattelse, at vi er nødt til som samfund at kunne sikre både friheden, respekten for det enkelte individ og overholdelsen af loven osv. og samtidig sørge for at gøre alt, hvad vi kan, for at have så effektiv en indsats mod terrorisme som muligt. Jeg tror i virkeligheden, at det er i opgaven med at løse begge dele, den afgørende skillelinje er.

Jeg synes jo, at vi som samfund skal prøve at stræbe efter at blive bedre og bedre til at løse netop det dilemma eller problem, og jeg anerkender fuldt ud noget af det, fru Marie Krarup sagde, nemlig om der ikke vil kunne opstå situationer, hvor man sidder og er grumme i klemme netop i forhold til den her problemstilling. Man kan opstille mange tænkte eksempler, og det skal jeg spare forsamlingen for, men jo, det kan man godt. Men det ændrer ikke på, at det er vores pligt, for hvis vi siger, at det eneste, vi prioriterer, er tryghed, og så er vi ligeglade med friheden og overholdelsen af dansk og international ret, ender vi med at gøre vold på os selv, og det vil til sidst ramme os selv. Derfor bliver vi nødt til at prøve at blive ved med at stræbe efter at gøre det her bedre. Det vil sige, at den grundlæggende holdning er: Jo, man kan godt løse et problem, uden at man behøver at overtræde loven.

Jeg siger det også, fordi jeg jo ved, at Dansk Folkeparti har en ambition om på et tidspunkt at komme i regering. Det synes jeg jo sådan set er helt fair og reelt, men det bliver selvfølgelig selvsagt ikke med vores støtte. Men jeg tror, at det her med at forsøge både at nå trygheden og nå friheden – det der med, at man godt kan være effektiv, samtidig med at man overholder loven – er et område, som Dansk Folkeparti kommer til at ændre politik på, hvis de skal forfølge ambitionen om at komme i regering. Og det er ikke, fordi jeg skal give Dansk Folkeparti taktiske råd eller sådan noget om, hvordan man skal placere sig i det politiske spil; det er simpelt hen noget, jeg sådan set i virkeligheden mest siger af hensyn til landet.

På den baggrund skal jeg selvfølgelig meddele, som det jo allerede er fremgået, at vi kan tilslutte os det forslag til vedtagelse, som hr. Troels Lund Poulsen læste op.

Kl. 14:07

Den fg. formand (Bent Bøgsted):

Tak. Der er et par spørgsmål, først fra hr. Nikolaj Villumsen.

Kl. 14:07

Nikolaj Villumsen (EL):

Tak for det. Det, jeg godt kunne tænke mig at høre Socialdemokratiets ordfører om, er, hvad Socialdemokraterne mener om, at FN's specialrapporteur på det her område, Christof Heyns, har udtalt, at visse af de amerikanske droneangreb kan karakteriseres som krigsforbrydelser. Hvordan synes Socialdemokraterne det stiller Danmark, i forhold til om Danmark bør støtte op om den amerikanske dronopolitik eller tage afstand fra den, når angrebene åbenbart ifølge FN's rapporteur i visse tilfælde kan karakteriseres som krigsforbrydelser?

Kl. 14:08

Den fg. formand (Bent Bøgsted):

Ordføreren.

Kl. 14:08

Ole Hækkerup (S):

Det nemme svar på det spørgsmål er, at jeg ikke ved, hvilket grundlag han udtaler sig på, at jeg ikke ved, hvilken autoritet han har i systemet, og at jeg ikke ved, hvad det er for nogle tilfælde, han henviser til. Det synes jeg sådan set et langt stykke hen ad vejen også er det saglige svar. Det sagligt rigtige svar er derfor, at hvis man ønsker

at finde ud af, om de synspunkter, han fremlægger, er nogle, som den danske regering er enig i, så skal man jo i virkeligheden spørge regeringen.

Når jeg sagde, at det var det nemme svar, så er det selvfølgelig også, fordi det jo kun er halvdelen af svaret. Mit politiske udgangspunkt vil være, at den amerikanske regering må overholde i det her tilfælde amerikansk lov og de internationale konventioner, den amerikanske regering har tilsluttet sig. Der synes jeg at det ikke så nemme, men til gengæld sagligt rigtige svar er, at det bliver rigtig, rigtig svært for mig at gøre mig til dommer over, hvorvidt den amerikanske regering i sin adfærd har overholdt det, der fremgår af amerikansk lovgivning og de internationale konventioner, USA har tilsluttet sig. Det vil jeg meget nødig gøre mig til dommer over.

Kl. 14:09

Den fg. formand (Bent Bøgsted):

Hr. Nikolaj Villumsen.

Kl. 14:09

Nikolaj Villumsen (EL):

Jeg er meget enig med ordføreren i, at det her er et svært spørgsmål. Det er egentlig også derfor, at det underer mig, at der ikke er en større skepsis i Folketinget over for amerikanernes brug af dræberdroner. Altså, vi har rapporter, der siger, at over 3.000 uskyldige civile er døde i Pakistan som følge af brugen af dræberdroner, og vi har en diskussion om, hvorvidt den amerikanske brug af droner i f.eks. Pakistan er i strid med folkeretten.

Altså, finder Socialdemokraterne det ikke problematisk, at vi har rapporter, der siger, at over 3.000 uskyldige civile er blevet dræbt. Burde det ikke føre til, at vi kritiserede eller satte spørgsmålstegn ved den amerikanske brug af dræberdroner, hvilket jeg desværre ikke hørt regeringen eller Socialdemokraterne udtrykke endnu?

Kl. 14:10

Den fg. formand (Bent Bøgsted):

Ordføreren.

Kl. 14:10

Ole Hækkerup (S):

Jeg synes i virkeligheden, at der er flere gode svar på det spørgsmål. Igen, for at starte i den nemme ende, synes jeg det er vanskeligt på stående fod fra Folketingets talerstol at forholde sig til rapporter. Jeg kender ikke grundlaget for rapporterne, og jeg ved ikke, hvilke interesser osv. dem, der har lavet rapporterne, har. Det er jo i sagens natur lidt vanskeligt at lægge det til grund for diskussionen. Jeg ved jo ikke, om der har været noget modsvar til rapporterne på et andet fundamente. Det er det ene.

Det andet er, at jeg jo synes, at hr. Nikolaj Villumsen sådan set har fat i en central pointe, nemlig spørgsmålet: Er der ikke civile ofre, når man er i krig? Vi behøver jo ikke nødvendigvis kun at tænke på droner. Tag den danske indsats i Afghanistan. Er det sådan, at der forekommer civile ofre, måske ikke lige på grund af den danske indsats, men hvis vi ser det i forhold til alle dem, vi er i Afghanistan sammen med? Jo, det er der. Og det er da uhyre problematisk. Og det er da et rigtig, rigtig godt spørgsmål, hvordan man kommer hen til en situation, hvor man ikke har de civile ofre. Jeg tror bare ikke, at den diskussion nødvendigvis kun kan isoleres til droner, for dronen er i min opfattelse i virkeligheden et våben, man har, på linje med andre våben; men det er i virkeligheden mere dem, der styrer våbenet, man skal have fat i, end det er teknikken omkring våbenet.

Kl. 14:12

Den fg. formand (Bent Bøgsted):

Så er det fru Marie Krarup.

Kl. 14:12

Kl. 14:14

Marie Krarup (DF):

Tak, og tak for ordførertalen. Jeg er jo fuldstændig enig med ordføreren i, at der kan være en modsætning mellem tryghed og frihed, og det er en filosofisk debat, man kan tage en anden gang.

Det, som jeg mere konkret ønsker at spørge om, er, om det ikke var det eneste rigtige, hvis danske efterretningstjenester og Danmark i det hele taget var i stand til i det tænkte eksempel, jeg nævnte, at hjælpe vores alliancepartnere med at eliminere Osama bin Laden dagen før den 11. september. Var det ikke det eneste rigtige? Er det ikke det, der sikrer, man kunne sige både frihed og tryghed bedst muligt?

Kl. 14:12

Den fg. formand (Bent Bøgsted):
Ordføreren.

Kl. 14:12

Ole Hækkerup (S):

Jo, og min pointe med at inddrage frihed og tryghed var i virkeligheden følgende: Selvfølgelig skal danske efterretningstjenester samarbejde med andre efterretningstjenester og særlig tæt med vores allierede, og det betyder selvfølgelig også, at man skal udveksle en lang række informationer. Det er nødvendigt af hensyn til vores tryghed, og det er selvfølgelig også nødvendigt af hensyn til deres tryghed, og jeg tror egentlig, at ministrene i deres besvarelse nævnte både Madrid og London osv. Så vi har en række konkrete eksempler, hvor man kan sige: Ja, her er der god grund til at samarbejde rigtig, rigtig tæt.

Så er spørgsmålet: Ville man ikke i enhver situation altid skulle gøre det? Jo, der synes jeg jo i virkeligheden, at det, der er mit grundlag for at sige, at vi er nødt til at kunne få både friheden og trygheden med, er, at det, danske myndigheder gør, skal være i overensstemmelse med dansk ret, og at det skal være i overensstemmelse med international ret. Det betyder selvfølgelig også, at man er nødt til i sit samarbejde med andre landes efterretningstjenester at sige, hvordan dansk ret er, og hvordan international ret er.

Men det er ikke min oplevelse, uden at jeg skal gå i detaljer, at dansk lovgivning og de konventioner, Danmark har tilsluttet sig, på den måde svækker eller ødelægger vores muligheder for at samarbejde med andre landes efterretningstjenester og effektivt beskytte Danmark mod terror. Det vil sige, at det er et udtryk for, at man prøver at ramme lige præcis det her med både friheden og trygheden, både i lovgivningen og selvfølgelig også i den aktivitet, den udøven- de magt har inden for lovgivningens rammer.

Kl. 14:14

Den fg. formand (Bent Bøgsted):
Fru Marie Krarup.

Kl. 14:14

Marie Krarup (DF):

Jeg tolker så svaret derhen, at ordføreren ligesom jeg heller ikke mener, at Osama bin Ladens tryghed skal stå over vores sikkerhed og frihed. Altså, jeg tolker ordførerens udlægning som en enighed med mig om, at det er vigtigt ikke at være fundamentalist i forhold til internationale konventioner og den humanitære folkeret, men i stedet netop bruge de tolkninger, der faktisk gør det muligt at bekæmpe terrorister med kampdroner, når de er en trussel mod Danmark og andre. Det er jeg meget glad for, så jeg takker for støtten.

Kl. 14:14

Den fg. formand (Bent Bøgsted):
Ordføreren.

Ole Hækkerup (S):

Nu tror jeg, man skal passe meget på med at lægge hinanden ord i munden og sige, at man tolker det som osv., for jeg tror, der er en reel – og det var også det, jeg forsøgte at sige i min ordførertale – uenighed mellem mig og fru Marie Krarup.

Jeg er jo enig i, at hvis man har nogle, der i folkeretlig forstand er defineret som kombattanter, så er det helt lovligt, hvad enten det er med droner eller andre våben, at tage kampen op med dem. Men det, som jeg jo appellerer til, er i virkeligheden, at fru Marie Krarup på et tidspunkt også forholder sig til følgende problemstilling: Hvis man siger – og det er sådan, jeg så hører fru Marie Krarup – at nu skal vi bare skyde efter alle dem, der er terrorister, hvem definerer så, hvem der er terrorister?

Det begynder jo at blive lidt interessant – og hvorfor er det interessant, og hvorfor er det relevant for os? Er det ikke langt væk herfra? Nej, for hvis den danske stat eller andre vestlige demokratier siger, at nu er man som stat ligeglad med borgernes individuelle rettigheder uden for ens grænser – der kan man gøre med dem, som man vil, dom eller ej – så kommer den stats syn på mennesker på et tidspunkt desværre, tror jeg også, til at afspejle statens syn på sine egne borgere. Det er i virkeligheden der, det begynder at blive rigtig, rigtig farligt, og det er derfor, man bliver nødt til at have både trygheden og friheden i baghovedet hele tiden. Og her tror jeg at der er en reel uenighed mellem fru Marie Krarups parti og regeringspartierne og også det meste af blå blok.

Kl. 14:16

Den fg. formand (Bent Bøgsted):

Tak til ordføreren. Så går vi videre i rækken af ordførere, og det er fru Zenia Stampe fra De Radikale.

Kl. 14:16

(Ordfører)

Zenia Stampe (RV):

Tak for ordet. Jeg vil gerne indlede med at takke forespørgerne for at rejse en vigtig debat. Jeg tror så, at der er mange forskellige holdninger til, hvorfor den er vigtig, og hvad det er, vi kan gøre os af overvejelser og have af bekymringer. Brugen af droner har længe været omgærdet af en vis mystik og også en række spekulationer, og det kan denne debat måske være med til at dæmpe op for. Som jeg ser det, rejser anvendelse af droner grundlæggende tre spørgsmål: Vil brugen af droner ændre vores krigsførelse fundamentalt? Strider brugen af bevæbnede droner grundlæggende mod folkeretten? Og ikke mindst: Kan Danmark bruge droner til noget?

I Radikale Venstre nærer vi en sund skepsis over for våben. Når der kommer nye våben på markedet, spørger vi jo ikke begejstret: Hvordan kan vi bruge dem? Vi spørger mere bekymret: Hvordan kan de mon misbruges? Det gælder også droner, og derfor har vi været nervøse eller bekymrede for, at fraværet af risiko for egne tab ved anvendelse af droner, gør det lidt for fristende at anvende væbnet magt. Det er for os at se en reel risiko. Men det er samtidig en risiko, som vi kender, og som vi også har taget højde for i folkeretten med princippet om proportionalitet. Brugen af droner må derfor ikke føre til en mere lemfældig omgang med væbnet magt.

Omvendt kan droner jo også anvendes som et alternativ til mere indgribende skridt, altså hjælpe med at skabe mere proportionalitet. I alle tilfælde gælder det for os, at væbnet magt altid er sidste udvej, og at både dansk og international ret skal overholdes. I den forbindelse og ikke mindst i lyset af drabet på al-Qaeda lederen Anwar al-Awlaki er det fuldstændig afgørende for os, at vi har både ministrens og chefen for PET's ord for, at PET ikke medvirker til drab. Vi ser også frem til, at kontrollen med efterretningstjenesterne styrkes og reguleres i den lov, der er på vej gennem Folketinget.

Hvad angår Danmarks brug af droner, ser vi i Radikale Venstre perspektiver ikke mindst i de ikke bevæbnede droner, som jeg så kan fornemme ikke rigtig er dem, som forespørgerne har tænkt på. Jeg vil nu alligevel godt sige, at dem ser vi perspektiver i. Vi bruger dem allerede i dag i Afghanistan til overvågning, og vi tror også, at der vil være perspektiver i dem i den fremtidige indsats i Arktis og også i fremtidige piratindsatser, hvor det er muligt at overvåge store områder med droner. Så der er perspektiver i droner, men vi nærer en sund skepsis med hensyn til, hvad droner kan gøre ved den måde, vi fører krig på, og hvilke udfordringer det stiller os i forhold til folkeretten. Men vi tror også på, at hvis vi har den opmærksomhed, så har vi også de rette instrumenter til at sørge for, at dronerne bliver brugt ordentligt og på en måde, som ligger inden for vores værdier og de regler og forpligtelser, som vi tilslutter os.

Derfor kan vi støtte det forslag til vedtagelse, som Venstres ordfører, hr. Troels Lund Poulsen, var oppe at læse op lidt tidligere.

Kl. 14:20

Den fg. formand (Bent Bøgsted):

Der er et enkelt spørgsmål. Hr. Nikolaj Villumsen.

Kl. 14:20

Nikolaj Villumsen (EL):

Tak til De Radikales ordfører, som var meget tryk ved, at Danmark ikke udleverer oplysninger, som bruges til droneangreb, og at den nye tilsynslov skulle have hjulpet til det. Jeg vil bare gerne høre den radikale ordfører, om ordføreren ikke kan bekræfte, at tilsynet kun kigger på personregistrering, altså at man ikke med tilsynet ser efter, om PET eller FE skulle udlevere oplysninger, der bliver brugt til at slå mennesker ihjel ved droneangreb rundtomkring i verden.

Kl. 14:21

Den fg. formand (Bent Bøgsted):

Ordføreren.

Kl. 14:21

Zenia Stampe (RV):

Jeg kan ikke huske, om det var den ene eller anden minister der sagde det, men så vidt jeg hørte det, blev der talt lidt om det fremtidige tilsyn, den fremtidige kontrol og den nye lov. Så er der jo et nyt element, der hedder forsvarlighedsprincippet eller noget i den stil, jeg kan ikke huske, hvad det hedder, som jo netop handler om, at man skal sørge for, at efterretninger, der bliver givet videre, kun bliver givet videre, hvor det er forsvarligt, så de altså ikke bliver brugt til noget, der strider mod folkeretten. Så vidt har jeg forstået det.

Kl. 14:21

Den fg. formand (Bent Bøgsted):

Hr. Nikolaj Villumsen.

Kl. 14:21

Nikolaj Villumsen (EL):

Problemet er jo, at vi står med en sag som eksempelvis Morten Storm-sagen, hvor der er en tidligere agent, der siger, at han har været brugt til at give oplysninger, der er blevet brugt til at slå en person ihjel ved et droneangreb. I den sammenhæng bliver det her nye tilsyn fremhævet, og der er det så bare, jeg beder De Radikale om at bekræfte, at det her tilsyn kun kigger på, hvad PET og FE har foretaget af personregistreringer. Man har simpelt hen ikke mulighed for at lave en undersøgelse eller mulighed for at tjekke, om det er rigtigt, at PET eller FE har udleveret oplysninger, der er blevet brugt til at slå mennesker ihjel ved droneangreb rundtomkring i verden. Kan De Radikale leve med et sådant ikkeeksisterende tilsyn med, om Danmark bidrager til drab rundtomkring i verden ved droner?

Kl. 14:22

Den fg. formand (Bent Bøgsted):

Ordføreren.

Kl. 14:22

Zenia Stampe (RV):

Det er jo i hvert fald et bedre tilsyn end det, vi har i dag, så derfor er svaret: Ja, det kan vi godt. Vi har jo også ministeren og PET-chefens ord for, at PET ikke har medvirket til drab på Al-Qaeda-lederen al-Awlaki.

Kl. 14:22

Den fg. formand (Bent Bøgsted):

Fru Marie Krarup.

Kl. 14:22

Marie Krarup (DF):

Skal jeg tolke ordførers tale på den måde, at svaret på mit tænkte eksempel med danske efterretningstjenester, der den 10. september får viden om Osama bin Ladens planer og så videregiver de oplysninger, og Osama bin Laden bliver elimineret, og vi undgår bombningen af Twin Towers, og vi undgår krigen i Afghanistan, er, at der ville Det Radikale Venstre, fordi de ikke bryder sig om væbnet magt, ikke have videregivet de her oplysninger og dermed have støttet en alliancepartner i at eliminere Osama bin Laden?

Er det sådan, jeg skal tolke ordførers holdning?

Kl. 14:23

Den fg. formand (Bent Bøgsted):

Ordføreren.

Kl. 14:23

Zenia Stampe (RV):

Hvis jeg skal svare, kræver det, at jeg forstår det tænkte eksempel til fulde, og der må jeg jo være ærlig og indrømme, at det gør jeg ikke helt. For der er rigtig mange hvis'er og hvis'er, og det er svært for mig at kunne give et konkret svar på det. Jeg har til gengæld en fuldstændig klar holdning, og det er, at vi skal overholde international og national ret. Så hvis det strider mod international eller national ret, nej, så skal vi ikke gøre det. Hvis vi kan gøre det inden for den eksisterende ret, så kan vi gøre det.

Kl. 14:24

Den fg. formand (Bent Bøgsted):

Fru Marie Krarup.

Kl. 14:24

Marie Krarup (DF):

Nu er der det særlige ved især den internationale humanitære folkeret, at den er ekstremt fleksibel, og at den kan tolkes på utrolig mange måder, og derfor ville man også kunne argumentere for, at det vil være i overensstemmelse med den. Men hvis man lægger sig fast på en fundamentalistisk, bogstavtro tolkning og man ikke vil udvikle den, så er det det formentlig ikke.

Men skal jeg så tolke det sådan, at Det Radikale Venstre hellere så Osama bin Laden overleve end vores danske soldater, jeg tror, det er 44, vi har mistet i Afghanistan?

Kl. 14:24

Den fg. formand (Bent Bøgsted):

Ordføreren.

Kl. 14:24

Kl. 14:28

Zenia Stampe (RV):

Nu syntes jeg, at det, fru Marie Krarup sagde, var lidt selvmodsigende, for hun sagde først, at folkeretten, den internationale ret, var meget fleksibel, og så talte hun samtidig om det med at være meget bogstavtro. Det er jo fuldstændig rigtigt; den *er* meget fleksibel. Og derfor vil det i hvert enkelte spørgsmål være op til en konkret vurdering, og den bliver jo man nødt til at foretage i hvert enkelte tilfælde.

Kl. 14:24

Den fg. formand (Bent Bøgsted):

Så går vi videre i ordførerrækken, og det er hr. Nikolaj Villumsen.

Kl. 14:25

(Ordfører)

Nikolaj Villumsen (EL):

Det er jo en meget spændende debat, vi har i dag, og der kommer nogle sandheder på bordet. Vi har hørt Dansk Folkeparti sige, at islam er totalitær som nazisme, vi har hørt, at Socialdemokraternes ordfører ikke har sat sig ind i, hvad FN mener om amerikanernes brug af droner, og heller ikke har læst, hvad førende forskere har udtalt.

Det synes jeg er bekymrende, for brugen af militariserede droner er et stort menneskeretligt problem, som skal tages dybt alvorligt. Ofte sker brugen uden for konventionelle krigszoner – i Pakistan, i Yemen, i Somalia – hvilket betyder, at man efter al sandsynlighed overtræder international ret, da de såkaldte præcisionsangreb ikke levner mulighed for retsforfølgelse af de terroranklagede.

Samtidig er der meget, der tyder på, at droneangreb slet ikke er så præcise, som det tidligere har været opfattelsen. Ifølge en rapport kaldet »Living Under Drones« fra en række forskere på New York University og Stanford har amerikanske droneangreb i Pakistan alene dræbt 2.562-3.325 personer fra 2004 til 2012. Af disse anslår man at 176 er børn. Derudover er 1.228-1.362 personer såret i de samme angreb. Ifølge den samme rapport er angrebene stærkt belastende for lokalsamfundene, hvilket gør dem kontraproduktive, da de skaber frygt og splitter lokalbefolkningerne.

I FN har man ved flere lejligheder stærkt kritiseret brugen af militariserede droner, og FN's specialrapporteur, Ben Emmerson, har startet en undersøgelse af konsekvenserne for civilbefolkningerne og for menneskerettighederne ved brugen af dræberdroner.

I Enhedslisten mener vi, at brugen af militariserede droner uden for krigszoner er et brud på menneskerettighederne, og det er kontraproduktivt for målet om at skabe fred og stabilitet, hvilket er den mest effektive måde at bekæmpe terrorisme på.

Derfor mener vi i Enhedslisten, at der skal skabes klare internationale regler for brugen af militariserede droner, og at disse regler skal tilgodese civilbefolkningernes ret til fred og til sikkerhed. Derfor fremsætter Enhedslisten til dagens debat om droner følgende:

Forslag til vedtagelse

»Folketinget konstaterer, at droner i stort omfang bliver brugt til militære aktioner, og at størstedelen af disse foregår uden for egentlige væbnede konflikter og altså ikke er omfattet af krigens regler.

Folketinget konstaterer, at brugen af militariserede droner fører til store civile tab og ofte er kontraproduktiv for målsætningen om at skabe fred og stabilitet.

Folketinget konstaterer, at der er stor usikkerhed om militariserede droners lovlighed i forhold til international ret.

Folketinget pålægger regeringen at arbejde for, at der bliver skabt klare internationale regler, og at brugen af militariserede droner bliver udført i henhold til disse.«

(Forslag til vedtagelse nr. V 53).

Tredje næstformand (Camilla Hersom):

Tak for det. Der er ingen, der har bedt om korte bemærkninger. Så er det ordføreren for Liberal Alliance, hr. Simon Emil Ammitzbøll.

Kl. 14:29

(Ordfører)

Simon Emil Ammitzbøll (LA):

Jeg vil da først og fremmest takke Dansk Folkeparti for at have givet rum for, at vi kan få en diskussion om emnet.

Jeg er jo ikke medlem af Forsvarsudvalget, men af Retsudvalget, og det er noget, som Retsudvalget også har interesseret sig en del for. Vi har bl.a. haft de to ministre i samråd. Vi har sågar også haft udenrigsministeren i samråd om spørgsmålet. Det sidste er der faktisk grund til at rose, og det vil jeg komme ind på senere, for det er jo ikke hver dag, man får lejlighed til at rose den nuværende udenrigsminister, så jeg vil glæde mig over det, hver gang det sker.

Jeg vil sige, at når vi ser på det her, skal man huske, at vores udgangspunkt som liberale er, at vi tager udgangspunkt i individet og i individets rettigheder. Derfor er vi selvfølgelig altid bekymrede, hvis man kommer en situation, hvor mennesker kan blive slået ihjel, uden at der har været et ordentligt retsgrundlag bag det.

Det betyder i virkeligheden, at vi er glade for de besvarelser, der kom fra både justitsministeren og forsvarsministeren. Og det er her, jeg kommer tilbage til udenrigsministeren, for da han var i samråd i Folketingets Retsudvalg, betryggede han jo netop, at Danmark selvfølgelig overholder reglerne, og forklarede, på hvilken måde vi gør det. Jeg kan ikke komme nærmere ind på det, for det var et lukket samråd, så jeg kan ikke beskrive i detaljer, hvordan besvarelsen var, men tilfredse blev vi. Vi var bekymrede, ligesom andre har givet udtryk for, inden vi havde det samråd med udenrigsministeren, men efter at vi havde ham i Retsudvalget, er vi faktisk blevet ret betryggede.

Så har der været noget diskussion: Nu kunne man glæde sig noget mere – Det Radikale Venstre var inde på det – for nu kommer der noget ekstra kontrol med efterretningstjenesten. Vi er også glade for, at man går det lillebitte museskridt, som man nu har aftalt at man vil gå, men vi ville selvfølgelig være endnu mere trygge, hvis man lavede en kontrol med efterretningstjenesten, sådan som vi kender det fra de fleste andre vesteuropæiske lande, men som man har valgt ikke at have i Danmark. Det ærgrer os selvfølgelig, for i Liberal Alliance har vi den holdning, at det er vigtigt, at vi har en efterretningstjeneste – selvfølgelig er det vigtigt, at vi kan bekæmpe terrorismen – men vi mener også, at der skal være en ordentlig kontrol med systemet. Det er vi selvfølgelig ærgerlige over at vi ikke kunnet overbevise et flertal i Folketinget om at der skal være. Men vi glæder os altid over de små skridt, når de går i vores retning. Det må man jo gøre.

Endelig vil jeg sige, at det jo er dejligt, at et stort og bredt flertal i Folketinget har kunnet blive enige om et forslag til vedtagelse. Her siger vi jo i virkeligheden, at man selvfølgelig kan bruge forskellige former for våben og også nye våben. Det er jo ikke de enkelte våben, der gør forskellen. Det er jo sådan set de regler, som man bruger dem efter, der er afgørende. Jeg er sikker på, at der også har været nogle, der har været bange, dengang der kom geværer, at der var nogle, der har været bange, da der kom tanks, at der var nogle, der har været bange, da der kom fly, og sådan har det sikkert været hele vejen igennem. Det er ikke våbenet som sådan, der er problemet. Problemet er, under hvilke regler de skal benyttes. Der er vi sådan set betryggede med de svar, vi har fået fra ministre i dag, og, som jeg nu får lov til at sige for tredje gang, som vi tidligere har fået fra udenrigsministeren. Det er måske sidste gang, jeg roser ham. Jeg ved det ikke, men det er i hvert fald første gang.

Kl. 14:32

Tredje næstformand (Camilla Hersom):

Tak for det. Der er ingen, der har bedt om korte bemærkninger. Så er det ordføreren for Det Konservative Folkeparti, fru Lene Espersen.

Kl. 14:32

(Ordfører)

Lene Espersen (KF):

Jeg vil også gerne indlede med at takke Dansk Folkeparti for at rejse denne forespørgsel, der giver anledning til en debat om ikke mindst anvendelsen af droner. Jeg vil også gerne indlede med at sige tak til de to ministre for to gode taler, som jeg synes faktisk meget fyldstgørende både beskrev problemstillingen og den tilgang, som et meget stort flertal i Folketinget har til problemstillingen.

Indledningsvis vil jeg sige, at det er nødvendigt at understrege, at indsatsen mod terrorisme skal prioriteres højt, og det betyder også, at efterretningstjenesterne skal have de nødvendige redskaber til rådighed for effektivt at kunne imødegå terrortruslen mod det danske samfund. Indsatsen skal naturligvis ske i overensstemmelse med dansk og international ret.

Efterretningstjenesternes virke er noget, vi har drøftet mange gange i Folketinget, men som noget nyt, der bliver sat på dagsordenen i dag, er så spørgsmålet om anvendelsen af droner. Og her vil jeg gerne sige, at siden tidernes morgen har man faktisk i krige og konflikter forsøgt at opnå større afstand til fjenden og dermed placere sig selv i sikkerhedsafstand.

DIIS har lavet en udmærket rapport, der hedder »Dronerne er her«, og her gentager man faktisk argumentet om, at man jo har opfundet anvendelsen af både spyd, bue og pil, rifler, artilleri, missiler – og det er alt sammen noget, man har opfundet i et forsøg på at slå fjenden ihjel, mens man selv er på behørig afstand. Ambitionen har næsten uden undtagelse altid været at sikre en ulige kamp, og udviklingen hen imod fjernstyrede fly, droner eller UAV'er er blot det næste skridt i den teknologiske udvikling. Tankegangen om at anvende fly uden cockpit er faktisk heller ikke ny, selv om debatten er ny. Man forsøgte faktisk allerede at bruge den teknologi under første verdenskrig, men det er først efter udviklingen af avanceret satellit- og kommunikationsteknologi med operative kameraer, at dronerne for alvor har fået deres gennembrud – og nu også med våbenplatform.

Danmarks genindtræden i NATO's dronebaserede AGS-projekt, som flere ordførere også har været inde på, er et vigtigt og et rigtigt skridt i retning af, at Danmark også benytter den nye teknologi, ligesom jeg synes, det er værd at understrege, at vi i Afghanistan benytter små taktiske overvågningsdroner. Det giver rigtig god mening. Det skaber nemlig en værdifuld information, og noget af det, vi bruger overvågningsdronerne i Afghanistan til, er jo at kunne spotte, hvor man nedgraver vejsidebomber, IED'er. Det giver god mening, at man holder øje med det og har en mulighed for at redde menneskeliv, fordi man ved, hvor de er placeret, og derved kan fjerne dem. Og derfor skal vi naturligvis også bruge den slags overvågningsdroner til at være med til at gøre tilværelsen mere sikker for ikke mindst vores udsendte.

Desværre har debatten herhjemme indimellem, synes jeg, haft en overdreven fremstilling af anvendelsen af droner som nogle særlig hensynsløse våben. Det er på ingen måde tilfældet. Et våben fra en drone er ikke mere dødeligt end et tilsvarende missil. Derfor synes vi faktisk i Det Konservative Folkeparti, at debatten i stedet bør handle om, hvordan man sikrer, at folkeretten overholdes, og at vi aktivt skal tage stilling til, hvad vi vil og ikke vil med droner – ikke mindst de droner, der har våbenplatform.

I takt med at dronerne gøres stadig mere effektive, vil droner jo kunne anvendes til med væbnet magt at minimere tabene på egen side og faktisk også minimere de civile tab, men altså til at kunne slå

de mennesker ihjel, man ønsker at ramme. Og det kan måske friste nogle beslutningstagere til en uhensigtsmæssig eller måske ligefrem uetisk brug af droner, da prisen på egen side vil være uendelig lav. Den diskussion synes Det Konservative Folkeparti er både vigtig og principiel, og her synes vi det er vigtigt at understrege, at folkeretten skal overholdes, samtidig med at vi selvfølgelig skal være åbne over for, at vi skal tage de nye teknologier, der bliver udviklet, i anvendelse, hvis de kan beskytte vores soldater mod tab af liv eller alvorlige kvæstelser.

Noget af det, jeg har noteret mig, og som også har indgået i noget af det materiale, vi har modtaget i anledning af dagens debat, er bl.a., at man i USA faktisk har en livlig diskussion om emnet, herunder hvilke betingelser der skal være opfyldt for, at droner med våbenplatforme kan anvendes til at slå egne statsborgere ihjel, f.eks. statsborgere, der planlægger et terrorangreb mod USA. Og jeg synes, det er meget glædeligt, at præsident Obama i sin State of the Union-tale dette år netop fremhævede behovet for, at der nok skal være klare retningslinjer på området.

Afslutningsvis vil jeg understrege, at vi mener, at dronerne er kommet for at blive og skal bruges, men vi mener også, det er vigtigt at få understreget her i dag, som ministeren også har gjort det, at det skal ske under betryggende folkeretlige rammer, således at de bliver anvendt til de formål, som vi synes er inden for disse rammer.

Kl. 14:37

Tredje næstformand (Camilla Hersom):

Der er ingen, der har bedt om korte bemærkninger, og så er det justitsministeren.

Kl. 14:37

Justitsministeren (Morten Bødskov):

Tak for det, formand. Må jeg starte med at sige, selv om det selvfølgelig er forespørgerne, der skal sige det, at jeg faktisk synes, det har været en rigtig god debat, og jeg vil gerne takke for en god debat. Jeg synes, det har været vigtigt, at vi endnu en gang her i Folketinget bekræfter, at der er bred opbakning til indsatsen mod terror. Der er også bred opbakning til at sikre vores efterretningstjenester de nødvendige værktøjer og de rigtige rammer for ikke kun at kunne identificere trusler mod Danmark, men jo selvfølgelig også at kunne imødegå dem. Det gælder både for Politiets Efterretningstjeneste og for Forsvarets Efterretningstjeneste, som min kollega, forsvarsministeren, kan sige lidt om rammerne for her, når jeg er færdig. Men det er vigtigt, fordi truslen mod Danmark som sagt både er aktuel og alvorlig. Det har vi set i forbindelse med en hel række konkrete sager, som så at sige er blevet taget i opløbet – heldigvis – og dem, der har stået bag, har fået lange fængselsstraf for det, de var på vej til at gøre. I den situation er det som sagt vigtigt, at der er bred opbakning til rammerne og grundlaget for vores efterretningstjenesters virke.

Men det er også klart, at det er vigtigt – som det jo også siges med den brede opbakning, der er til forslaget til vedtagelse her – at der, når vi er udsatte, som vi er, så er klarhed over, på hvilket grundlag vores efterretningstjenester arbejder, altså at det selvfølgelig skal ske i overensstemmelse med både dansk ret og international ret. Inden for disse rammer har vores efterretningstjenester selvfølgelig muligheder for ikke kun at imødegå truslen fra terroren, men også at sikre sig selv de bedst mulige betingelser for arbejdet med det.

Lad mig bare understrege, som det har været sagt et par gange her under debatten, at det i den sammenhæng ikke hører til PET's opgaver at indsamle og videregive oplysninger eller i øvrigt foretage skridt, hvor formålet er at dræbe nogen. Det er ikke en opgave for en civil efterretningstjeneste. Og jeg vil, bare for at det bliver understreget endnu en gang, sige, at chefen for PET jo også har udtalt, at det er ufravigeligt for PET, at tjenesten hverken kan, må eller vil medvirke i operationer, der sigter på at slå nogen ihjel, uanset om der er tale om civile eller militære personer.

Det er grundlaget for det arbejde, som Politiets Efterretningstjeneste udfører, og det er grundlaget for deres arbejde med den både aktuelle og alvorlige terrortrussel, som Danmark står over for.

Kl. 14:40

Tredje næstformand (Camilla Hersom):

Tak for det. Der er foreløbig et medlem, der har bedt om en kort bemærkning, og det er hr. Nikolaj Villumsen fra Enhedslisten.

Kl. 14:40

Nikolaj Villumsen (EL):

Tak for det. Det, jeg godt kunne tænke mig at høre fra justitsministeren, er, om justitsministeren kan afvise, at PET har udleveret oplysninger til andre landes efterretningstjenester, som er blevet brugt til at slå mennesker ihjel med ved hjælp af droneangreb.

Kl. 14:40

Tredje næstformand (Camilla Hersom):

Ministeren.

Kl. 14:40

Justitsministeren (Morten Bødskov):

Som sagt har PET-chefen jo meget klart udtalt, at det er ufravigeligt for PET, at tjenesten hverken kan, må eller vil medvirke i operationer, der tager sigte på at slå nogen ihjel, uanset om der er tale om civile eller militære personer. Det er et emne, som har været eksamineret flere gange i Folketingets Retsudvalg, og jeg mener sådan set ikke, at jeg kan sige det klarere.

Kl. 14:41

Tredje næstformand (Camilla Hersom):

Hr. Nikolaj Villumsen.

Kl. 14:41

Nikolaj Villumsen (EL):

Så justitsministeren kan meget klart afvise, at Danmark har udleveret oplysninger til eksempelvis CIA, som de har brugt til at slå mennesker ihjel rundt omkring i Pakistan, Yemen og Somalia? Er det sådan, vi skal forstå justitsministerens svar? Og hvordan sikrer ministeren sig det helt konkret? Er der nogle retningslinjer, som han kan oplyse Folketinget om, så vi kan være trygge ved det, eller skal vi bare stole på, at det er tilfældet, samtidig med at vi hører, at den tidligere agent Morten Storm siger, at han har været brugt til at give oplysninger, der er blevet brugt til at slå en al-Qaeda-leder ihjel?

Kl. 14:41

Tredje næstformand (Camilla Hersom):

Ministeren.

Kl. 14:41

Justitsministeren (Morten Bødskov):

Hr. Nikolaj Villumsen kan med fordel besøge Folketingets hjemmeside og se de udsendelser, der ligger her om de to samråd, som jeg har deltaget i, om lige nøjagtig det her spørgsmål, og jeg mener sådan set ikke, at det kan siges klarere. Men bare for at gentage det endnu en gang vil jeg sige, at det som sagt ikke hører til PET's opgave at indsamle og videregive oplysninger eller i øvrigt foretage skridt, hvor formålet er at dræbe nogen. Det er ikke en opgave for en civil efterretningstjeneste. Chefen for PET har jo også udtalt, at det er ufravigeligt for PET, at tjenesten – og så kommer det – hverken kan, må eller vil medvirke i operationer, der tager sigte på at slå nogen ihjel, uanset om der er tale om civile eller militære personer.

Så bliver der spurgt meget direkte til aktiviteter, som skulle have fundet sted i et nærmere afgrænset område. Men det gælder også i relation til eksempelvis den nu dræbte al-Qaeda-leder Anwar al-Awlaki, som jo altså som sagt har givet anledning til en del medieomta-

le i de seneste måneder, og som også, som man kan høre på spørgsmålet her, må formodes at være en del af baggrunden for dagens forespørgsel.

Kl. 14:42

Tredje næstformand (Camilla Hersom):

Tak. Der er endnu et medlem, der har bedt om en kort bemærkning, og det er fru Marie Krarup.

Kl. 14:42

Marie Krarup (DF):

Jeg vil bare gentage dagens store spørgsmål – jeg er ikke særlig opfindsom, så jeg vil bare gentage det: Hvis det tænkte eksempel, som jeg indledte min ordførertale med, gjaldt, ville justitsministeren så afvise, at PET måtte medvirke til at give et efterretningsgrundlag, der kunne eliminere Osama bin Laden den 10. september 2001?

Er det en korrekt tolkning af ministerens holdning?

Kl. 14:43

Tredje næstformand (Camilla Hersom):

Ministeren.

Kl. 14:43

Justitsministeren (Morten Bødskov):

Det forholder sig sådan, som jeg lige har læst op for hr. Nikolaj Villumsen.

Kl. 14:43

Tredje næstformand (Camilla Hersom):

Fru Marie Krarup.

Kl. 14:43

Marie Krarup (DF):

Det mener ministeren godt at man kan forsvare, altså at man definerer Osama bin Laden som civil ikkekombattant og derfor som en, der ikke må være et mål, og at man definerer PET som en efterretnings-tjeneste, der under ingen omstændigheder må medvirke til, at der elimineres en trussel imod Danmark ved brug af magt eller vold?

Kl. 14:43

Tredje næstformand (Camilla Hersom):

Ministeren.

Kl. 14:43

Justitsministeren (Morten Bødskov):

Hvis der spørges til, om jeg er uenig i det, jeg lige har stået og læst op, vil jeg sige, at virkeligheden jo er den, at jeg selvfølgelig ikke er uenig i det, jeg lige har stået og læst op. Det mener jeg selvfølgelig hænger sådan sammen, som det skal hænge sammen.

Kl. 14:44

Tredje næstformand (Camilla Hersom):

Tak for det. Der er ikke yderligere, der har bedt om korte bemærkninger. Så er det forsvarsministeren.

Kl. 14:44

Forsvarsministeren (Nick Hækkerup):

Tak for det, og tak for en, synes jeg, god debat om et vigtigt emne. Uanset at vi har vores uenigheder om det, synes jeg, at det er vigtigt, at vi får det debatteret også her i det åbne rum, også for at få markeret de forskelle, som der er mellem partierne i vores holdninger til droner og anvendelsen af droner. Jeg glæder mig over, at der er et meget bredt flertal i Folketinget, som kan samles om, at droner er et våben som andre våben.

Jeg glæder mig over, at der er et meget bredt flertal i Folketinget, som siger, at det afgørende er, hvordan vi sikrer, at når vi anvender

det våben, respekteres folkeretten også, og at vi bliver ved med at holde fast i, at de værdier, vi står på, de regler, som vi har, og de forpligtelser, som vi har taget på os, bruger vi ikke kun som mål, men også som led i de midler, som vi tager af sted med, når vi måtte finde os i væbnede konflikter. Det synes jeg der er grund til at glæde sig over.

Kl. 14:45

Tredje næstformand (Camilla Hersom):

Tak for det. Der er foreløbig et medlem, der har bedt om en kort bemærkning. Det er hr. Nikolaj Villumsen fra Enhedslisten.

Kl. 14:45

Nikolaj Villumsen (EL):

Det, jeg godt kunne tænke mig at høre forsvarsministeren om, ligger lidt i forlængelse af det spørgsmål, jeg stillede justitsministeren om Politiets Efterretningstjeneste: Kan forsvarsministeren afvise, at Forsvarets Efterretningstjeneste har udleveret oplysninger til andre landes efterretningstjenester, som har brugt været brugt i forbindelse med at slå mennesker ihjel ved hjælp af droneangreb?

Kl. 14:46

Tredje næstformand (Camilla Hersom):

Ministeren.

Kl. 14:46

Forsvarsministeren (Nick Hækkerup):

Der bliver jeg nødt til at sige til spørgeren, at der skulle spørgeren jo have hørt efter den indledning, som jeg gav, nemlig at der er den helt grundlæggende sondring mellem, om vi er i en væbnet konflikt eller vi ikke er i en væbnet konflikt. Er vi i en konflikt, hvor det er legitime mål, eller er vi i en konflikt, hvor det ikke er legitime mål? Jeg sagde ovenikøbet, at jeg syntes, det kunne være relevant, når vi er på området for den væbnede konflikt, at droner blev anvendt til at slå lovlige mål, modstandere, ihjel.

Kl. 14:46

Tredje næstformand (Camilla Hersom):

Hr. Nikolaj Villumsen.

Kl. 14:46

Nikolaj Villumsen (EL):

Jeg er helt orienteret om de svar, som forsvarsministeren har givet mig på spørgsmål omkring brugen af droner i Afghanistan, altså hvor vores allierede bruger droner til at bombe med, når vi tilkalder dem. Så det er jeg selvfølgelig med på.

Det, som jeg gerne vil høre forsvarsministeren afvise, så jeg kan gå rolig herfra, er selvfølgelig, at Forsvarets Efterretningstjeneste udleverer oplysninger til andre landes efterretningstjenester, så de bruger disse oplysninger i forbindelse med at slå mennesker ihjel i lande, hvor Danmark ikke er i krig – altså Pakistan, Yemen, Somalia, hvor amerikanerne bruger droner. Kan vi være sikre på, at Forsvarets Efterretningstjeneste ikke udleverer oplysninger til amerikanerne, som de bruger i forbindelse med at slå mennesker ihjel?

Jeg bemærkede, at justitsministeren gemte sig bag nogle kommentarer fra PET og nogle generelle henvisninger til PET's opgave. Jeg vil gerne høre forsvarsministeren på egne vegne afvise, at det skulle være tilfældet, at vi udleverer oplysninger.

Kl. 14:48

Tredje næstformand (Camilla Hersom):

Ministeren.

Forsvarsministeren (Nick Hækkerup):

Der synes jeg at den her debat jo ikke er ny, og jeg vil bare vende tilbage til noget af det, som vi jo har været i dialog om før. Nu kan jeg ikke huske, om spørgeren var til stede på det samråd, som blev afholdt i Retsudvalget, men det vil jeg næsten antage med spørgrens store interesse for spørgsmålet i øvrigt. Der var justitsministeren og jeg jo i samråd om bl.a. det her med assistance til udenlandske efterretningstjenester. I den forbindelse sagde jeg, og det kan jeg så gentage her:

»Det tætte, gensidige samarbejde betyder derfor, at FE videregiver oplysninger til samarbejdspartnere, hvis videregivelsen kan være af betydning for FEs eller samarbejdspartnerens opgavevaretagelse. På samme måde forventer vi, at samarbejdspartnere også stiller oplysninger til rådighed for FE, når det er nødvendigt. Som led heri skal det i hvert enkelt tilfælde af videregivelse gøres klart, at oplysningerne kun må anvendes til efterretningsmæssig brug, og at oplysningerne ikke uden samtykke fra FE må videregives til andre myndigheder. Hvis der er grundlag for at antage, at følsomme personoplysninger skal danne grundlag for anvendelse af tortur eller anden nedværdigende menneskelig behandling, må FE ikke videregive oplysningerne til en udenlandsk samarbejdspartner.«

It's as simple as that.

Kl. 14:49

Tredje næstformand (Camilla Hersom):

Tak for det. Der er ikke flere, der har ønsket korte bemærkninger. Så er det fru Marie Krarup som ordfører for forespørgerne.

Kl. 14:49

(Ordfører for forespørgerne)

Marie Krarup (DF):

Tak. Jeg vil bare gerne benytte lejligheden til at takke for debatten – især sådan en dag, hvor vi bliver jammet fra Slotspladsen, og hvor det sikkert ville være ret meget sjovere at danse dernede end at stå her og snakke om droner.

Men tak for debatten, som jeg synes var spændende, fordi der var stor enighed om et meget pragmatisk syn på, at droner er kommet for at blive, sådan som DIIS-rapporten siger, og som fru Lene Espersen citerede. Jeg sporede hos alle partier netop en pragmatisk holdning – undtagen hos Enhedslisten, der holder fast i en fundamentalistisk tolkning af folkeretten, hvor der er nogen, der ser droner som meget problematiske.

Men jeg er glad for, at de øvrige deltagere i debatten har vist en anderledes pragmatisk indstilling, og jeg vil opfordre alle deltagere i debatten til at anlægge en fleksibel tolkning af folkeretten, således at man netop kan videreføre en pragmatisk forståelse af, at selvfølgelig er droner et våben, som man skal kunne benytte i dag og især kunne benytte i krigen mod terror. Det er jo sådan, at på et tidspunkt blev folkeretten tolket således, at man kun kunne være i krig med andre stater. I dag opfattes folkeretten på den måde, at man også kan være i krig med en terrororganisation. Det vil sige, at det faktisk ændrer definitionen på, hvem der er krigsførende, og hvem der er kombatanter.

Det er vigtigt at holde fast i, at folkeretten som sagt ikke er hugget i sten. Det er noget, man må se på fra gang til gang. Det synes jeg at jeg har sporet i mange indlæg her i dag, og det er jeg glad for. Så jeg takker for dagens debat.

Kl. 14:51

Tredje næstformand (Camilla Hersom):

Tak. Der er et medlem, der har bedt om en kort bemærkning. Det er hr. Nikolaj Villumsen.

Kl. 14:51

Nikolaj Villumsen (EL):

Nu kunne jeg jo forstå på Dansk Folkepartis ordfører, at Dansk Folkeparti mener, at Enhedslisten er fundamentalistisk. Det undrer mig nu meget.

Når jeg i dag har sagt, at det er problematisk med brugen af droner, så drejer det sig jo om, at jeg helt konkret har en bekymring over, at vi har rapporter om, at over 3.000 uskyldige civile er blevet dræbt i Pakistan ved amerikanernes brug af droner. Det synes jeg ikke der er noget underligt i at bekymre sig over, særlig ikke hvis man går ind for menneskerettigheder, hvis man går ind for en overholdelse af folkeretten.

Derfor kunne jeg godt tænke mig at høre, hvad Dansk Folkeparti egentlig mener, når Dansk Folkepartis ordfører siger, at sandheden er et religiøst spørgsmål, som man ikke kan tage stilling til her på jorden. Betyder det, at det er et religiøst spørgsmål, om man skal overholde menneskerettighederne, om man skal overholde folkeretten? Er det sådan, vi skal forstå Dansk Folkepartis holdning?

Kl. 14:52

Tredje næstformand (Camilla Hersom):
Ordføreren.

Kl. 14:52

Marie Krarup (DF):

Jeg mener, at hvis man vil have nogle regler, der gælder til enhver tid og på ethvert sted – hvis det er det, man søger – så må man søge i ideologierne eller i religionerne. I den verden, jeg lever i, som er den kristne verden, findes den slags objektive regler, der altid gælder, ikke. Det er altid et spørgsmål om fortolkning og om ens egen samvittighed.

Jeg synes, det er fint, at ordføreren bekymrer sig om civile dræbte i Pakistan. Det gør jeg også, men jeg bekymrer mig også om de civile dræbte i Twin Towers i New York den 11. september. Der er mange bekymringer her i verden, og hvis man er i stand til at bekæmpe nogle af de onde terrorister med den her slags våben, synes jeg man skal gøre det.

Der, hvor jeg mener at Enhedslisten er fundamentalistisk, er, når man ikke vil anerkende det, der står i udtalelsen, om, at droner ikke er omfattet af krigens regler, fordi de bruges uden for væbnede konflikter. Der anerkender Enhedslisten så ikke, at man kan tolke den humanitære folkeret, således at væbnede konflikter også kan foregå mellem stater og terrororganisationer.

Kl. 14:53

Tredje næstformand (Camilla Hersom):
Hr. Nikolaj Villumsen.

Kl. 14:53

Nikolaj Villumsen (EL):

Jeg må sige, at jeg undrer mig meget over Dansk Folkepartis udmelding her i dag i Folketingssalen. Altså, jeg kan forstå på Dansk Folkeparti, at Dansk Folkeparti mener, at det kun er kristne regler, som er faste, og som gælder. Betyder det, at vi ikke skal overholde gældende dansk lov? For det er jo ikke en kristen regel. Det er jo en lovgivning, vi har vedtaget her i Folketinget.

Kl. 14:54

Tredje næstformand (Camilla Hersom):
Ordføreren.

Kl. 14:54

Marie Krarup (DF):

Dansk lov skal selvfølgelig overholdes i Danmark, det er soleklart. Men det er en større filosofisk debat, om der findes regler, der er

universelle og gælder til enhver tid. Der skal man ind i andre tanke-systemer – f.eks. et islamisk tankesystem eller et kommunistisk tankesystem, hvor der vil være nogle regler, som man tillægger universel værdi. Men det er en religiøs debat, som jeg mener vi skal tage et andet sted. Jeg vil meget gerne tage den, jeg har undervist meget i det her. Så sæt bare 90 minutter af, så skal jeg nok forklare det. Men der er ikke nogen regler, der gælder til enhver tid på ethvert sted i vores verden. Det er den kristne grundholdning, som er det, der ligger bag den vestlige kultur, som er det, der ligger bag hele vores lovsystem osv.

Vi har love, der vedtages, og love, der kan fortolkes, og love, der kan ændres. Det kan den humanitære folkeret også, og den er også blevet udviklet og ændret, således at en krigsførende part ikke længere nødvendigvis er en stat.

Kl. 14:55

Tredje næstformand (Camilla Hersom):

Tak. Der er endnu et medlem, der har bedt om en kort bemærkning.
Fru Zenia Stampe.

Kl. 14:55

Zenia Stampe (RV):

Jamen jeg vil gerne give fru Marie Krarup lov til at sætte noget af sin 90 minutter lange forklaring af til mig, for jeg forstår det simpelt hen ikke. Altså, ordføreren siger, at sandheden ligger i religionen eller ideologien. Vil det så sige, at vi først sådan opnår fred på jorden den dag, vi alle sammen har samme ideologi eller samme religion? For sådan som jeg forstår lovgivning og ret, handler det jo netop om at skabe fred og orden mellem parter, som *ikke* deler ideologi, som *ikke* deler religion, og som måske er meget uenige. Men hvis fru Marie Krarup ikke er enig i det, hvad er det så, der skal regulere forholdet mellem stridende parter, hvis det ikke netop er lovgivning?

Kl. 14:56

Tredje næstformand (Camilla Hersom):

Ordføreren.

Kl. 14:56

Marie Krarup (DF):

Jamen nu er vi inde på de religiøse debatter, kan jeg høre. Fred er det, der er i himlen, og det får vi da aldrig her på jorden. Det ville da være dybt naivt at tro, og hvis vi gør det, ville det formentlig være under et totalitært system, der har lagt sin klamme hånd på hele jorden. Det håber jeg aldrig nogen sinde sker, og det vil jeg bekæmpe, så der er i hvert fald først fred, når jeg er udryddet.

Hvordan skal vi så skabe fred og orden hernede? Jamen, det kan vi selvfølgelig ikke. Det kan man aldrig nogen sinde være sikker på at have, men man kan bestræbe sig på at slå de onde ihjel, og jeg synes f.eks., at det var en rigtig god idé at begynde med Osama bin Laden. Det er derfor, jeg synes, at det er en dårlig idé, hvis vi begrænser vores muligheder for at eliminere typer som Osama bin Laden.

Kl. 14:56

Tredje næstformand (Camilla Hersom):

Fru Zenia Stampe.

Kl. 14:56

Zenia Stampe (RV):

Det var altså nogle meget interessante udtalelser: Der er først fred, når jeg er udryddet.

Så ordføreren tror altså simpelt hen ikke på, at det er muligt at skabe fred mellem mennesker, der ikke deler samme ideologi eller samme religion. Mener ordføreren således, at det er et sundt og godt træk ved menneskeheden, at der er krig? Og mener ordføreren også,

at man kan forsvare krig, fordi man gerne vil fremme egne værdier – krig, som vel at mærke betyder væsentlige civile tab og lidelser?

Kl. 14:57

Tredje næstformand (Camilla Hersom):

Ordføreren.

Kl. 14:57

Marie Krarup (DF):

Krig er et grundvilkår. Mennesket er ikke godt. Der vil altid være onde mennesker til stede, der vil yppe kiv. Det er et menneskeligt grundvilkår, som vi lever med. Det er ikke muligt at udrydde krig på lang sigt, og hvis man tror, at man kan udrydde krig ved at afskaffe våben, så er man dybt naiv. Der kan måske skabes et verdensomspændende totalitært system, som kan være så undertrykkende, at ingen tør gribe til våben, men det ville være ufrihed, og det ville være ubehageligt, og jeg vil ikke kæmpe for det. Så derfor siger jeg, at det først vil kunne opstå den dag, jeg ikke er her mere, for jeg vil kæmpe imod det, så længe jeg kan. Men fred på jorden tror jeg ikke nogensinde på. Det er en illusion og en farlig illusion.

Kl. 14:58

Tredje næstformand (Camilla Hersom):

Tak for det.

Der er ikke flere, der har bedt om ordet, og dermed er forhandlingen sluttet.

Afstemningen om de fremsatte forslag til vedtagelse vil som nævnt først finde sted tirsdag den 16. april 2013.

Kl. 14:58

Meddelelser fra formanden

Tredje næstformand (Camilla Hersom):

Der er ikke mere at foretage i dette møde.

Folketingets næste møde afholdes i morgen fredag den 12. april 2013, kl. 10.00.

Jeg henviser til den dagsorden, der fremgår af Folketingets hjemmeside.

Mødet er hævet. (Kl. 14:58).
